

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**İLKOKUL, ORTAOKUL ve LİSE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET
BAĞIMLILIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mustafa ÇİNAR

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Hasan AYDEMİR**

Malatya-2017

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**İLKOKUL, ORTAOKUL ve LİSE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET
BAĞIMLILIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mustafa ÇİNAR

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Hasan AYDEMİR**

Malatya-2017

T.C.

İnönü Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı

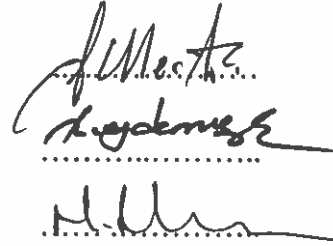
Mustafa ÇINAR tarafından hazırlanan İLKOKUL, ORTAOKUL VE LİSE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET BAĞIMLILIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ başlıklı bu çalışma, 22.06.2017 tarihinde yapılan sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: Prof. Dr. Feridun MERTER

Üye (Tez Danışmanı): Yrd. Doç. Dr. Hasan AYDEMİR

Üye : Prof. Dr. Mukadder BOYDAK OZAN

ONAY

22/06/2017

Doç. Dr. Niyazi ÖZER
Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Yrd. Doç. Dr. Hasan AYDEMİR' in danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım **İlkokul, Ortaokul ve Lise Son Sınıf Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin İncelenmesi** başlıklı bu araştırmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Mustafa ÇINAR

TEŞEKKÜR

Araştırmamızda Malatya ili Yeşilyurt ilçesi ilkokul, ortaokul ve lise son sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeyleri ve bazı demografik değişkenler arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmamızın gerçekleşmesi aşamalarında göstermiş oldukları ilgi ve alakadan dolayı danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Hasan AYDEMİR'e teşekkürlerimi sunarım.

Bu araştırmaya destek sağlayan İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimine teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca çalışmamı tamamlamamda katkıları olan Dr. Yalçın KARALI'ya, Emrah ŞAVRAN'a eşim Gül Sultan ÇINAR'a, üniversite hocalarıma, arkadaşlarıma ve anket çalışmamıza katılan tüm öğrencilere de teşekkür ederim.

Mustafa ÇINAR

ÖZET

İLKOKUL, ORTAOKUL ve LİSE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET BAĞIMLILIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

ÇINAR, Mustafa

Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
Temel Eğitim Anabilim Dalı,
Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hasan AYDEMİR
Haziran–2017, 120+XII sayfa

Bu araştırmada Malatya ili Yeşilyurt ilçesinde öğrenimlerini sürdüren ilkokul, ortaokul ve lise son sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık durumları çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırmanın evrenini 2016-2017 eğitim- öğretim yılında Malatya İli Yeşilyurt İlçesi'nde bulunan devlet okullarından; 60 ilkokuldan 4199 son sınıf öğrencisi, 56 ortaokuldan 4227 son sınıf öğrencisi ve 37 liseden 3442 son sınıf öğrencisi olmak üzere toplamda 11868 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini evrende bulunan okullar içerisinde tesadüfi olarak seçilmiş; 35 ilkokuldan 1326 son sınıf öğrencisi, 24 ortaokuldan 859 son sınıf öğrencisi ve 17 liseden 799 son sınıf öğrencisi olmak üzere toplamda 2986 öğrenci oluşturmaktadır. Ulaşılan 2986 öğrenciden 2611'i değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmanın modeli ilişkisel tarama modelidir. Araştırmada, öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerini tespit etmek amacıyla Günüş (2009) tarafından geliştirilen “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” kullanılmıştır. Bu ölçek; “yoksunluk”, “ kontrol gücü”, “işlevsellikte bozulma” ve “sosyal izolasyon” alt boyutlarından oluşmaktadır. Elde edilen verilerin analizinde t-testi, k-ortalama küme metodu, tek yönlü varyans analizi (One Way Anova) testi kullanılmıştır. “ANOVA” testi sonucunda anlamlı farklılaşmanın olduğu durumlarda farklılaşmanın hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için “post-hoc” tekniklerinden “LSD” uygulanmıştır. Bu analizler “SPSS for Windows 22.00” istatistik paket programıyla bilgisayarda gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada özetle şu bulgulara ulaşılmıştır: 2611 ğrenci içerisinden; 397'si (%15,2) bağımlı grupta, 1016'sı (%38,9) risk grubunda ve 1198'i (%45,9) bağımlı olmayan grupta yer almaktadır. Bu sonuçlar dikkate alındığında rneklemi oluşturan öğrencilerin çoğunluğunun “bağımlı olmayan grup”ta (%45,9) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında erkek adayların lehine anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Öğrencilerin ğrenim gördükleri okul kademeleri ile internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında lise son sınıf öğrencileri lehine anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Öğrencilerin anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne ve baba mesleği ve ailenin aylık gelir durumuna göre internet bağımlılık puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

Anahtar Kelimeler: İnternet, İnternet Bağımlılığı, Bağımlılık

ABSTRACT

ÇINAR, Mustafa
Master Thesis, İnönü University, Institute of Educational Sciences,
Department of Basic Education,
Field of Primary School Teaching

Advisor: Assist. Prof. Dr. Hasan AYDEMİR
June–2017, 120+XII pages

In this thesis study, Internet addiction states of primary school, secondary school and high school final year students in Yeşilyurt district of Malatya province were studied according to several variables. The population of the present study, which is 11868 in total, is composed of 4199 final year students studying in 60 public primary schools, 4227 final year students studying in 56 public secondary schools, and 3442 final year students studying in 37 public high schools in Yeşilyurt district of Malatya province in 2016-2017 school year. The sample of the study, which consists of 2986 final year students in total, is 1326 final year students studying in 35 public primary schools, 869 final year students studying in 24 public secondary schools, and 799 final year students studying in 17 public high schools, which were selected randomly from the schools in the population. During data collection process, 2986 students were reached, and 2611 of them were included in data analysis. The design of the research is relational screening model. In order to determine the addiction level of students, "Internet Addiction Scale", which was developed by Günüç (2009), was employed. This scale includes such sub-dimensions as "deprivation", "control difficulty", "functional deterioration" and "social isolation". T-test, k-means clustering method and One Way ANOVA were used for data analysis. When significant differences were observed as a result of ANOVA test, LSD, a post-hoc technique, was conducted in order to determine from which group(s) these differences originate. All these analyses were computerized using SPSS for Windows 22.00 statistical package.

In conclusion, the findings of the study are as follows: out of 2611 students, 397 (%15,2) were found to be in addicted group, 1016 (%38,9) in risky group, and 1198 (%45,9) in non-addicted group. Considering these results, it is seen that most (%45,9) of the students constituting the research sample are in non-addicted group. Furthermore, a significant difference was observed in favour of male students in terms of Internet addiction mean. On the other hand, a significant difference was not seen in students' Internet addiction mean in terms of mother's educational status, father's educational status, mother's and father's profession and family monthly income variables.

Key Words: Internet, Internet Addiction, Addiction

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	xi
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi.....	8
1.2.1. Alt Problemler	8
1.3. Araştırmanın Amacı	9
1.4. Araştırmanın Önemi.....	9
1.5. Sınırlılıklar	10
1.6. Varsayımlar	10
1.7. Tanımlar	10
BÖLÜM II	12
2.KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	12
2.1. İnternetin Tanımı ve Özellikleri.....	12
2.2. İnternetin Tarihi Gelişimi.....	15
2.3. Türkiye’de İnternetin Gelişimi.....	17
2.4. İnternet İletişiminin Özellikleri.....	18
2.4.1. Paket Anahtarlama (Packet-Switching).....	23
2.4.2. Çok Ortamlılık (Multi-medya)	24
2.4.3. Etkileşimlilik (Interactivity)	24
2.4.4. Eş Zamanlılık (Synchronicity)	25

2.4.5. Hiper metin (Hypertextuality)	25
2.5. İnternete Katılma Şekilleri ve Araçları	25
2.5.1. Sohbet (Chat).....	25
2.5.2. Elektronik Posta (E-mail)	26
2.5.3. World Wide Web (WWW).....	27
2.5.4. Online Oynanabilen Oyunlar (MMORPG)	28
2.5.5. Forumlar	28
2.5.6. Çevrimiçi (Online) Konferans.....	29
2.5.7. Arama Motorları	29
2.5.8. Dosya Transfer Protokolü (FTP- File Transfer Protocol)	30
2.5.9. Uzaktan Erişim (Telnet)	30
2.5.10. Haber Grupları.....	30
2.6. Bağımlılık.....	31
2.7. İnternet Bağımlılığı	34
2.8. İnternet Bağımlılığı Tanı Ölçütleri.....	46
2.8.1. Young'ın İnternet Bağımlılığı İçin Tanı Ölçütleri	46
2.8.2. Goldberg'ın İnternet Bağımlılığı İçin Tanı Ölçütleri	48
2.8.3. Griffiths'in İnternet Bağımlılığı İçin Tanı Ölçütleri	49
2.8.4. Beard ve Wolf'un İnternet Bağımlılığı İçin Tanı Ölçütleri.....	50
2.8.5. Ko ve Arkadaşlarının İnternet Bağımlılığı İçin Tanı Ölçütleri	50
2.9. İnternet Bağımlılığına İlişkin Araştırmalar	52
2.9.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	52
2.9.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	75
BÖLÜM III	83
3.YÖNTEM	83
3.1. Araştırma Modeli	83
3.2. Evren ve Örneklem	83
3.3. Veri Toplama Aracı.....	84
3.4. Verilerin Analizi.....	84
BÖLÜM IV	86
4.BULGULAR VE YORUM	86
4.2. Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorum	88
4.3. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	93

4.4. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	98
4.5. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	102
4.6. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	105
4.7. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	108
4.8. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	111
4.9. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	113
BÖLÜM V	117
5.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	117
5.1. Sonuçlar.....	117
5.2. Öneriler	118
KAYNAKÇA.....	119
EKLER.....	140
EK 1. İnternet Bağımlılık Ölçeği Kullanım İzni.....	140
EK 2. Anket Uygulama İzin Onayı.....	141
EK 3. İnternet Bağımlılık Ölçeği	143

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri.....	86
Tablo 2. Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Düzeylerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	88
Tablo 3. Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Aldıkları Ortalama Puanların Dağılımı	89
Tablo 4. Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Durumları İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	90
Tablo 5. Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Durumları İçin Grup Ortalamaları	92
Tablo 6. İlkokul Son Sınıf Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Durumları İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	92
Tablo 7. Ortaokul Son Sınıf Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Durumları İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	93
Tablo 8. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Durumları İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	93
Tablo 9. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre İnternet Bağımlılığı İle İlgili Bulgular	94
Tablo 10. İlkokul Son Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre İnternet Bağımlılığı İle İlgili Bulgular.....	96
Tablo 11. Ortaokul Son Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre İnternet Bağımlılığı İle İlgili Bulgular	97
Tablo 12. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre İnternet Bağımlılığı İle İlgili Bulgular.....	98
Tablo 13. Öğrencilerin Öğrenim Gördüğü Okul Kademesine Göre İnternet Bağımlılığı İle İlgili Bulgular	99
Tablo 14. Öğrencilerin Öğrenim Gördüğü Kademesine Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları	100
Tablo 15. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı İle İlgili Bulgular	102
Tablo 16. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları.....	104
Tablo 17. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı İle İlgili Bulgular	105
Tablo 18. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları	107
Tablo 19. Öğrencilerin Anne Meslek Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı İle İlgili Bulgular	108

Tablo 20. Öğrencilerin Anne Meslek Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları	110
Tablo 21. Öğrencilerin Baba Meslek Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı İle İlgili Bulgular	111
Tablo 22. Öğrencilerin Baba Meslek Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları	112
Tablo 23. Öğrencilerin Aile Aylık Gelir Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı İle İlgili Bulgular	113
Tablo 24. Öğrencilerin Aile Aylık Gelir Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları	115

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya ilişkin problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, sınırlılıklar varsayımlar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

21. yüzyılda yaşanan teknolojik ve ekonomik gelişmeler her alanda olduğu gibi iletişim alanında da çeşitli değişimlere, yeniliklere yol açmış ve internet iletişimi gibi kitle iletişimini sağlayan araçların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Dünyanın farklı coğrafyalarında yaşayan insanların aynı çatı altında toplanmasını sağlayan internet iletişimi bu gelişmelerde önemli bir yere sahiptir.

Yüzyıllardır insanlar, bir şeyler öğrenmek ve bildiklerini başkalarına aktarmak için aynı zamanda ve yerde bir araya gelmek zorunda kalmışlardır. İnternet teknolojileri ile birlikte bu bir zorunluluk olmaktan çıkmış, insanlar istedikleri şeyi istedikleri zaman ve yerde başkaları ile paylaşma olanağı bulmuşlardır (Yalın, 2008). Her büyük değişim büyük kolaylıkları insan hayatına kattığı gibi, büyük uyum sorunlarını da beraberinde getirir. Enformasyon devrimi de kendine özgü kolaylıkları ve uyum sorunlarını birlikte var etmiştir. Enformasyon çağının en büyük keşfi olan internet hızla bütün dünyayı kuşatmış; farklı hatta bazen birbirine zıt gelenek, tutum ve davranış alışkanlıklarına sahip kültürler içinde yaşayan bireylerin bile internetle ilgili davranış kayıpları neredeyse birbirleriyle benzeşmiştir. Bugün, dünyanın hemen her yerinde, internetle ilişkisinde bireyler, benzer tutum, alışkanlık, düşünce ve davranışlar göstermeye başlamıştır. Alışverişini, mesleğini internet aracılığı ile yapabilen, oyun eğlence gibi faaliyetlerini internet ortamında gerçekleştirebilen, aşk ilişkileri dâhil kişilerarası ilişkilerini sosyal medyada doyurabilen insanlar, internet sayesinde neredeyse hiç yerinden kalkmadan hayatını sürdürme olanağı bulmuşlardır. Bu durum, özellikle çocukların ve ergenlerin yemek dahi yemeden internetin başında günlerce zaman geçirmelerine ve bazen ölümlerle sonuçlanacak kadar büyük sorunlarla baş başa kalmalarına kaynaklık etmektedir (Kalkan ve Kaygusuz, 2013; s. 3, Keser, 2005; s. 9-10).

İnsan aktiftir ve sınırlar dâhilinde kişisel özgürlüğü vardır (Melek, 2015; s. 290-293) ve bu özgürlükler dahilinde çevre ile sürekli bir etkileşim halindedir. İletişim sürecine aracılık eden iletişim ortamlarının gelişimi, teknolojinin gelişimi ile paralel bir seyir gerçekleştirmiştir. Gazete, dergi, radyo, televizyon ve insanlık tarihi açısından bir dönüm noktası kabul edilen internet, yeni kitle iletişim ortamları olarak hayatımızdaki yerlerini almışlardır (Ekici, 2009; s. 24-25).

İnternet birçok bilgisayar sisteminin birbirine bağlı olduğu, dünya çapında yaygın olan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağıdır. 1970’li yılların başında, ABD Savunma Bakanlığı, ülke topraklarına yapılacak olası bir nükleer saldırı sonrasında askeri üslerin ve füze rampalarının iletişimini sürdürebilmek için “ARPA (Advanced Research Project Agency)” net adlı gizli bir proje başlatmıştır. “ARPA” net önce üniversiteler, sonra bazı devlet kuruluşları tarafından kullanılmaya başlandı. Ardından Avrupa’ya geçti. Artık “İnternet” adıyla tanınıyordu. 1980’lere kadar daha çok e-posta ve dosya transferi için kullanıldı. Günümüzde ise artık her alanda kullanılmaktadır. İnternet yaşantımızı elektrik, matbaa, telefon kadar değiştirdi. Yalnızca bir iletişim aracı değil, birçoğumuz için günlük hayatın bir parçası haline geldi. Bu teknoloji yardımıyla pek çok konuyla ilgili bilgiye kolay, hızlı ve güvenli bir şekilde erişilebilmektedir (Sorubak, 2010).

Türkiye’de de ilk olarak geniş alan ağı, 1986 yılında temin edilen “EARN (European Academic and Research Network)/BITNET (Because It's Time Network)” bağlantılı “TÜVEKA (Türkiye Üniversiteler ve Araştırma Kurumları Ağı)”dır. Zaman geçtikçe TÜVEKA’nın hat kapasitesinin ihtiyacı karşılayamaması ve teknolojik olarak yetersiz kalmaya başlaması üzerine 1991’in sonlarına doğru ODTÜ ve TÜBİTAK, interneti daha çok ve daha verimli kullanan yeni bir ağın tesis edilmesi için bir proje başlatmışlardır. Böylelikle ilk olarak deneysel bağlantı 12 Ekim 1992’de X.25 hat üzerinden Hollanda ile yapılmıştır. 1992’de PTT’ye yapılan başvurunun neticelenmesinden sonra, 1993’ün Nisan ayında da 64 Kbps kapasiteli kiralık hat ile ODTÜ Bilgi İşlem Daire Başkanlığı’nda sistem salonundaki yönlendiriciler kullanılarak Amerika Birleşik Devletleri’nde NSFNet (National Science Foundation Network)’e TCP/IP protokolü vasıtasıyla Türkiye tarihindeki ilk internet bağlantısı gerçekleştirilmiştir. (İnternet Society, 2016)

Kendine özgü özelliklere sahip interaktif ve sosyal bir iletişim alanı olan internet, bireylere hızlı ve ucuz bir şekilde haberleşme, müzik dinleme, film seyretme, oyun oynama, araştırma yapma, dünyadaki gelişmelerden haberdar olma, alış-veriş yapma, e-posta gönderme, finansal işlemler yapma gibi imkânlar sunarak hayatımızın vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiştir (Esen, 2010; s. 13-15). Bu alan gün geçtikçe yaygınlaşmakta ve hızla alışıldık iletişim kanallarının yerini almaktadır. 15 Mart 2016 tarihli verilere göre dünya nüfusu 7,5 milyar, internet kullanıcılarının sayısı ise 3,6 milyardır (Worldmeters, 2017).

Ülkemizde, TÜİK Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması (2016) sonuçlarına göre; internet ve bilgisayar kullanım oranları Nisan 2016'da 16-74 yaş aralığında bulunan kişilerde sırayla %54,9 ve %61,2 olduğu görülmüştür. İnternet kullanan bireylerden düzenli olarak internet kullananların oranı 2016'nın ilk üç ayında %94.9 olduğu ifade edilmiştir.

Teknolojideki bu yaygınlaşma, çevresindeki olup biten her şeyi etkilemekte, kurumların işleyişinden sosyal paylaşımlara pek çok etkinlik internet aracılığı ile yapılmaya başlanmıştır. Bilişim teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte artık insanlar dünyanın herhangi bir yerinde yaşayan insanlarla rahatlıkla iletişime geçme olanağı bulmuştur. İnsanlar daha hızlı ve daha kolay iletişim ortaya koydular. Ancak bu iletişim ortamı ve insanın iletişim kurabilme ihtiyacına karşılık gelebilme durumu bireylerde sürekleşen bir teknoloji tutkunluğunu beraberinde getirmiş, bu tutku ile beraber artık daha fazla telaffuz edilen bir iletişim kirliliği ve bağımlılığı ortaya çıkmaya başlamıştır (Dikme, 2014; s. 16).

Bilimi doğa kanunlarının araştırılması, teknolojiyi de hayatı kolaylaştırmak için bu kanunları yaşadığımız hayata uygulanması olarak tanımladığımızda bilim ve teknoloji 19. yüzyılda yan yana gelebilmiştir (Ata, 2015; s. 6). Çoğunlukla yenilikleri anımsatan teknoloji kelimesi, aslında yeni bir bilgiye ulaşmak için yapılan her türlü somut bilgiyi ele almaktadır (Kabaca, 2012; s. 322). Bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki gelişmeler insanoğlunun yaşam biçimini yeniden şekillendirmiştir. Özellikle çocuk ve gençlerin davranış biçimleri, kendilerini tanımlamaları, sosyal ve fiziksel çevreleri ile kurdukları ilişkileri belirlemesiyle yeni bir internet kuşağı yetişmiştir. Fakat bu nesil bir önceki televizyon kuşağı gibi sadece kendilerine verilen alan pasif bir konumda değildir. Bilgiyi her an her yerde ve interaktif olarak sunan internet sayesinde çocukların ve gençlerin kendileri de biçimlenen yeni yaşamlarının mimarlarıdır. Fakat tüm bu yeniliklerin ve gelişmelerin bir bedeli olacaktır. Bu gelişmeler insanların hayatlarına bir takım olumsuzluklar getirmiş ve bunu çeşitlendirmiştir. Normalde görülen suçlar online aleme taşındığı gibi, internet bağımlılığı gibi yeni psikolojik sorunlar da yaşanmaya başlamıştır (Baker ve Topçu, 2013; s. 51).

Bağımlılıklar, yaşadığımız çağın en ciddi problemlerindedir. Fakat bağımlılık denildiğinde insanların aklına önce kimyasal bağımlılıklar gelmekte ve bağımlılığın eroin, alkol ve sigara üçgeninde olduğu zannedilmektedir. Ancak bağımlılığın kapsamı, söz konusu maddeleri içine almanın yanında yaşadığımızda, bu maddelerle sınırlı

kalmayacak kadar geniş bir yer kaplamaktadır. Bağımlılığın ilk olarak aklımıza gelen kimyasal bağımlılıklar boyutunun yanında davranışsal/eylemsel bağımlılık boyutu çoğunlukla fark edilmemekte ya da kötü bir alışkanlık gibi anlaşılıp hastalık olarak değerlendirilmemektedir. Bu durum, davranışsal/eylemsel bağımlı olan kişilerin çeşitli kötü sıfatlarla adlandırılmasına sebep olmaktadır. Bunun yanında bağımlılığın bir hastalık olarak değil de bir istenmeyen alışkanlık olarak değerlendirilmesi de tanı tedaviye başvurulmamasına neden olmaktadır (Dinç, 2010; s. 7-8).

Bağımlılık genel olarak; herhangi bir maddenin tedavi amaçlı olarak değil, fizyolojik bir ihtiyaca cevap vermeden zaman geçtikçe artan miktarda kullanılmasıdır (Şahin M. , 2007; s. 5-7). Sigara, alkol ve uyuşturucu gibi madde bağımlılığının yanında yeme-içme, seks, internet gibi davranışsal/eylemsel bağımlılıkların da; davranışı kontrol edememe ve olumsuzluklarına rağmen davranış ya da eylemin devamlı olarak artması bağımlılıklar için aynı ortak nitelikler olarak açıklanabilir (Henderson, 2000). Bağımlılık, istenmeyen etkilerine rağmen dürtüsel olarak madde veya sanal alıştırıcı arayışı ve kullanımı ile karakterize, nüksedici, kronik bir beyin hastalığı olarak tanımlanır. Bağımlılık, bireylerin bir hastalığı olarak düşünülür. Maddeler ve sanal araştırmacılar beynin yapısını ve işleyiş tarzını etkilemektedirler. Bu beyin değişiklikleri uzun süreli olabilir, dolayısıyla zararlı davranışlara yol açabilir (Tarhan ve Ark., 2013; s. 69-74).

Davranışsal/eylemsel bağımlılıklar; yeme-içme, kumar oynama, seks gibi bağımlılıklara ek olarak insan-makine etkileşiminin kurulduğu teknolojik bağımlılıkları da içermektedir. Davranışsal/eylemsel bağımlılıklar adı altında incelenen teknoloji bağımlılıklarında kişi pasif ya da aktif durumda olabilmektedir. Teknoloji araçlarının sahip olduğu ve iletişim imkanı sunan ses, görüntü vb. etkiler de bağımlılığa olan eğilimi arttırabilmektedir (Griffiths, 1999; s. 246-250). Teknoloji bağımlılığı bünyesinde; medya bağımlılığını, televizyon bağımlılığını, cep telefonu bağımlılığını, bilgisayar ve internet bağımlılığını içermektedir. Bu bağımlılıklar içerisinde özellikle internet bağımlılığını ele alırsak; internetin yaşamımızdaki yeri ve önemi her geçen gün arttığı için bu kavram daha çok önem arz etmektedir (Günüç ve Kayri, 2009; s. 157-175).

İnternetin hızla gelişmesi ve yaygın hale gelmesiyle birlikte bu teknolojinin kullanıcıları toplumu olumlu ya da olumsuz olarak nasıl etkilediğini sorgulamaya başlanmıştır. Ortaya çıkış amacı insanlar arası iletişimi arttırmak ve bilgi paylaşımını

kolaylaştırmak olan internet, aşırı kullanılması durumunda olumsuz etkiler meydana getirebilmekte ve bağımlılık yapabilmektedir (Morahan-Martin ve Schumacher, 2000). İnternet bağımlılığı konusunda son yıllarda yapılan araştırmalarda hızlı bir artış görülmektedir. Bunun ana nedeni olarak internetin özellikle ergen ve gençler üzerinde bazı önemli sorunlara yol açan bir faktör olması gösterilebilir. Ergen ve gençlerde oluşabilecek problemler toplumun bugününü ve geleceğini olumsuz etkileyebileceği düşünülürse durumun araştırılması gereken bir öneme sahip olduğu düşünülmektedir (Günüç, 2009; s. 3-8).

Bilişim teknolojilerinin hızlı gelişiminin bireylerin yaşamları kadar yapılarını ve sosyal ilişkilerini de etkilediği yapılan araştırmalar ile ortaya çıkmıştır. Bilgisayarın yaşamımıza girmesi ile birlikte ev içinde dinlenme ve aile bireyleri ile geçirilen zaman, hobiler ve kişisel gelişim için ayrılan zaman azalmış; bunun yerini giderek artan biçimde bilgisayar başında geçirilen zaman almıştır. İletişim araçlarının aşırı kullanımının çocuk ve ergen gelişiminde oldukça derin izler bıraktığı tespit edilmiştir (Tahiroğlu vd, 2008; s. 543).

İnternet, neredeyse herkes tarafından kullanılabilir. İnternet, kullanıcıları için istenilen her türlü veriye sınırsız erişimi herhangi bir denetim olmadan sağlayabilmektedir. İnternet kullanım süresi kontrol altına alınmadığında ise artık internet, bilgi ve iletişim kaynağı olmaktan öteye gitmiş ve bir tür davranışsal/eylemsel bağımlılığa dönüşmüştür. Young (1998), zaman ilerledikçe artan internet kullanımının özellikle gençler üzerinde nasıl bir etkisinin olduğu konusunun ayrıntılı bir şekilde araştırılması gereken bir problem olduğunu düşünmektedir. Dünya üzerinde milyarlarca insanın kullandığı internetin, sınırsız ve kontrolsüz bir şekilde hayatımıza girmiş olması insanları, karşılaşılabilecekleri olumsuzluklara karşı savunmasız ve bilgisiz olma riskiyle karşı karşıya bırakmıştır (Çetinkaya, 2013; s. 5). Yapılan araştırmalar göstermiştir ki; herhangi bir psikolojik sorunu olmayan çocukların ve gençlerin dahi chat (sohbet) sitelerinde çok fazla zaman harcamaları, porno sitelerinde, alış-veriş sitelerinde, şans ve bilgisayar oyunlarında veya çeşitli kişisel hobi sayfalarında kontrol dışı gereksiz ve uzun süre kalmaları, zamanla bu çocukların ve gençlerin internete bağımlı hale geldiklerini ve ruhsal sorunlar yaşamaya başlamışlardır (Bölükbaş, 2003; s. 25; Young K. , 1999; s. 27).

İnternette uzun süre ailesinin denetimi olmadan zaman harcamanın çocuklar ve gençlerin ruhsal durumlarında olumsuz etkilere yol açtığı ifade edilmektedir. İnternetin

olumsuz etkilerinden biri de yabancılaşma olduğu için yabancılaşmış bir kişilik kendi öz yeterliliklerinin farkında olmayan, güçsüzlük ve değerlerden uzaklaşma gibi sıkıntılarla karşılaşabilmektedir. Saatlerce bilinçsiz bir şekilde internet kullanan bir birey, internetin cazibesine kapılmakta ve yabancılaşmaktadır (Eskin, 2001; s. 5-11). Genel olarak değerlendirildiğinde; sosyal ilişkiler kurmada güçlük yaşayan utangaç bireylere daha az tehdit edici gelen internet ortamı, sunduğu bu avantaj ile vazgeçilmez bir ortam haline gelebilmektedir. Araştırmalara göre internette harcanan zaman arttıkça çocuk ve gençlerin yüksek düzeyde obsesif, depresif, kaygılı ve düşmanca düşüncelere sahip olduğu, düşünce süreçlerinin bozulduğu, kişilerarası duyarsızlıkların arttığı ve genel sağlık düzeylerinin düştüğü görülmektedir (Kelleci ve Ark., 2009; s. 227-230).

Son yıllarda internet bağımlılığının artması ile müdahale ve önleme çalışmalarının da arttığı görülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde internet bağımlılığını tedavi amaçlı "ReSTART, netaddiction.com" gibi merkezlerin kurulması internet bağımlılığının giderek yaygınlaşmakta olduğunu göstermektedir. Türkiye'de de Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde 2012 yılında İnternet Bağımlılığı Polikliniği kurulmuştur. Bunun yanında internet bağımlılığına dikkat çekmek ve erken önlem maksatlı Uluslararası Teknoloji Bağımlılığı Kongreleri ülkemizde düzenlenmeye başlanmıştır. Yapılan bu çalışmalar gösteriyor ki dünya genelinde internet bağımlılığı önemli bir sorun haline gelmektedir (İşleyen, 2013; s. 4).

Arısoy (2009)'a göre Türkiye'de internet bağımlılığı açısından en çok risk taşıyan grubun bu teknolojiye hakim olan gençler ve çocuklar olduğunu belirtmiştir (s. 55-67). Aşırı internet kullanımının çocuklar ve gençler üzerindeki etkisini Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) de 2012 yılında bir meclis araştırma komisyonu kurarak incelemeye almıştır. Meclis Araştırma Kurulu raporunda (TBMM, 2012) internetin etkilerinden söz edilirken internet bağımlılığına ve siber zorbalığına dikkat çekilmiştir. Bu raporda internet bağımlılığı ve problemlili internet kullanımının belirtilerinin ailede veya okulda fark edilebilmesi amacıyla araştırmalar yapılması (s. 984); internetin problemlili kullanılmasına ilişkin ulusal düzeyde araştırma yapılması (s. 985) şeklinde öneriler yer almıştır.

Bakış açıları farklı olsa da bilişim çağının kendisine sunduğu geniş imkânları kullanarak internet üzerinden karşılıklı iletişim kuran geniş kitlelerin artık benzer tutum, davranış ve alışkanlıklar göstermeye başladığı görülebilmektedir (Kalkan ve Kaygusuz, 2013; s. 190-193). İnsanlar daha önce varlığından haberdar olmadığı kimselerle

çevrimiçi ortamda tanışıp iletişim kurarak, eğlenerek ve paylaşımlarda bulunarak tarihte benzeri bulunmayan kendine özgü yeni bir kültür oluşturmaktadır. Ancak insanoğlu dünyayı büyük bir köye dönüştüren bu dönüşüm sırasında baş etmek zorunda kalacağı büyük bir teknolojik yalnızlığa sürüklenmiştir. İnsan davranışları ile internet alışkanlığı arasında giderek güçlenen bağ sonucunda kendini gösteren bu sosyal ve duygusal yalnızlık (Moody, 2001; s. 393) sanal aleme olan bağımlılığı artırırken; sanal alem de kendisini çevresinden soyutlamış, çevreye ve toplumsal değerlere kayıtsız yalnız bir insan kitlesinin oluşumunun yolunu açmıştır (Sözer, 2014). Bu süreçte en çok etkilenen çocuklar olmuş ve temel ihtiyaçlarını dahi göz ardı edebilecek biçimde internette uzun ve kuralsız zaman geçirerek, basitten karmaşığa birçok sorunla yüzleşmek durumunda kalmıştır. Doğal olarak ölçsüz ve kontrolsüz internet kullanımı bilgi çağının önemli sorunları arasındaki yerini almıştır.

İnternetin, özellikle çocukların ve ergenlerin üzerindeki yıkıcı etkileri nedeniyle birçok ailenin güçlük çektiği, sorunlarla nasıl başa çıkılacağını bilmediği ve yaşadıkları endişe ve kaygı nedeniyle bazen çocuklarıyla ilişkilerinde kendilerinin de yıkıcı davrandıkları bilinmektedir. Konuya ilişkin medya üzerinden ya da uzmanlardan sağladıkları bilgiler ailelerin yaşadıkları sorunları çözebilmelerine yetmemektedir. İnternetin yarattığı sorunlar konusundaki görüş çeşitliliği çoğu kez ailelerin konuyu nasıl ele almaları gerektiğine ilişkin kafa karışıklığını artırmaktadır (Kalkan & Kaygusuz, 2013; s. 3).

İnternet bağımlılığı günümüzde madde bağımlılığı gibi ciddi bir sorun haline gelmiştir. Erişim kolaylığı sebebiyle çocuklar erken yaşlarda bilgisayar ile tanışmakta ve çoğunlukla uygun olmayan kullanımlardan dolayı bağımlı hale gelmektedirler. Yurt dışında 90'lı yılların başlarında fark edilen ve çeşitli araştırmalar yapılan bu sorun ülkemizde 2000'li yılların başlarında internetin yaygınlaşmasıyla anlaşılmış ve hakkında incelemelere gidilmiştir. Yaşamın hemen hemen her anında kolaylıkla erişilebilen internet, kullanım amaçlarının zenginlikleriyle de vazgeçilmez bir durumdadır.

İnternet bağımlılığı kavramı ilk kez Goldberg (1996) tarafından tanımlanmış (DiNicola, 2004) ve sonrasında büyük bir çalışma alanı haline gelmiştir (Niemz ve Ark., 2005; Whang ve Ark., 2003; Young K. S., 1996; Young K., 1999; Young ve Rodgers, 1998).

Dünyada internet kullanımının etkilerine dair yapılan araştırmaların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Araştırmaların ortak yönlerine bakmak gerekirse; iletişim ve bilgi paylaşımının vazgeçilmez bir unsuru olan internetin olumlu yönlerinin yanında günlük yaşamı, sosyalleşme sürecini, duygusal ve zihinsel gelişimi olumsuz yönde etkileyen boyutlarının da var olduğunu destekler nitelikte bulgular ortaya çıkmıştır. Bireylerin yaşamlarında olumsuz etkilere yol açan aşırı internet kullanımı davranışlarını tanımlamak için farklı araştırmacılar tarafından farklı terimler kullanılmıştır. Young (1996) ve Egger ve Rauterberg (1996) “internet bağımlılığı (internet addiction)” terimini kullanmışlardır. Morahan-Martin ve Schumacher (2000), Davis (2001) ve DiNicola (2004) “patolojik internet kullanımı (pathological internet use)” terimini, Shapira ve Ark., (2000) ve Caplan (2002) “problemlili internet kullanımı (problematic internet use)” terimini kullanmayı tercih etmişlerdir (Kaya, 2011; s. 37). Bu araştırmada ise “internet bağımlılığı” terimi kullanımı tercih edilmiştir. Buna bağlı olarak bu araştırmada incelenebilir grup olarak belirlenen ilkokul, ortaokul ve lise son sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığ düzeyleri incelenmiştir.

1.2. Problem Cümlesi

Araştırmamızın problem cümlesi, “İlkokul, ortaokul ve lise son sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığ düzeyleri ve internet bağımlılığını etkileyebilecek değişkenler ile ilişkisi nelerdir?” olarak belirlenmiştir.

1.2.1. Alt Problemler

1. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığ durumları farklılaşmakta mıdır?
2. Öğrencilerin öğrenim gördüğü okul kademelerine göre internet bağımlılığ durumları farklılaşmakta mıdır?
3. Öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre internet bağımlılığ durumları farklılaşmakta mıdır?
4. Öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre internet bağımlılığ durumları farklılaşmakta mıdır?
5. Öğrencilerin anne mesleklerine göre internet bağımlılığ durumları farklılaşmakta mıdır?
6. Öğrencilerin baba mesleklerine göre internet bağımlılığ durumları farklılaşmakta mıdır?

7. Öğrencilerin aile aylık gelir durumuna göre internet bağımlılık durumları farklılaşmakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Tüm dünyada geniş çaplı kullanım olanaklarına sahip olan internet kullanımı ülkemizde de her geçen gün hızla artmaktadır. İnternet kullanıcıları, kullanım durumlarına göre zamanla kendilerini sınırlayamamakta ve internet ortamında uzun zaman harcayabilmektedirler. Bu durum da internet bağımlılığı sorununu ortaya çıkarmaktadır.

Bu bağlamda araştırmanın amacı; ilgili literatür ve öğrencilerden alınan dönütlerle internet bağımlılığı durumunu ortaya koymak ve bazı demografik değişkenler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin belirlenerek alana katkı yapmaktır.

1.4. Araştırmanın Önemi

İnternetin bilgiye erişim ve bilginin paylaşımındaki öneminin gittikçe arttığı günümüzde, gençlerin ve çocukların üzerindeki olumlu etkilerinin yanında olumsuz etkilerinin de ortaya çıkması, internet bağımlılığı konusunda araştırmaların yapılması zorunluluğunu da beraberinde getirmiştir (Öztürk ve Özmen, 2011; s. 1785-1808). Gelişen ve değişen dünya koşulları beraberinde yeni bağımlılıklar getirmiştir. Teknoloji ve bilgi çağının en önemli gereksinimlerinden biri şüphesiz, her alanda bilgiye hızlı ve kolay erişimi sağlayan internet ve beraberinde bilgisayar kullanımınıdır. Dolayısıyla bilgisayar ve internet artık insanların vazgeçilmezleri olmuşlardır. Bilgisayar ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler olumlu pek çok sonuçlar getirmekle beraber “teknoloji bağımlılığı” adı altında yeni bir kavramında literatüre girmesine neden olmuştur (Kalkan ve Kaygusuz, 2013b, s. 4). Ülkemizde de internetin hızla yaygınlaşması, bu yaygınlaşmanın önemli sebeplerinden olan geç nüfusun ve çocukların fazlalığı göz önüne alınırsa, internet bağımlılığının önemini anlatmak için gençlerle ve çocuklarla yapılan çalışmalar önem taşımaktadır. İnternet kullanımının özellikle gençlerin ve çocukların içerisinde yaygınlaşması ve bu yaş grubunun internet üzerinden sosyalleşmeleri ve bilgi edinmeleri, internetin yaşam için olmazsa olmaza dönüşmüş olması birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu sorunların dinamiklerinin farkına varılması ile önleme ve müdahaleye yönelik daha sağlıklı ve uygulanabilir planların yapılması da mümkün olabilecektir. Ayrıca araştırma sonuçlarının eğitim yöneticilerine, öğretmenlere, eğitimcilere, velilere, öğrencilere ve diğer araştırmacılara

da faydalı olabileceği düşünülmektedir. Bu araştırmanın da bu ihtiyacın giderilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Malatya ili Yeşilyurt ilçesinde öğrenim gören ilkokul, ortaokul ve lise son sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Araştırma kapsamında uygulanan veri toplama aracı olan İnternet Bağımlılığı Ölçeği ile elde edilen bilgilerle sınırlıdır.

1.6. Varsayımlar

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin, veri toplama aracındaki sorulara içtenlikle ve doğru olarak cevap verdikleri kabul edilmektedir.
2. Araştırmada kullanılan ölçme aracı ölçmek istenilen özellikleri ölçecek şekilde geçerli ve güveniliridir.
3. Araştırma kapsamında seçilen örneklem evreni temsil etmektedir.

1.7. Tanımlar

Bu araştırmada geçen bazı temel kavramların tanımları aşağıda verilmiştir.

İnternet: Dünyanın dört bir yanındaki bilgisayar ağlarının birbirine bağlı olduğu, genişliği dünya çapında, sürekli büyüyen bir iletişim ağı ve üretilen bilginin dolaşım sistemidir (Çoklar, Odabaşı ve Kabakçı, 2007; s. 1-9).

İnternet Bağımlılığı: İnternetin aşırı kullanılması, bu kullanma isteğinin önüne geçilememesi, sadece internet başında geçirilen zamanın önemli görülmesi, internete ulaşamaması durumunda ise aşırı sinirlilik hali ve saldırganlık oluşması ve kişinin iş, sosyal ve ailevi yaşantılarının giderek bozulması olarak tanımlanabilir (Griffiths M. , 1999; s. 246-250).

Teknolojik Bağımlılıklar: Kimyasal olmayan davranışsal bağımlılıklar kapsamında yer alan bir bağımlılık tipidir. İnsan ile makinenin etkileşimine bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Teknolojik bağımlılıklar televizyon izleme gibi pasif etkileşimle

oluşabileceği gibi, bilgisayar kullanma gibi bireyin aktif olması biçiminde de ortaya çıkabilmektedir (Griffiths M., 1995; s.14-19; Arısoy, 2009; s. 55-67).

BÖLÜM II

2.KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. İnternetin Tanımı ve Özellikleri

Ortaya çıktığı günden bu yana küresel anlamda çok hızlı bir gelişim gösteren internet, “iki veya daha çok bilgisayarın birbiriyle olan bağlantısı anlamına gelen bilgisayar ağlarının kendi aralarında tekrar tekrar bağlantı kurmasıyla meydana gelen, küresel çapta yaygın bilgisayar ağlarına dayalı bir iletişim sistemidir” (İçel, 2015; s. 407, Tekinarslan, 2012; s. 169, Akpınar, 2005; s. 127). “İnter” (arasında, birbiriyle) ile “net” (ağ) kelimelerinin bir arada kullanılmasıyla ağlar arası gibi bir manaya sahip “internet” kelimesi meydana gelir (Yakın, 2006; s. 18-19, Çoban, 2016; s. 13-14). İnternet, kelime olarak İngilizce Interconnected Networks (kendi aralarında bağlantılı ağlar) kelimelerinin kısaltmasıdır. Yeryüzünde milyonlarca insanın bireysel hedefleri doğrultusunda kendi aralarında bilgisayar ya da çeşitli teknolojik cihazlar aracılığı ile iletişim kurabildiği ve bilgi alış-verişinde bulunabildiği bir sistemdir (Odabaşı, Kabakçı ve Çoklar, 2007; s. 89).

Günümüzün en önemli teknolojilerinden biri tartışmasız internettir. İnternet; iletişimi, ticareti, sohbeti, reklamı, bilgiyi, bilim ve teknolojiyi, eğitim ve öğretimi kolay hızlı ve en az maliyetle sanal ortamda sağlarken internetin önemi gün geçtikçe artmaktadır. İnternetin her anlamda işlev kazanması şüphesiz ki icat edilme amacından çok farklı kullanılmaya, yaygınlaşmaya ve çeşitlilik kazanmaya doğru gitmiştir (Kalkan ve Kaygusuz, 2013b; s. 2, Filiz, 2010; s. 2-3).

Gates (1999) interneti: Birbirine bir ağ vasıtası ile bağlı bilgisayarlardan oluşan bilgi ağı, bilgi otobanı (s. 101) olarak tanımlamaktadır. Benzer bir şekilde internet, “küresel anlamda birbirine bağlı olan milyonlarca bilgisayarın birbirleriyle veri alış-verişinde bulunmasına imkân veren bir iletişim ağıdır” (Göker, Demir ve Doğan, 2010; s. 246-250).

İnternet, insanların istediği her türlü bilgiye kısa zamanda ulaşmasını ve diğer insanlarla hızlı bir şekilde iletişim kurmalarını sağlayarak bireylerin hayatına çok önemli katkılar sağlayan bir iletişim aracıdır (Ceyhan, Ceyhan ve Gürcan, 2007; s. 411-416). Daha teknik bir tanım yapmak gerekirse: “Dünyanın farklı coğrafi mekânlarında bilgisayarların birbirlerine bağlanarak oluşturdukları ve milyonlarca kullanıcının aynı

anda veya farklı zamanlarda kullandığı bir iletişim ağı” (Yalçın C. , 2003; s. 77-89, Tarcan, 2005; s. 12) olarak interneti tanımlamak mümkündür. Daha ansiklopedik bir tanım yaparsak: “internet, dünya üzerindeki mevcut milyonlarca ağın ortak bir protokol çerçevesinde iletişim kurmasını ve birbirleriyle kaynaklarını paylaşmasını sağlayan ağlar arası bir ağıdır.”

En genel tanımı ile internet: “Dünya çapında bilgisayarların birbiri ile bağlandığı ağı” (Aksu ve İrgil, 2003; s. 19-23) olarak tanımlanmaktadır.

Yapılan bu tanımlardan yola çıkarak interneti: “İnsanların iletişim, alış-veriş ve eğlence gibi pek çok maksatlı olarak bilgisayar aracılığı ile kullandıkları ağı” şeklinde tanımlamak da mümkün olabilir.

Dünyanın herhangi bir yerinden internete bağlanmak mümkündür. Fakat bilgisayarların birlikte bu ortak sisteme girebilmesi için internet servis sağlayıcılarının (ISS) devreye girmesi gerekmektedir. ISS’ler de modem denilen telefon sinyallerini bilgiye çeviren aletlerle ve telefon üzerinden gerçekleşmektedir. Dolayısıyla internete girebilmek için dört temel bileşenin bir arada bulunması gerekmektedir. Bunlar; bilgisayar, modem, telefon bağlantısı ve internet servis sağlayıcıdır (Işık, 2007; s. 6).

İnternet; tekerlekten elektriğe, matbaaya kadar pekçok icat gibi toplumsal hayatta, insanların davranış, tutum ve alışkanlıklarında köklü değişimlere sebep olabilecek bir potansiyele sahiptir (Tarcan, 2005; s. 3). Artık günümüzde internet, insanların televizyon seyrettiği, istediği müziği dinlediği, sosyal çevresiyle veya başka insanlarla iletişime geçebildiği ve kendisini ifade edebildiği bir ortam haline gelmiştir (Çetin, 2009). Kayri ve Günüç’e göre her geçen gün artan kullanım oranı ile internet, günlük hayatımızın önemli bir zaman dilimini ayırdığımız bir ortam haline gelmektedir. Ayrıca internetin insan hayatını kolaylaştırıcı ve zamandan tasarruf sağlamasına ek olarak eğlence ve zevk amacı taşıyan geniş bir kullanım alanına sahip olması da önemli görülmektedir (s. 56).

Bilgisayarların birbiri ile nasıl anlaşabildiği, adresi yazılan bir siteyi dünyanın neresinde olursa olsun bilgisayarın ekranına nasıl getirdiği çok karmaşık bir süreç gibi düşünülebilir. Ancak temel mantığında yatan sistem normal posta hizmetlerine benzemektedir. Bir zarf içerisine yazılan bilgi gönderen ve adres bilgisi ile alıcının adı ve adres bilgisi gibi bilgiler alındıktan sonra bir kuruluş tarafından alıcıya gönderilir.

Web bağlantı işlemleri de buna benzemektedir. Tek farkı ulaşılmak istenen site ile ilgili sadece adres bilgisinin girilmesinin yeterli olmasıdır. İnternet servis sağlayıcı kuruluşlar girilen sitenin adres bilgisini bularak hangi bilgisayara gidip bilgileri getireceğini anlamaktadır. Sonrasında sunucu bilgisayardaki resim, ses, yazı şeklindeki dijital bilgi paketlenerek, istemci olarak adlandırılan bilgisayara getirilmekte ve web tarayıcı programında görüntülenmektedir (Odabaşı, 2007; s. 20-21).

Ögel (2014), internetin yaşamımız üzerinde bu denli etkili olmasını internetin bazı özelliklerine dayandırmıştır. Bunlar:

- İnternet emek gerektirmez.
- İnternet sorumluluk gerektirmez.
- İnternet sosyalleşme mekanıdır.
- Göz kontağı kurmanıza gerek yoktur.
- Kendini ifade etmek internette daha kolaydır.
- Bir grubun parçası olmak kolaydır.
- İnternet yeni bir kimliktir.
- Kim olmak istiyorsanız o olabilirsiniz internette.
- İnternette buluşmak kolaydır.
- İnternet gizemlidir.
- İnternet statü verir.
- Toplumsal denetim zayıftır.
- İnternet sınırsızdır.
- İnternet özgürlüktür.
- İnternet kontrolsüzlüktür.
- Kontrol kişidedir.
- Pasif değil, aktif bir eğlencedir.
- İnternetin ödülü boldur.
- İnternette seçenek çoktur.
- İnternet dikkat gerektirmez.
- Stresle başa çıkma yoludur.
- İnternet bir trans halidir (s. 23-33).

2.2. İnternetin Tarihi Gelişimi

1957’de Sovyetler Birliği’nin Spuntik I uydusunu fırlatması, silahlanma yarışında tekrar teknolojik liderliği ele geçirme konusunda Amerika Başkanı Eisenhower’i harekete geçirmiş (Stewart, 2000) ve bu olay internetin temellerinin atıldığı projeye (DARPA) kadar uzanacak gelişmelerin başlangıç noktası ARPA Ajansı’nın kurulmasını sağlamıştır. Amerika Savunma Bakanlığı’na bağlı ARPA Ajansı, başlangıçta uzaya uydu fırlatmış, Sovyetler Birliği’nden gelebilecek nükleer bir saldırı karşısında Amerika’yı korumak ve ileri düzey teknolojik araştırmalar yapmak amacıyla kurulmuştur. Teknoloji yarışı ve nükleer kaygılarla başlayan internet tarihi, bilgisayar araştırmacılarının 1960’ların ortalarında itibaren düşündükleri paket anahtarlama (packet switched) şebekelerine dayanmaktadır. Bilgi paketleri, mesaj blokları ile ileti dağıtma fikrini başlangıçta zor duruma düşüren tek konu ise, bilgisayarların farklı dil ve arayüzlerde (interface) çalışması oldu (Briggs ve Burke, 2002; s. 307-308).

Bilgi ve iletişim teknolojileri içerisinde, sosyal etkileşim bakımından en büyük etki yaratan, internet konusunda, tarihe ilk kaydı “Galactic Network” kavramı ile Ağustos 1962’de Massachusetts Teknoloji Enstitüsü’nden (MIT) J.C.R. Licklider düşmüştür. Licklider, insanların kolaylıkla bilgi ve programlara erişebilecekleri küresel bir ağ fikri ile Ekim 1962’de Defense Advance Research Project Agency (DARPA) projesinde çalışmalarına başlamıştır (Leiner ve Ark., 2016).

Leonard Kleinrock, paket anahtarlama (pocket switched) kavramını tanımlayarak, bilgisayarlar arası veri iletişimini, telefonda olduğu gibi “çevrim anahtarlama” (circuit switching) yerine, “paket anahtarlama” üstüne inşa etmenin doğru olacağı fikri ile internet alt yapısı adına en önemli gelişmenin öncüsü olmuştur. Kleinrock’un temelini attığı bu sistem, Paul Baran ve İngiltere Ulusal Fizik Laboratuvarı (NPL)’ndan Donalt Watt Davies ve Roger Scantlebury’nin çalışmalarıyla geliştirilmiş ve 1969 yılı sonlarında Arpanet projsi ile sonuçlandırılmıştır (Leiner ve Ark., 2016). Farklı arayüz ve farklı dillerde çalışan bilgisayarların, ortak arayüz mesaj işlemcileri sayesinde bilgi paylaşımının mümkün olabileceği düşüncesi ile ilk paket bilgi 1969’da California Üniversitesi’nin Los Angeles Kampüsüne ulaşmıştır. Benzer dillerin ortak kullanı ile sınırlı bir çevreden geniş bir çevreye geçilerek coğrafi olarak uzakta olan

araştırmacılar ve kaynaklar arasında işbirliği ve paylaşım sağlanmıştır (Briggs ve Burke, 2002; s. 307-308).

Arpanet Projesi bünyesinde gerçekleştirilen ilk bağlantı, 1969 yılında dört merkezin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Bunlar; University of California at Los Angeles (UCLA), Stanford Research Institute (SRI), University of Utah ve University of California at Santa Barbara ile (UCSB)'dir. Bu tarihten sonra elektronik posta, ağ haberleri gibi servisler belirli bir istikrara kavuşmuş, 80'li yıllarda ABD, İngiltere ve Japonya gibi akademik alanda internet yaygınlaşmaya başlayarak Janet, NFS Net gibi ulusal akademik ağlar kurulmuştur (İçel, 2015; s. 408, Bal, 2012; s. 361).

İnternet ortaya çıktığı ilk zamanlarda özellikle elektronik posta, tartışma grupları ve uzak veri tabanlarına erişim ya da dosya transferi gibi çeşitli amaçlarla kullanılmıştır. 1980'e gelindiğinde ise kullanım alanı giderek yaygınlaşmış ve bütün ağların bir araya gelerek bir "ağlar ağı" inşa etmelerini öngören bir protokolün imzalanması ile Arpanet'in oluşturduğu ekseninde temel şeklini kazanmıştır. 1983'te TCP/IP protokolüne geçişin tamamlanmasıyla birlikte İnternetin doğum süreci tamamlanmıştır (İçel, 2015; s. 409). İnternetin doğum sürecinden sonra yaygınlaşmasına zemin hazırlayan temel teknoloji, bilgiye ulaşmada kullanılan hipermetin bağlantıları (links) içeren "World Wide Web (WWW)" olup 1989 yılında CERN'de çalışan "Tim Berners-Lee" tarafından keşfedilmiştir (Canbazoglu, 2003)

1990 yılında NSF Net ile özel şirketlerin ortak işletmesi ile başlayan özelleştirme süreci, Mayıs 1995'te Ulusal Bilim Vakfı (NSF)'nin internet omurga işletmeciliğinden tamamen çekilmesi ile tamamlanmıştır. 24 Ekim 1995 tarihinde yayınlanan bir bildiri ile tanımlanan internet, asker ve hükümet kontrollü görünümünden uzaklaşmıştır. Bundan sonra da internetin yaygınlaşması da hızlanmıştır (Saatçi, 2005; s. 122-152).

Ortak ağa bağlanan bilgisayar sayısı her geçen gün artmaktadır. Sadece dört bilgisayarla temelleri atılan internete, artık milyonlarca bilgisayar bağlanabilmektedir. Günümüzde internete bağlanan kullanıcı sayısı 3 milyara ulaşmıştır. Bu da dünya nüfusunun %42'sine denk gelmektedir (Teleperformance, 2015).

2.3.Türkiye’de İnternetin Gelişimi

Türkiye’de hizmete giren ilk geniş alan ağı, 1986 yılında tesis edilen EARN (European Academic and Research Network)/BITNET (Because It's Time Network) ile bağlantılı TÜVEKA (Türkiye Üniversiteler ve Araştırma Kurumları Ağı)’dır. Daha sonra bu ağın hat kapasitesini kaldıramamasından ve teknolojik olarak geride kalmasından dolayı, ODTÜ ve TÜBİTAK 1991 yılının sonlarında yenilenmiş internet teknolojilerini kullanan yeni bir ağın kurulması yönünde bir proje başlatmışlardır. Türkiye bu proje kapsamında ilk deney amaçlı bağlantıyı Ekim 1992’de X.25 üzerinden Hollanda ile yapmıştır. 1992 yılında PTT’ye yapılan başvurunun sonuçlanmasının ardından, 12 Nisan 1993’de yine PTT’den sağlanan 64Kbps kapasiteli kiralık hat ile, ODTÜ Bilgi İşlem Daire Başkanlığı sistem salonundaki yönlendiriciler kullanılarak, ABD’de NSFNet (National Science Foundation Network)’e ilk İnternet bağlantısı gerçekleştirilmiştir (Altun, 2003). Bundan dolayı 12 Nisan 1993 tarihi Türkiye’de internetin doğum günü olarak kabul edilmektedir.

Ankara-Washington arasındaki kiralık hat aracılığı ile temin edilen 64 kbit/sn hızındaki hat ODTÜ’den uzun yıllar boyunca Türkiye’nin tek hattı olmuştur. 1994’ten sonra kurumlara, işletmelere ve firmalara sağlanan internet bağlantı hesapları ile 1994 yılında Ege Üniversitesi, 1995 yılında Bilkent Üniversitesi, 1996 yılında Boğaziçi Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) gibi kurumlar ilk internet bağlantılarını gerçekleştirilmişlerdir (İçel, 2015; s. 415).

İlk olarak internet, dünyanın heryerinde olduğu gibi ülkemizde de bilgiye ulaşma ve bilgiyi paylaşma amacıyla kullanılmıştır. Dünyadaki gelişmelere eş zamanlı olarak 1995’ten itibaren Türk girişimcileri de zaman geçtikçe artan bir taleple interneti, e-posta ve diğer servisleriyle, özellikle tanıtım ve pazarlama için kullanmaya başlamışlardır (Güvenir, 2005: 8-9). Dünya ülkeleri arasında internete 53. ülke olarak giren Türkiye’de, ODTÜ ve TÜBİTAK’ın interneti tanıtmaya ve yaygın bir hale getirme çabaları ve TR-NET Grubu’nun yoğun çalışmaları ile daha çok akademik çevre tarafından kullanılan internet, hemen hemen bütün kesimler tarafından günden güne artan bir taleple karşılanmıştır. 1995 yılı hedefini 50 bin kişiye hizmet olarak açıklayan TR-NET’in çalışmaları sonuç vermiştir (Özçağlayan, 1998; s. 138).

Ülkemizde internetin gelişimini hızlandıran önemli bir gelişme olarak, internete yüksek hızda erişim sağlayan ADSL (Asymmetric Digital Subscriber Line: Asimetrik

Sayısal Abone Hattı) modem teknolojisinin kullanılmaya başlanması olmuştur. 2003 yılında ortaya konan E-Dönüşüm Türkiye Projesi, internet kullanımını yaygınlaştırmak, bilinçli internet kullanımını teşvik etmek ve resmi hizmetlerin vatandaşlar tarafından internet ortamında daha hızlı yapılmasını sağlamaya yönelik olarak başlatılmıştır (Akgül, 2009). Türkiye, internetle tanıştığı günden buyana önemli gelişmelere imza atmıştır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nin 2015 yılı Nisan ayı verilerine göre ülkemizde 40 milyonun üzerinde internet kullanıcısı bulunmaktadır ve bu sayı nüfusun yüzde 55,9'unu oluşturmaktadır (TÜİK, 2015). Yine TÜİK'in Ağustos 2016 verilerine göre; "son 3 ay içerisinde İnternet kullanan bireylerden İnterneti hemen her gün veya haftada en az bir defa kullanan bireylerin oluşturduğu "düzenli İnternet kullanıcı" oranı 2016 yılının ilk üç ayında %94.9 oldu" (TÜİK, 2016).

2.4. İnternet İletişiminin Özellikleri

İnternet iletişiminin özelliklerine geçmeden önce "iletişim" hakkında kısa bilgi vermekte fayda vardır. İletişim kavramının İngilizce ve Fransızca karşılığı "Communication" sözcüğüdür. Daha çok haberleşme anlamında tercih edilen bu kelime günümüzde ise haberleşmeyi de kapsayacak şekilde iletişimin karşılığında kullanılmaktadır (Oskay, 2007; Zillioğlu, 2007).

İletişim, küçük gruplar yada toplumlar arasında sözel ifade, yazı, görüntü, el-kol hareketleri, mimikler gibi simgeler aracılığı ile insanların düşüncelerini, dilek ve duygularını karşılıklı bir şekilde etkileşimli olarak iletilmesini sağlayan bir süreçtir (Kaya, 2010; s. 4, Ergin, 2014; s. 6, Mora, 2011; s. 153-154). Diğer bir tanımla iletişim; "duyguların, düşüncelerin, tutumların, tavırların, haber ve mesajların bir kişi, bir grup ya da bir kuruma karşılıklı olarak iletilmesidir" (Demirel, 2006; s. 178, Güven, 2016; s. 2-3).

Çağlar ve Kılıç (2012)'a göre günümüzde teknolojik gelişmelerle birlikte birçok alanda yaşanan değişim literatüre, sık duyulan ve daha uzun seneler duyulmaya devam edilecek olan iletişim kavramının yerleşmesine neden olmuştur (s. 3-4). İletişim; haber, bilgi duygu veya düşüncelerin hangi yol ile olursa olsun başka kişilere veya yerlere iletilmesi, aktarılması, haberleşme, iletişim olarak tanımlanmaktadır. Bu denli geniş bir yelpazede yer alan bu kavramı, sözlükteki anlamıyla sınırlandırmak yanlış olur. Çünkü zaman ilerledikçe artan nüfus ile birlikte meydana gelen değişik

karakterlerdeki insan etkinliklerinin ve münasebetlerinin hepsi iletişimi ilgilendirmektedir (Selimoğlu, 2006).

Kaya (2010)'ya göre iletişim tanımları incelendiğinde iletişimle ilgili olarak; iletişimde en az iki insan vardır, tek yönlü değil karşılıklıdır, bir süreçtir, bilginin, duygunun, düşüncenin, yaşantının paylaşımıdır, hem psikolojik hem de sosyal/kültürel bir olgu ve süreçtir genellemelerine ulaşmıştır (s. 5).

İletişim, iletilen bilginin hem gönderici hem de alıcı tarafından anlaşıldığı ortamda bilginin bir göndericiden bir alıcıya aktarılma sürecidir. Organizmaların çeşitli yöntemlerle bilgi alışverişi yapmalarına olanak tanıyan bir süreçtir. İletişim tüm tarafların üzerinden bilgi alışverişi yapılacak ortak bir dili anlamalarına ihtiyaç duyar (Vikipedi, 2016).

Doğduğumuz andan itibaren çevremizle sürekli iletişim ve etkileşim içine gireriz. Çevremizi etkilemeye, değiştirmeye; çevremizden etkilenmeye, değişerek çevremize uyarlanmaya başlarız. Bu çift yönlü etkileşim, hayat boyu devam eder. Yaşadığımız sürece zekamızı, kültür ve birikimimizi, kişiliğimizi; iletişim alışkanlıklarımız ve iletişim çabalarımızla ortaya koyarız. Anlamak, anlatmak, öğrenmek, başkalarına ulaşabilmek için de iletişime başvururuz.

İletişim sürecinde yer alan öğeler, “kaynak”-“ileti”-“kanal”-“alıcı”-“dönüt”tür. İletişim sürecinde kaynak; hedeflediği kişi ya da grupta (alıcı), davranış değişikliği oluşturmak amacı ile iletişim sürecini başlatan kişidir. İleti; kaynağın alıcı ile paylaşmak istediği düşünce, duygu ve davranışları temsil eden simgelerdir. Kanal; kaynağın amaçları doğrultusunda alıcıya gönderdiği iletiyi taşıyan, nakleden ortam, yöntem ve tekniklerdir. Alıcı; kaynağın gönderdiği iletilerin hedefi olan kişi ya da kişiler, alıcı olarak tanımlanır. İnsanların iletişimi, bir iletinin biri yada birileri tarafından alınmasını kapsamaktadır. Dönüt ise; iletişim sürecinde kaynak, alıcıya gönderilen iletilerin alınıp alınmadığını, alındı ise, anlaşılıp anlaşılmadığını yada ne kadar anlaşıldığını, alıcıdan kendisine iletilen tepkilerden anlayacaktır. İşte alıcıdan kaynağa yansıyan bu tepkilere “dönüt” denir (Aydın, 2014; s. 127-128).

Çağlar ve Kılıç (2012)'a göre iletişimin temel fonksiyonlarını altı başlık altında toplamak mümkündür:

- İletişim bilgiyi taşır
- İletişim sağlıklı ilişkilerin kurulmasına yardım eder

- İletişim etkileşimi sağlar
- İletişim kararları taşır
- İletişim emirleri taşır
- İletişim geri bildirimine imkan tanır (s. 5-6).

İletişim olgusu sözlü, yazılı ve teknik formatlardan birine veya hepsine uygun bir şablonla gerçekleşir (Çağlar ve Kılıç, 2012; s. 20). İnsanlar toplamı olarak bilinen grup, sadece birbirlerinden bağımsız bireylerin biraraya gelmesi yada birkaç kişinin aynı anda belirli bir yerde bulunması anlamına gelmemektedir. Bir grup olabilmek için grup üyelerinin birbirlerini etkilemesi ve karşılıklı etkileşim olması gerekmektedir (Gürüz ve Eğinli, 2016; s. 59, Ersoy, 2013; s. 128-129, Yüksel, 2014; s. 4-7). İnternet iletişimi de tam olarak grup etkileşimine zemin hazırlamakta ve çok büyük kitlelerin bireysel ya da gruplar halinde etkileşimini sağlamaktadır.

İnternet iletişimi, gelişmiş olan iletişim teknolojilerinin bir ürünüdür. Bu yüzden teknolojiye de kısaca değinmekte fayda vardır. Ayvacı (2012)'ya göre teknoloji, insan ihtiyaçlarını karşılayacak ürün ve yöntemleri yaratmak için bilgi, deneyim ve kaynakların yararlı uygulamalarını içerir (s.1). UNESCO (1985) teknolojiyi; araç-gereçleri, kaynakları ve sistemleri kullanmak, problemleri çözmek, insan şartlarını geliştirmek için bir çaba içerisinde doğal ve doğal olmayan çevre üzerindeki kontrolü iletirmek için insanlara yardım edebilecek yaratıcı yöntemler ve yapabilmek bilgisi olarak tanımlamıştır (Ayvacı, 2012; s.1).

İnternet iletişimini temelde diğer iletişim becerilerinden ayıran en önemli ve yenilikçi özelliği, sözkonusu iletişimin zaman ve mekandan bağımsız, “sanal” bir ortam üzerinde gerçekleşiyor olmasıdır. Söz konusu ortam, bilgisayar bağlantıları arasında yaratılmış ve yaşadığımız fiziksel dünyada algılayamayacağımız bir yeri işaret etmektedir (Camgöz, 1998; s. 72-75) ve bu ortam siberuzay (cyberspace), algılanan gerçeklik de sanal gerçeklik (virtual reality) olarak tanımlanmaktadır. İnternet, geleneksel kitle iletişim araçlarından farklı bir iletişim düzeni sunmaktadır. Geleneksel kitle iletişim araçlarında mesaj, belirli bir merkezden kitleye yönelik bu doğrusal iletişim düzeninde, kitlenin hiçbir belirleyici/denetleyici gibi rolleri bulunmamakta ve alıcılar dönüt (feedback) için başka kanallara yönelmek zorunda kalmaktadır. İnternet iletişiminde ise “etkileşimlilik” özelliği sayesinde, yine aynı kanaldan alıcılara geri bildirim imkanı sunmakta, mesajlara anında tepki (haberlere yazılan yorumlar, çeşitli

anket ve oylamalara katılım) verebilmeyi mümkün kılmaktadır. İnternet, geleneksel kitle iletişim araçlarının iletişim süreçlerine göre oldukça farklı bir yapı göstermektedir. İnternet ile iletişimde herbir kullanıcı bir kaynak, bir yayımcı ve bir bilgi tüketicisidir. Yani hem iletişim süreçleri yolunda hem alıcı hem kaynak rolünde olabilmektedir. Geleneksel kitle iletişiminde bu durum farklıdır. İletişim aracı sahibi yani kaynak durumunda bulunan birey yada bireyler, (enformasyon üreticisi) katkıları ve mesajlarıyla yüklü olarak ve belirli süzgeçlerden geçirerek çok sayıda bireye (enformasyon tüketicisi) ulaştırır. Bu verilen mesajlara veya bilgilere yönelik tepkiler ve dönütler ya aradan belli bir zaman geçtikten sonra yada hiçbir zaman alınmaz. Halbuki internette her bir kullanıcı, enformasyon üreticisi ve tüketicisi konumundadır. (Işık, 2007; s. 14-15).

İnternet ortamının, iletişimin iki temel formu olan kişilerarası ve kitle iletişimini aynı potada birleştirdiği gerçeğinden yola çıkarak, “interaktif kitle iletişimi” terimini kullanmaktadır. Bu yeni ortam, sadece iki iletişim formunun birleştiği bir ortam olmaktan öte, onlardan farklı bir etkileşim ve geri bildirim imkanı sunmakta, pasif alıcıları tanınabilir ve tanımlanabilir aktif katılımcılara dönüştürmektedir. Çok sayıda mesaj, farklı biçim ve içeriklerde (ses, görüntü, metin) alıcılarına (özel yada genel) ulaştırılmakta ve böylece internet, alıcı-göndericinin etkileşim içerisine girebilecekleri şekilde “çok yönlü bir iletişim” imkanı sunmaktadır (Janoschka, 2004; s. 131).

Zaman ve mekandan bağımsız yapısı, diğer iletişim araçlarını da bünyesinde toplayan formu ile internet, iletişim kavrayış ve alışkanlıklarımızda da önemli değişikliklerin önünü açmaktadır. İnsanlar bu yeni teknolojiyi çabucak benimsemelerinin ardında yatan temel neden de internetin kendinden önceki hiçbir iletişim aracının sahip olmadığı bu özelliklere sahip olmasından kaynaklanmaktadır (Işık, 2007; s. 15).

Teknolojik ilerlemeler neticesinde internet; eğitim, iletişim ve reklam başta olmak üzere hayatın hemen hemen her alanında yoğun olarak kullanılmaktadır. Önceleri tek yönlü bir iletişim aracı iken zamanla çift yönlü olarak kullanılmaya başlanmış ve böylelikle etkileşimli bir araç haline dönüşmüştür (Ağır, 2013; s. 175). Birçok araştırmacı internet iletişimi ile diğer insani iletişim düzenleri arasında çarpıcı farklar olduğunu kabul etmektedir. Sheizaf Rafaeli, internetin diğer iletişim düzenlerinden ayırt edilmesine imkan veren beş karakteristik özelliğini; paket-anahtarlama (packet-switching), multimedya, etkileşimlilik, eş zamanlılık ve hipermetin (hypertext) olarak açıklamaktadır (Newhagen ve Rafaeli, 1996, akt. Işık, 2007; s. 15).

İnternetin dünyada ve ülkemizde yaygınlaşan kullanımı hayatımızın birçok alanında da değişim-dönüşümü beraberinde getirmiştir. Ekomi, politika, sosyal hayat, hizmet sektörü gibi pek çok alanda yaşantımızdaki çok hızlı değişimin özünde bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin yer aldığı görülmektedir. İnternetin bireysel olarak kullanımından sonra Web 1.0 olarak adlandırılan ve sadece durağan bilgiyi sunan bir yapı vardı. 2004 yılından itibaren internet kullanıcıları iletişim ve etkileşime daha fazla önem veren dinamik web sayfaları ile tanışmaya başladılar. Böylelikle Web 2.0 ortaya çıktı. Web 2.0 ikinci kuşak ,web teknolojilerinin ve servislerinin bir araya getirilmesi ile kullanıcılar arasında işbirliğini ve paylaşımı yaygınlaştırmak amacıyla oluşturulan ortamları ifade etmektedir (O'Reilly, 2005, akt. Dikmen ve Demirel 2016; s. 151, Yükseltürk ve Top, 2016, s. 555-556). İnternet ağı dünya üzerinde kurulu bulunan kablolu ve kablosuz bütün ağların birleşmesinden oluşmaktadır. İnternetin en önemli özelliklerinden birtanesi bir sahibinin ve dünyadaki bütün ağların yönetildiği bir merkezin olmayışıdır. Bu özelliği ile internet özgür ve bağımsız olarak gelişimini devam ettirmektedir (Demir, 2012; s. 356, Uzunoğlu ve ark. 2009; s. 127-131).

Geleneksel iletişim araçları ile interneti birbirinden ayırt eden sözkonusu özellikler interneti daha kullanışlı ve cazip hale getirmiştir. Bunlara ek olarak son zamanlarda geliştirilen internet araçları ve özellikle internet hızındaki artış da kullanıcılara önemli kolaylıklar sunmaktadır.

Kaypakoğlu (2008)'na göre internette iletişimin bazı özellikleri şöyledir;

- İnternet kullanıcılara kendi güven duygusunu besleyici bir statü duygusu ve kendini modern hissetme ve ait olma ya da farklı olma duygusu verebilmektedir. İnternet kullanıcılara geniş bir özgürlük verir. İnsanlar istedikleri an iletişimi koparabilir, interneti bırakabilir ve istediği anda istediği aktiviteyi gerçekleştirebilir.
- İnternette zaman konusunda bir sınır olmadığı için insanlar günün herhangi bir anında yada günün yirmi dört saati internete girerek iletişim kurabilir veya internet aktivitelerinden yararlanabilirler.
- İnternette herhangi bir mekan sınırı yoktur. İnternet, coğrafi sınırların aşılmasına izin verdiğinden, insanlar ilgi duydukları konularda birçok şeyi geniş bir kitle ile paylaşma olanağı ve paylaşacağı kişileri de seçme şansı bulabilir.

- İnternette herkes eşittir. Kişiler sosyal statü, zenginlik, ırk ya da cinsiyet farklılığı olmadan aynı düzeyde bulunur. Herkes kendini istediği adlandırabilir. Gerçek hayatta insanların kılık-kıyafetine bakıp yorum yapma durumu internette yaşanmaz. Bu da “internet demokrasisi” olarak adlandırılmaktadır.
- Bireylerin kendilerini tanıtmaları tamamen kendi istekleri doğrultusundadır. Kişinin yüz yüze iletişimde yaşamış olduğu bazı sıkıntıları internette gizleyerek yada değiştirerek kendini farklı gösterebilir.
- İnternet, ilgi alanları aynı olan fakat normal yaşantıda karşılaşma olanağı olmayan kişileri buluşturur. İnsanlar internette milyonlarca hayran sitesi, klüp, forum vb. sayfalarda paylaşım yapabilmektedir.
- İnternet yasal olmayan pek çok düşüncenin de aynı şekilde yayılması ve kendine zemin bulmasına olanak verir. Televizyon, radyo ve gazetelerin aksine internetin denetlenmesi ve kontrol edilmesi güçtür.
- İnternet, yaşamda sorumluluk almak istemeyen kişiler için, risksiz bir biçimde diğer insanların duygu ve düşüncelerine şahitlik yapma fırsatı tanıyabilmektedir.
- İnternette iletişim minimum zaman ve maliyet gerektirmektedir. İletişim kurmak için insanların mekan değiştirmesine gerek yoktur. Herkes istediği yerden istediği şekilde internete bağlanabilmektedir. İnternet iletişimi her zaman daha ekonomiktir.
- İnternetin tercih edilmesinde önemli bir yeri olan bir aktivite de oyunlardır. Kolay erişilebilir olması ve çok sayıda seçeneğin bulunması, oyunları çekici hale getirmektedir.

İnternet iletişiminin diğer bazı özellikleri şu başlıklar ile sırlanabilir:

2.4.1. Paket Anahtarlama (Packet-Switching)

İnternet üzerinde veri taşıma metodu olarak bilinen paket anahtarlama, mesajların parçalara ayrılarak, nereden gelip nereye gittiği bilgileri ile aynı hat üzerinden birden çok kullanıcının paylaşımına ve kullanımına açılmasıdır (Briggs ve Burke, 2002; s. 308). Paket anahtarlama uygun veri boyuttaki bloklar içerisinde tüm verilerin aktarılabilindiği bir tür dijital ağ iletişimi yöntemidir. Aktarılan her bir verinin

küçük parçalara bölünmüş hali paket olarak adlandırılır. Bu küçük parçalara ayrılmış her bir pakette kullanıcı verisi, hata düzeltme, yönlendirme ve akış kontrolü gibi pekçok işlemler için alanlar mevcuttur (Vikipedi, Paket anahtarlama, 2014).

2.4.2. Çok Ortamlılık (Multi-medya)

Ses, resim ve verinin birlikte ele alındığı sistemler, çok ortamlı (multi-media) olarak nitelenir. Ses, resim ve her türlü verinin sayısal olarak, bayt dizileri biçiminde temsil edilmesi, bunların, bilgisayar ağı üzerinden iletilmesini olanaklı kılmaktadır (Saatçi, 2005;s. 5, akt. Işık, 2007; s. 16). Bilgisayar yönetimli olarak yazı, ses, görüntü, hareket gibi iletilerin doğrusal ya da etkileşimli bir biçimde kaynaştırılması süreci ile oluşturulur.

Geleneksel iletişim araçlarında, bazıları sadece ses (radyo), bazıları ses ve görüntü (televizyon) imkanı sunarken internet bunların hepsini içermekte ve bunları zamana ve mekana bağlı olmadan kullanıcılara sunmaktadır.

2.4.3. Etkileşimlilik (Interactivity)

Bilgisayar bilimleri, iletişim ve işleyimsel tasarım (endüstriyel tasarım) alanlarında etkileşimliliğin (interactivity) tanımı üzerine henüz görüş birliği sağlanamamıştır. Etkileşimlilik, “yanıtlayabilirlik” kavramı ile yakın anlama gelmektedir ve bir mesajın geçmişteki mesajların yanı sıra kendi aralarındaki ilişkilere de ne oranda bağlı olduğunun incelendiği iletişim sürecidir (Vikipedia, 2013). Kitle iletişimi çoğunlukla tek yönlü olmasına karşın internet çok yönlü, etkileşimli bir iletişim aracıdır. Kişiler herhangi bir durumda yada olay karşısında anında geri bildirimde bulunabilmektedir.

İnternet, üç özelliği ile kitle iletişiminden ayrılmaktadır. İlk olarak; bilgiye erişmek için tercih edeceği ortamı kullanıcılara bırakmakta (interactivity), ikincisi; internet kullanıcılarına diğer kullanıcılarla etkileşim imkanı vermekte ve üçüncüsü de; medya ürünü üzerinden kullanıcılara geri bildirim imkanı sağlamaktadır. Günümüzde, internet kullanıcıları internet üzerinden okudukları bir habere “yorum” kısmından cevap verebilmekte, haber ile ilgili düşüncülerini hem haberi yapan kişilere hem de diğer kullanıcılara iletebilmektedir. Bireyler tartışılan konularda internet üzerinden yapılan anketle tercih yapabilirler. Bu açıdan okuyucu seçici olabilmekte ve eylemlerinde eşzamanlı ve oldukça aktif davranabilmektedir. Haberi yapanlar da böylece okuyucusunun tepkisini görebilmektedir (Jucker, 2003; s. 139-141).

2.4.4. Eş Zamanlılık (Synchronicity)

Eşzamanlılık (senkronizm), iki şeyin eş zamanlı olarak hareket etmesidir. İletişimde, kaynak ve alıcı aynı zaman dilimi içerisinde karşı karşıya gelebildiği gibi farklı zamanlarda da bir araya gelebilmektedir. İnternet, sahip olduğu özelliklerden dolayı kaynak kişinin isteği hangi doğrultuda ise o yönde hareket etme olanağı sunmaktadır.

İnternet; sohbet (IRC/chat), sanal konferans gibi ortamlarda eşzamanlı iletişim ve eşzamanlı etkileşim sağlarken, e-posta, web, haber ve tartışma grubu gibi ortamlarda eşzamansız iletişim sunmaktadır. (Young M. L., 1999; s. 265-266).

2.4.5. Hiper metin (Hypertextuality)

Hiper metin (hypertextuality), doğrusal olmayan bir şekilde organize edilmiş olan ve erişilebilen metin, grafik, resim ve tablolardır. Daha sonra bilgisayarların türünden ve işletim sisteminden bağımsız bir şekilde herhangi bir metin sisteminin hayata geçirilmesi "HTML" nin (hypertext markup language) geliştirilmesi ile gerçekleşmiştir. HTML'nin sağladığı geniş avantajlar doğrultusunda hiper metinlerle tasarlanmış web siteleri oluşturulmuştur. Hiper ortamlar sayesinde birey geçmişte kalan bilgi ve ihtiyaçlarına daha hızlı ve kolay bir şekilde ulaşabilmektedir. Hiper metin ortamlarında muhafaza edilen bilgi miktarı ve kaynak çeşitliliği basılı materyallere göre daha fazladır. İnsanlar istediği herhangi bir bilgiye yine istediği bir zamanda erişebilir (Tanyeri, 2009).

2.5. İnternete Katılma Şekilleri ve Araçları

İnternet, bir iletişim teknolojisi olarak kendisinden önceki iletişim sistemlerinin sahip olduğu özelliklerin dışında bir sistem sunmaktadır. İnternet gibi milyarlarca bilgisayarı bir araya getiren karmaşık yapıya katılmak için kullanılan araç ve yöntemler de farklılık göstermektedir. Geleneksel kitle iletişimi ve bireyler arası iletişim ortamındaki temel aktörlere farklı yeti ve özellikler kazandıran internet, farklı araçlar kullanarak kendine özgü bir katılım sağlamaktadır (Işık, 2007; s. 23).

Günümüzde internet kullanım biçimleri ve araçlarından en önemlileri şunlardır:

2.5.1. Sohbet (Chat)

İnterneti kullanan bireyler arasında ortak bir program sayesinde aynı anda birbirlerine metin mesajı, ses, görüntü ve dosya aktarabildikleri bir ortamdır. İnterneti

kullanan bireyler sohbeti; kullanım kolaylığı, hızlı ve telefon gibi diğer iletişim araçlarına göre ucuz oluşu, aynı anda birçok kişiyle iletişim kurabilmesi ve kullanıcılar tarafından belirlenen bazı konularda hiç görmedikleri veya tanımadıkları diğer bireylerle rahatça konuşabildikleri için tercih edebilmektedirler (Şahin, 2011; s.15).

Sohbet veya anlık mesajlaşma; iletişim, tartışma, paylaşma veya diğer işbirliği içerisinde yapılacak etkinlikler için kullanıcıların mesaj atarak bir araya geldiği eş zamanlı web tabanlı ortamlardır. Farklı zamanlı iletişimin aksine bu iletişim türünde gönderen mesajı ile alıcı arasında herhangi bir zaman gecikmesi yaşanmamaktadır (Gülbahar, 2012; s. 110).

Bir kaynaktan yazılan bir mesajın anında diğer bir kayanağa aktarıldığı sohbet sistemleri yazılımların da desteklediği programlarla (Windows Messenger, Whatsapp, MSN, Yahoo) giderek gelişmektedir. Günümüzde gerekli donanımlara sahip çeşitli cihazlarla; çoklu sohbet ortamları, görüntülü ve sesli konuşma teknikleri de oldukça yaygındır.

Sohbet programları eş zamanlı iletişim ortamları sunan uygulamalardır. Bir başka ifade ile insanların karşılıklı olarak telefonda konuşur gibi aynı anda iletişim kurdukları ortamlardır. Ancak temelinde e-posta adresleri kullanılarak iletişim işlemi gerçekleştirilmektedir. İletişim iki kişi arasında yapılabileceği gibi üçüncü kişiler de davet edilerek çok sayıda kullanıcı arasında da olabilmektedir. Sohbet programları eş zamanlı olarak gerçekleştirilen bir uygulama olduğu için iletişim kuracak kişilerin aynı anda sohbet programlarını açmış olmaları gerekmektedir (Odabaşı, 2007; s. 40).

2.5.2. Elektronik Posta (E-mail)

Elektronik posta (e-posta) veya elektronik mektup (elmek), internet kullanıcılarının elektronik ortamda yazdıkları ve birbirlerine gönderdikleri iletilere verilen addır. E-mail günümüzde milyonlarca kişi tarafından kullanılan ve oldukça geniş bir kullanım alanına sahip bir iletişim aracıdır. Düşük maliyetlidir ve kullanımı kolaydır (Türkçebilgi, 2004). Başka bir tanıma bakacak olursak elektronik posta, insanların internet üzerinden birbirlerine mektup göndermelerini olanaklı hale getiren fakat eş zamanlı olamayan (asenkron) iletişim türüdür (Gökçöl, 2001, akt. Odabaşı, 2007; s. 33). İnterneti kullanan bireyler elektronik postayı (gmail, yahoo, hotmail), sadece metin mesajı göndermek için değil görüntü, ses ve resim göndermek için de kullanmaktadır.

İnternetin tarihi gelişimine baktığımızda internet ağlarının oluşturulma nedenlerinden biri; bireylerin, bir yerden başka bir yere hızlı ve güvenli bir şekilde bilgisayar ortamında bir anlamda mektup gönderme ve haberleşme isteğidir. Elektornik posta, bu amaçla kullanılan servislere verilen genel addır. Orataya çıktığı ilk zamanlarda sadece düz yazı mesajlar göndermek amacıyla gerçekleştirilmişken, 1995'ten sonra sonra geliştirilen tekniklerle, e-postada çeşitli yapıların (resim, ses, video, html dökümanları, çalışabilir program, vb.) kullanımı da mümkün hale gelmiştir (Karahan, 2001; s. 65).

2.5.3. World Wide Web (WWW)

World Wide Web (kısaca WWW veya Web), İnternet üzerinden yayınlanan, birbirleriyle bağlantılı hiper-metin dokümanlarından oluşan bir bilgi sistemidir. Bu dokümanların her birine Web sayfası adı verilir ve Web sayfalarına İnternet kullanıcısının bilgisayarında çalışan Web tarayıcısı adı verilen bilgisayar programları aracılığıyla erişilir. Web sayfalarında metin, resim, video, grafik ve diğer multimedya unsurları bulunabilir ve kendi içerisinde bulunan diğer bağlantı ya da link adı verilen hiper-bağlantılar ile başka Web sayfalarına da geçiş yapılabilir. İnternet ve Web terimleri farklı kavramlardır. Web kavramı sadece internet üzerinden çalışan bir servistir. Yani internet ağı olmadan Web'i kullanmak mümkün değildir. Web kavramı, CERN'de bir bilgisayar programcısı olan Tim Berners-Lee'nin HTML adlı metin işaretleme dilini geliştirmesiyle oluşmuştur (Vikipedi, World Wide Web, 2016). İnternet kullanıcıları tarafından sesli, görüntülü, yazılı hertürlü belgeye ulaşmak için kullanılan "www" kısmen de olsa maliyeti düşük ve kullanımı kolay olduğundan tercih edilmektedir.

Web yapısının bu kadar çok kabul görmesinin bazı sebeplerini sıralamak gerekirse (Karahan, 2001):

- Herşeyden önce Web, açık bir sistemdir.
- Web üzerinden pek çok bilgi kaynağına kolayca erişilebilir.
- Web uygulamaları geliştirmek ve bunları kullanıma sunmak çok kolaydır. Çoğu durumda, uzmanlık gerektirmez ve konuyla ilgili fazla bilgisi olmayan birisi bile Web sayfaları dizayn edip kullanıma sunabilir.

- Web ortamları artık son derece dinamik. Java ve Activex kullanarak, tamamen konfigüre edilebilir istemci (client) uygulamaları geliştirmek mümkündür.
- Aranılan bilgilere, birtakım tarama mekanizmaları (Search Engines) sayesinde kolayca ulaşılabilir (s. 111).

2.5.4. Online Oynanabilen Oyunlar (MMORPG)

İnternette çocukların en fazla giriş yaptıkları siteler oyun siteleridir (Odabaşı, 2007; s. 119). Çocukların yaşları büyüdükçe bu durum değişmemekte sadece oynadığı oyun türü değişmektedir. Teknik açıdan iyi hazırlanmış olan oyunlar özellikle çocukların dikkatini çekmekte ve onların internette uzun zaman geçirmesine neden olabilmektedir.

“MMORPG (İngilizce: Massively Multiplayer Online Role-Playing Game, Türkçe: Devasa Çok Oyunculu Çevrim İçi Rol Yapma Oyunu), çok sayıda oyuncunun bilgisayarlarından veya oyun konsollarından internete bağlanarak birlikte oynadığı, oyun esnasında çeşitli karakterlere büründüğü devasa video oyunu türüdür. 1997 yılından beri gitgide yaygınlaşmaktadır. MMORPG'lerde oyuncuların seçtikleri ya da oluşturdukları karakterler tamamen fantezi türüdür ve oyuncuların oyundaki ırkları ve diğer kimlik bilgileri bazı istisnalar dışında gerçeği yansıtmaz. Karakterin kontrolü tamamen oyuncuya aittir. MMORPG'de oyuncular oyuna giriş yaptıktan sonra genellikle belirli gruplara veya kabilelere üye olarak, oyunun hayali evrenini keşfetmeye başlarlar” (Wikipedia, 2015).

2.5.5. Forumlar

Forumlar, özel bir konu alanı ile ilgilenen insanların birbirleri ile konular üzerinde tartışabildiği, fikir alışverişinde bulunabildiği, birbirlerinin sorunlarına çözüm önerileri sunabildikleri eş zamanlı olmayan iletişim ortamlarıdır. Forumlara katılabilmek için form kurallarını kabul ederek, üye olmak gerekir ve genellikle bu üyelik ücretsizdir. Üye olunmadan da forumlara giriş yapılabilir, fakat bu durumda yapılabilecek işlemler sınırlıdır (Odabaşı, 2007; s. 38).

Forum; iletişim, tartışma, paylaşma veya diğer işbirliği içerisinde yapılacak etkinlikler için kullanıcıların mesaj atarak bir araya geldiği farklı zamanlı web tabanlı ortamlardır (Gülbahar, 2012; s. 108).

2.5.6. Çevirimiçi (Online) Konferans

Ses ve görüntünün bilgisayara bağlı bir mikrofon, hoparlör ve kamera aracılığı ile bir yada daha fazla kişiye gönderilmesini ve onların ses ve görüntüsünün alınmasını sağlayan eş zamanlı bir iletişim sistemidir (Young, 2000, akt. Odabaşı, 2007; s. 42). Bir başka tanıma göre de;

Çevirim içi konferans; iki veya daha fazla lokasyonda bulunan kişilerin adeta aynı toplantı masasının etrafında oturuyorlarmış gibi karşılıklı ve yüz yüze iletişim kurmaları, doküman ve veri paylaşımlarında bulunabilmeleri, aynı elektronik doküman üzerinde ortaklaşa çalışabilmelerini sağlayan teknolojidir” (Winekol, 2015).

Son zamanlarda sıkça karşılaştığımız bir uygulama olan online konferans ile artık coğrafi olarak birbirinden uzak kişilerin, aynı öğretim ortamında bulduklarını, aynı masa etrafında oturup bilgi alış-verişinde bulduklarını ve buna benzer çeşitli etkinlikler gerçekleştirebildiklerini görmek mümkündür.

2.5.7. Arama Motorları

Arama motorları, internet ortamında var olan video, metin, bilgi blokları vb. gibi kaynaklara hızlı bir şekilde ulaşmada kullanılan internet araçlarıdır. Arama motorları, kendi içerisinde oluşturduğu kodlamalara göre bot ve crawlers yazılımları ile internet üzerinde tarayarak belli kurallar ile kendi arşivlerini oluştururlar (Duymaz, 2013).

İnternet üzerinde kullanılan ses, görüntü, video, resim, grafik, şekil vb. unsurlarına kısa yoldan ulaşma imkanı veren arama motorları, internet üzerinden bilgi edinmede en çok kullanılan uygulamalardandır. Kullanıcı ulaşmak istediği hertürlü unsuru anahtar kelime kullanarak bulabilmektedir.

İnternette çok fazla sayıda arama motoru bulunmaktadır. Çoğu birbirlerinden farklı amaçlara hizmet etseler de bir kısmı kendi alanlarındaki web sitelerini listelemekte, bir kısmı daha dar kapsamlı alanlarda hizmet vermektedir. Bir kısmı da dünyanın her neresinde olursa olsun hertürlü web sitesini listelemektedir. İnternet üzerinde binlerce arama motoru bulunmaktadır. En popüler arama motorları şunlardır; Yahoo, Altavista, Lycos, Excite, InfoSeek, WebCrawler, Hotbot, Google, AOL. (Karabulut, 2013).

2.5.8. Dosya Transfer Protokolü (FTP- File Transfer Protocol)

FTP, internete bağlı bilgisayardan bir diğerine (ift yönlü) dosya aktarımı yapmak amacıyla geliştirilen bir internet aracıdır. İlk olarak geliştirilmiş internet protokollerinden biridir. FTP protokolü ile bir bilgisayardan bir başka bilgisayara dosya aktarımı yapılırken, o bilgisayar ile etkileşimli aynı anda (on-line) bağlantı kurulabilir yani eşzamanlılık durumu istenildiği takdirde oluşturulabilir ve bir tür kodlama ile sağlanan bir dizi komutlar aracılığı ile iki bilgisayar arasında çeşitli dosya alma, dosya gönderme işlemleri yapılabilir (Supin, 2012).

FTP yapmak, bir bilgisayara FTP protokolü ile bağlanmak eylemini anlatan yarı Türkçe yarı İngilizce bir ifade anlamına gelmektedir. FTP yapabilmek için şu şartların yerine getirilmesi gerekmektedir; iletişim yapmak istediğimiz PC internet adresi (nümerik yada sembolik formatta), bağlanacağımız bilgisayarda dosyalarına erişmek istediğimiz hesaplara ilgili kullanıcı numarası ve şifresi, internet erişimi olan ve üzerinde dosya transfer protokolü yazılımı bulunan bir bilgisayar ve bağlanmak istediğimiz bilgisayarda FTP protokol komutlarını yorumlayacak çalışır durumda bir FTP servis programı gereklidir. FTP' yi kullanmak için karşılıklı olarak bilgisayarlarda bu protokollerin programlarının olması gerekmektedir (Karahan, 2001; s. 99).

2.5.9. Uzaktan Erişim (Telnet)

Telnet, internet ile bağlantısı kurulmuş olan herhangi bir makinaya uzaktan bağlanmak için geliştirilen bir TCP/IP protokolü ve bu işlemi yapan programlara verilen genel addır. Uzaktan erişerek kullanılacak olan sistem başka bir binada veya kilometrelerce uzaklıkta olabilir. Telnet erişim programı ile herhangi bir sisteme bağlanabilmek için ilk olarak o sistemin IP adresini veya Alanadı adresini bilmek gerekir. Bunun yanında bağlanılan makinada bir kullanıcı adı (user name) ve şifrenin (password) olması gerekmektedir (Yalın, 2015; s. 185).

2.5.10. Haber Grupları

Haber gruplarında (Netnews) internet kullanıcıları sorularını, mesajlarını, ilanlarını bırakırlar veya değişik konularda tartişma imkânı bulurlar. Bu ortama gönderilen mesajlar Haber Grupları altında toplanır. Konu türlerine göre ayrılmış olan bu gruplara dünyanın herhangi bir yerinde internete bağlı bütün kullanıcılar tarafından mesaj gönderilebilir ve gönderilmiş olan bu mesajlar okunabilir. Haber gruplarına bağlanabilmek, bu servisi veren herhangi bir sunumcunun adresini girmek kadar kolay

ve erişilebilirdir. Haber grupları ilgi odaklarına göre de ayrıca ayrılmışlardır (Yalın, 2015; s. 187).

2.6. Bağımlılık

Yaşam, yapmadığımızda yaşayamayacağımız bir alışkanlıklar bütünüdür. Bu alışkanlıklar değişken zaman ölçeklerine yayılmıştır. Örneğin her an nefes alma ihtiyacı duyarız. Mahrum kaldığımızda saniyeler içinde çabalar ve başardığımızda da bu anlatılmaz sıkıntıdan kurtuluruz. Bunun süresi uzadıkça tansiyonumuz yükselir, şiddetli yoksunluk ve boğulma hissi başlar ve ölümle sonuçlanabilir. Bu rutin daha geniş zaman ölçeğinde ise yeme, içme, boşaltım, cinsellik gibi isteklerin artmasında rol oynar ve bu döngü saatler ya da günler içinde kendini tekrarlar. Bağımlılıklar da zaman geçtikçe artan dürtüyü söndürmek için bir şeyler yapma konusunda bu tür biyolojik döngülerle benzerdir (Marks, 1990; s. 1389-1394).

Genel olarak tıp, psikoloji ve ilgili diğer alanlarda nasıl tanımlanacağına ilişkin bir fikir birliği olmamasına karşın bağımlılık ve madde kullanımının bireye günlük yaşam içindeki kişilerarası ilişkilerle ilgili zorlukların üstesinden gelmesi için yardım etme fonksiyonunu yerine getirdiği düşünülmüştür (Flores, 2004; s. 1). Klinik kullanımda bağımlılık terimi geleneksel olarak kimyasal bir maddeye olan fiziksel bağımlılık durumlarını belirtmek amacıyla kullanılmıştır. Fakat son yıllarda bazıları bu terimi, beyinde madde bağımlılığındaki gibi kimyasal kalıpları harekete geçirebilen dürtülerden dolayı yeme bozukluğu gibi bazı zararlı davranışsal dürtüleri tanımlamak için kullanmıştır. Anlaşmazlıklara karşın davranışsal bozukluklar, bağımlılık terimi ile tanımlandığı gibi bir maddeye olan bağımlılığın belirtileri diğer tür bağımlılıkları tanılayıp teşhis etmek için de gereklidir (Ivory, 2012; s. 64). Kişinin kullandığı bir madde veya yaptığı bir eylem üzerinde kontrolünü kaybetmesi ve onsuz bir yaşam sürmede artış gösteren bir oranla başarısız olmasıdır. Kullanım ve davranışın sürdürülmesi büyük oranda istek ve irade dışında kalacaktır. Bununla birlikte davranış hayatın önemli bir kısmını kaplayıp, bireyi günlük olarak yapmak zorunda olduğu işlerden ve ilişkilerden uzaklaştırarak bütün vaktini ve enerjisini bağımlı olduğu madde veya eyleme yönlendirmesiyle sonuçlanacaktır (Dinç, 2012; s. 2).

Bağımlılık beynin ödül, motivasyon, hafıza ve bunlarla ilgili kimyasal döngüde oluşan kronik temel bir hastalıktır. Yetersizliğe dayalı sürekli kaçınma, davranış kontrolünde ve dürtülerde zayıflama, bireyin davranışlarında ve kişilerarası

ilişkilerindeki önemli problemlere ilişkin farkındalığında azalma ve duygusal tepkilerdeki işlev bozukluğuyla beliren süreçtir. Diğer kronik hastalıklar gibi, bağımlılık da genellikle nüksetme ve gerileme döngülerini içerir (Asam, 2011).

Bağımlılık terimi hakkında birçok tartışma ve tanım yapılmıştır. Bunlardan bazılarını sıralamak gerekirse;

Bağımlılık, genellikle gönüllü veya daha önce gönüllü olunan davranışlarda düşkünlük olarak tanımlanabilir. Birey bağımlı olmadan önce bağımlılık yapan maddeyi gönüllü olarak kullanır. Bütün bağımlılık davranışları tekrar edicidir fakat her tekrar edici davranış bağımlılık değildir. Bağımlı olunan davranış sonucunda bireyin yaşamında olumsuz sonuçların ortaya çıkması gerekebilmektedir (Bradley, 1990; s. 1417).

West (2001)'e göre birey kendine zarar veren davranışı durdurmak istediği zaman aciz ve yetersiz kalır. Bağımlılığın sebep olduğu medikal, psikolojik ve sosyal zararın şiddeti, bireyin seçim özgürlüğünü ihlal etmesi ile bir tür psikiyatrik bozukluk (motivasyon bozukluğu) olarak düşünülmesini uygun kılmaktadır. Bağımlılık tipik olarak tecrübeyi tekrar etmeye teşebbüs eden davranışı izleyen bir uyarıcıya maruz kalmayı içerir. Birkaç defa tekrar eden davranış-uyarıcı dizisinden sonra bağımlılık ortaya çıkar (West, 2001; s. 3).

Bağımlılık, belirli bir davranışı meydana getirmek için duyulan duygusal ve çoğu zaman fiziksel olan ihtiyaçtır. Yetişkinler hatta çocuklar bile alkol ve uyuşturucu bağımlısı olabileceği gibi yalnızca vücuda değil beyine de zarar veren davranışlara da bağımlı olabilirler (Gwinnell ve Adamec, 2006; s. 148-150). Bağımlılık, bağımlı kişi ile kişinin aşırı davranış gösterdiği nesne ile arasındaki ilişkidir. Hiçbir faktör bağımlılığı tek başına tanımlayamaz. Bağımlılığı belirleyen biyolojik, sosyal ve psikolojik güçlerin bir arada beraber hareket etmesidir (Shaffer, 1999; s. 9). Bağımlılık, olumsuz eylemlerle sonuçlanan, bilişsel bozukluğun sebep olduğu hatalı bir irade gücü hastalığıdır. Bağımlılıkla ortaya çıkan olumsuz eylemler ise sağlıklı bireylerde farklı şekillerde gerçekleşen bağlantılı arzular veya iştah kabartıcı davranışlardır (Campbell, 2003; s. 669-674).

Doğa bilimleri tarafından bağımlılık, yoksunluk belirtileri, tolerans ve uzun süreli psikolojik ve bedensel hasarın bir bileşimi olarak tanımlanmaktadır. Yani bağımlı

bir birey bağımlı olduğu nesneden uzaklaştırıldığı zaman yoksunluk etkileri artmakta, başarı arzusu ise azalmaktadır (Larkin 2006; s. 209). Şahin (2007)'e göre “bağımlılık, herhangi bir maddenin tedavi amaçlı olmaksızın, fizyolojik bir gereksinime yanıt vermeden, giderek artan miktarda kullanılmasıdır” (s. 5).

İster madde bağımlılığı ister davranış bağımlılığında davranış ya da eylemi kontrol edememe ve olumsuz sonuçlara rağmen davranış ya da eylemin devam ettirilmesi bağımlılık kavramı için ortak özellikler olarak gösterilebilir (Henderson, 2000; s. 6). Bağımlılık, madde kullanımı dışında kumar, bilgisayar, aşırı yemek yeme gibi davranışları da kapsayacak şekilde ele alınmıştır (Griffiths M. , İnternet Addiction, 1999; s. 246-250). MEB (2010)'in yapmış olduğu tanım ise şöyledir:

Bağımlılık; bir maddenin belirgin bir etkiyi elde etmek için alınması sürecinde ortaya çıkan bedensel, ruhsal ya da sosyal sorunlara rağmen madde kullanımının devam etmesi, bırakma isteğine karşın bırakılmaması, aynı etkiyi elde edebilmek için giderek madde miktarının artırılması ve maddeyi alma isteğinin durdurulamaması durumudur. Bağımlılık yapan maddeler de; kullanıldığında merkezi sinir sistemini etkilemesi sonucunda kullanan kişinin ruhsal ve fiziksel dengesini bozan, bağımlılığa neden olan, kişisel, sosyal, ekonomik ve toplumsal çöküntü oluşturan maddelerdir (s. 8).

Yapılan tanımlamaların ortak noktalarına bakmak gerekirse, bir maddenin belirli bir süre kullanıldıktan yada bir davranış sürekli sergilendikten sonra o maddeden veya davranıştan uzaklaşmama yani sürekli tekrar etme isteğinin oluşmasıdır. Bunun sonucunda da kişinin ruhsal ve fiziksel yönden çeşitli sıkıntılarla karşılaşmasıdır.

Ögel (2014), bağımlılık belirtilerini şu şekilde sıralamıştır:

- Tolerans gelişimi,
- Yoksunluk,
- Başarısız bırakma girişimleri,
- Zarar görmesine rağmen kullanmaya devam etme,
- Tasarladığından fazla kullanmak, kontrol edememek,
- Sorumluluklarını ve yükümlülüklerini yerine getirememe,
- Zaman harcama,
- Psikososyal işlevlerde bozulma (s. 108-112).

Bağımlılık, zararlı sonuçlara rağmen, dürtüsel olarak madde veya sanal alıştırıcı arayışı ve kullanımı ile karakterize, nüksedici, kronik bir beyin hastalığı olarak tanımlanır. Bağımlılık, bir bireyin hastalığı olarak düşünülür, çünkü maddeler ve sanal araştırmacılar beyin yapısını ve işleyiş tarzını değiştirmektedir. Bu beyin değişiklikleri uzun süreli olabilir, zararlı davranışlara yol açabilir. Yapılan araştırmalara göre içki ve sigara bağımlılığı dışında kumar, alışveriş, spor, siberseks ve teknolojinin de beyinde bağımlılık yaptığına dair veriler bulunmuştur. Bağımlılığın tanımı için üç ayağın varlığı gerekir:

- Birinci ayak maddenin kendisidir.
- İkincisi, kişinin bulunduğu bağımlılık altkültürüdür.
- Üçüncü ayak ise bireyin kişilik yapısıdır (Tarhan ve Nurmedov, 2011; s. 20-21).

2.7. İnternet Bağımlılığı

İnternetin dünyayı saran bir ağ olması, bilgisayar teknolojisinden aktif olarak yararlanılması ve gelişen en son teknolojilerin bilgisayar ve internet teknolojilerine yönelik olması, internetin sunduğu hizmetleri arttırmıştır. İnternetin her alanda kullanılması her yaştan her kesime hitap etmesi internetin özelliklerinin artmasına neden olmuştur. Bu sayede internet kullanıcılarına çok çeşitli, farklı ve faydalı hizmetler sunabilmektedir (Kalkan ve Kaygusuz, 2013b; s. 5). Gelişen ve hızla değişen dünyada internetin ortaya çıkma amacı iletişim kurmak ve bilgi paylaşımını kolaylaştırmaktır. Ancak, internet zaman geçtikçe daha fazla kullanılmaya başlanmış ve bu aşırı kullanıma bağlı sorunlar da ortaya çıkmaya başlamıştır. İş ya da okul performansındaki düşüş, uyku bozukluğu, internet olmayan bir hayatın çok sıkıcı ve boş gelmesiyle belirtilerini gösteren aşırı isteksizlik, bazen internetin çok fazla kullanımına bağlı olarak ortaya çıkan kas ve iskelet sistemi sorunları bahsi geçen internet bağımlılığının belirtileridir (Uzun, 2011).

İnternet ortaya çıkışından sonra aşırı bir şekilde kullanılmaya başlanması ile birlikte kendisini gösteren fiziksel ve psikolojik rahatsızlıklar, internetin pozitif ve negatif etkileri, bilim adamlarının yakından ilgilendiği konuların başında gelmektedir. İnternet; hem insanların yararına olacak birçok ihtiyacını karşılayan bir vasıta hem de kendisine karşı olumsuz olarak nitelendirilebilecek bir bağımlılığın oluşmasına neden olan bir araç pozisyonuna gelmiştir. Özellikle son zamanlarda internette geçirilen sürenin aşırı derecede artması ile beraber insandan insana değişen internet kullanım

alışkanlıkları bağlamında psikologlar/psikiyatristler devreye girmiş ve hızlı bir şekilde gelişen iletişim teknolojilerinin insan yaşantısındaki yansımalarını incelemeye başlamışlardır. Yapılan çalışmalara göre interneti kullanan bazı insanların ihtiyaçları doğrultusunda kullanımlarını sınırladıkları, bazılarının ise bu sınırlamayı yapmadığı için iş ve sosyal hayatlarında bazı sorunlarla karşılaştıkları görülmektedir (Işık, 2007; s. 43).

Bilgisayarların yoğun olarak kullanılmaya başlandığı zamanlarda insan ile makine iletişimini içeren kimyasal olmayan bir bağımlılık türü olarak tanımlanan teknoloji bağımlılığı, ilk olarak Griffiths (1995; s. 14-15) tarafından dile getirilmiştir. İnternetin 90'ların ortalarından itibaren dünya çapında yaygınlaşmaya başlamasıyla birlikte internet bağımlılığı bireylerin bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimini etkileyen önemli ancak yasal bir psikolojik bozukluk olarak tanımlanmıştır (Price, 2011; s. 7). Henüz 1998 yılında Amerika'da çevrimiçi kullanıcıların %6'sının bu sorunla yüzleştiği tespit edilmiştir (Brenner, 2000; s. 452). Ancak kimyasal bağımlılığın aksine aşırı internet kullanımı bağlayıcı olarak eleştirilmektense daha çok topluma sağladığı bazı teknolojik faydalarla ön plana çıkmıştır (Young K. S., 2009; s. 217). İlk belirtileri ortaya çıktığında klinisyenler ve akademisyenler arasında tartışmalara yol açmıştır. Aşırı internet kullanımı bazıları tarafından patolojik, bağımlılık yapan ve teknolojik bağımlılığın bir türü olarak kabul edilmiştir (Widyanto ve Griffiths, 2006; s. 31).

İnternet bağımlılığı kavramı ilk olarak Ivan Goldberg tarafından dile getirilmiştir (Tsai ve Ark., 2009). Genellikle kontrol edilemeyen meşguliyetin yanı sıra bozulmaya, sıkıntıya yol açan bilgisayar ve internet kullanımına ilişkin dürtü ya da davranışlarla nitelendirilmiştir (Shaw ve Black, 2008; s. 353). Young (2004), bu durumu geniş bir davranış çeşitliliğini ve dürtüsel kontrol problemini içeren bir kavram olarak tanımlamıştır (s. 402). Başlangıçta bazı araştırmacılar ve uygulayıcılar internetin bir bağımlılık olabileceği fikrini ciddiye almazken bazı araştırmacılar ise bu kavramın uygulanabilir olduğunu görmüştür. Buna karşın Beard ve Wolf internet bağımlılığı ifadesini fazla teorik bularak; aşırı, problemlili ya da uyumsuz internet kullanımı ifadelerinin bu sorunu tanımlamada daha uygun olacağını belirtmişlerdir (Young K. , 1999; Beard ve Wolf, 2001; s. 378; Watson, 2005; s. 19). Bazı araştırmacılar alkol ve madde kullanımını içeren bağımlılıklarla (Griffiths M. D., 1999; s. 246) bazı araştırmacılar ise kişinin yinelenen takıntılar veya kompulsif (dürtüsel) kontrol bozukluklarıyla (Belsare, Gaffney ve Black, 1997) ilişkilendirmiştir. Patolojik internet kullanımı (Davis, 2001; s. 187), problemlili internet kullanımı (Caplan, 2003; s. 625)

ifadeleri de bu sorunu tanımlamada kullanılmıştır. Yapılan literatür taramasında internet bağımlılığını tanımlamak için kullanılacak terimler üzerinde henüz bir uzlaşma sağlanamamıştır. Örnek olarak;

- Patolojik internet kullanımı
- Sorunlu internet kullanımı
- Aşırı internet kullanımı
- İnternetin kötüye kullanımı
- İnternet kullanım bozukluğu
- Siber bağımlılık
- Kompulsif internet kullanımı gibi terimler kullanılmaktadır (Ögel, 2014; s. 107).

Araştırmamızda da internet bağımlılığı terimi dışında problemlerle internet kullanımı, patolojik internet kullanımı gibi terimlerle de karşılaşılabilecektir.

Cash (2009) internet bağımlılığını gençlerde internette harcadıkları zamanın miktarını kontrol edememe, sıklıkla ailelerinden ve arkadaşlarından yoksun kalma, ödevlerini ihmal etme, sportif ve sosyal aktiviteleri bırakma ve sürekli bir suçluluk duygusu yaşamaya neden olan kumar bağımlılığının bir benzeri olarak tıpkı uyuşturucu ve alkol gibi yıkıcı bir bağımlılık türü olarak tanımlamıştır. İnternet bağımlılığı tedavi merkezine göre internet bağımlılığı bireyin normal fonksiyonlarına engel olan, ailesi, arkadaş çevresi ve sevdikleri ile ilişkileri üzerinde gerilime neden olan kullanımdır (Padwa ve Cunningham, 2010; s. 43).

Young'a göre internet bağımlılığı, teknolojinin kontrol edilemeyen, zarar verici kullanımı ve kumar bağımlılığıyla kesişen tanı ölçütlerinden dolayı bir dürtü kontrol bozukluğudur (2009; s. 241).

Orzack (1999) internetin insan yaşamına yeni girdiği yıllarda bireyin bilgisayardan uzakken mutsuz olması ve onu kullanmayı sonlandırmada başarısız olmasını kumar bağımlılığına benzeyen bir bağımlılık olarak tanımlamıştır. Sürekli bilgisayarla ilgili düşünceler, giderek artan miktarlarda harcamalar yapma, ailesini ve işini ihmal etme ve sorunları kabul etmeme gibi belirtilere de işaret etmiştir.

Davis patolojik internet kullanımını özel ve genel olarak iki yönlü tanımlamıştır. Özel patolojik kullanımda birey internetin kumar ya da alışveriş gibi belirli bir işlevine bağımlı olmaktadır. Genel patolojik kullanımda ise belirli bir amaç olmaksızın sosyal iletişime ya da e-posta takibi gibi çok boyutlu aktivitelere bağımlılık söz konusudur (2001; s. 188). Morahan-Martin ve Schumacher (2000)'e göre ise birçok birey negatif sonuçlar olmaksızın ve de kullanımda gerçek anlamda yararlanarak interneti kullansa da bazıları hayatlarındaki problemler nedeniyle hatalı kullanmaktadır. Bu hatalı kullanımlar çoğunlukla suçluluk duygusunun yanında, güçlü arzu ve internette geçirdiği zaman kısmında yaşanmaktadır (s. 14).

Shapira vd. (2000) problemleri internet kullanımının psikolojik literatürde “internet bağımlılığı” ve “patolojik internet kullanımı” olarak tanımlandığı belirtilmiş ve internet bağımlılığı:

1. Kontrol edilemez,
2. Belirgin bir şekilde strese sebep olan, zaman tüketici, sosyal, mesleki ve finansal zorluklarla sonuçlanan,
3. Manik (pozitif bir olaya karşı aşırı mutluluk duyma ve aşırı fiziksel tepki gösterme veya hipo-mani belirtiler olarak tanımlanmıştır (s. 268).

Bakış açıları farklı olsa da bilişim çağının kendisine sunduğu geniş imkânları kullanarak internet üzerinden karşılıklı iletişim kuran geniş kitlelerin artık benzer tutum, davranış ve alışkanlıklar göstermeye başladığı görülebilmektedir (Kalkan ve Kaygusuz, 2013; s. 3). İnsanlar daha önce varlığından haberdar olmadığı kimselerle çevrimiçi ortamda tanışıp iletişim kurarak, eğlenerek ve paylaşımlarda bulunarak tarihte benzeri bulunmayan kendine özgü yeni bir kültür oluşturmaktadır. Ancak insanoğlu dünyayı büyük bir köye dönüştüren bu dönüşüm sırasında baş etmek zorunda kalacağı büyük bir teknolojik yalnızlığa sürüklenmiştir. İnsan davranışları ile internet alışkanlığı arasında giderek güçlenen bağ sonucunda kendini gösteren bu sosyal ve duygusal yalnızlık (Moody, 2001; s. 393) sanal aleme olan bağımlılığı artırırken; sanal alem de kendisini çevresinden soyutlamış, çevreye ve toplumsal değerlere kayıtsız yalnız bir insan kitlesinin oluşumunun yolunu açmıştır (Sözer, 2014). Bu süreçte en çok etkilenen çocuklar olmuş ve temel ihtiyaçlarını dahi göz ardı edebilecek biçimde internette uzun ve kuralsız zaman geçirerek basitten karmaşığa birçok sorunla yüzleşmek durumunda kalmıştır. Doğal olarak ölçsüz ve kontrolsüz internet kullanımı bilgi çağının önemli sorunları arasındaki yerini almıştır.

İnternet kullanımının soruna dönüşmesinde belki de en temel gerekçe son yıllarda küreselleşen dünyadaki kazanç odaklı ticari anlayıştır. Dijital teknolojilerin evde ve eğitimde yaygınlaşmasıyla birlikte, bu gelişmelerin büyük oranda ticari çevreler tarafından destekleneceği fark edilmesi gereken bir gerçektir. Medya üzerindeki kamu denetimlerinin azalması, sosyal medyanın yaygınlaşması, çeşitli alanlardan oluşan medya endüstrisinin internet sayesinde entegrasyonu ve küresel medyadaki gelişmeler, maksimum ve hızlı kazanç anlayışı gençleri ve çocukları hedeflenen müşteri kitlesi durumuna getirmiştir. Çocukların boş zaman aktiviteleri sürekli biçimde ticarileştirilmiştir. Kendine özgü sınırları ve gizemleri barındıran, çocukların kullanabileceği durumda olan internet içeriğinin büyük kısmı yetişkinlerin çoğu tarafından kontrol edilemez, anlaşılabilir ve erişilemez hale gelmiştir. Ayrıca çocuklar şimdiye kadar yetişkinlere özgü olan içeriklere daha fazla erişebilmeye başlamışlardır (Buckingham, 2007; s. 9).

Ekonomik ve sosyal yaşamın temellerine yerleşen internet günlük hayatın kurallarını radikal ve geri dönülemez biçimde değişime uğratmıştır. Hayatımıza girmesiyle birlikte yaşanan değişimler ve gelişmeler insan yaşamına büyük kolaylıklar katarken uyum sorunlarını da beraberinde getirmiştir (Kalkan ve Kaygusuz, 2013; s. 3). Sağladıkları birçok kolaylığın yanında teknolojik araçların ve internetin çok sık ya da yanlış kullanımından kaynaklanan problemler de bu türden bir değişimin doğal sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Buna açık örnek olarak çok sayıda insanın gerçek hayatta karşılığını bulamadığı ihtiyaçlarını ve gerçekleştirmediği tutkularını sanal dünyada yaşamaya başlaması gösterilebilir. Özellikle internet bir bilgi, iletişim ve eğlence kaynağı olmanın ötesine geçerek yaşama amacı olmuş; bazı kişiler için kontrolden çıkarak bağımlılığa dönüşmüş durumdadır (Bağımlılık ve Tedavisi Bilgi Merkezi, 2015).

Zaman ilerledikçe internet bağımlılığı da hızlı biçimde geniş bir yaş, sosyal, eğitimsel ya da ekonomik aralıkta hissedilmeye başlanmıştır (Beard ve Wolf, 2001; s. 378). Bu bağımlılığın temel sebeplerinden bir tanesi internetin insanlara kendi duygu ve düşüncelerini özgürce ortaya koyabilecekleri bir ortam yaratmasıdır (Kazdal, 2014). Bunun bir başka önemli nedeni de internette bireyin olmak istediği kişi olması önünde gerçek yaşamın sosyal engellerinin olmayışıdır. Özellikle çevrimiçi ortamdaki anonimlik kullanışlı bir kuraldır. Katılımcıların kimliğinde bilinmezlik esası vardır. Bu durum davranışlardaki özgürlüğün önünü açmaktadır. Kişi gerçek kimliğini tehlikeye

atmadan olmak istediğini yaşama gücünü elinde bulundurmaktadır. Bu durum fiziksel özelliklerden kişilik özelliklerine kadar tatmin edip mutluluk verici ve tamamen kurguya dayalı bir profil ortaya koymaya elverişlidir (Padwa ve Cunningham, 2010; s. 44). Gerçek yaşamda kendini ifade etme güçlüğü yaşayan bireyler internette daha rahat hareket edebilmektedir. Bu kurgusal ortam, insana ihtiyaç duyduğu kontrol duygusunu vererek kendisini güvende hissetmesini sağlamaktadır (Sözer, 2014). Örneğin; binlerce katılımcının olduğu bir oyunda gerçek kimlikten uzak kişiliklerle etkileşim içerisinde olmak mümkündür. Özellikle gerçek zamanlı oyunların etkileşime dayalı yönü oldukça caziptir. Gerçek yaşamda çekingen yapıya sahip birey bir anda grup liderliği konumunu elde edebilir. Yaştan ve statüden bağımsız olarak sanal ortamda ev, eş hatta çocuk sahibi olma olasılıkları da vardır. Gerçek hayatta bedeli olan bu türden kazanımlar karşı konulması güç cazibelerdir. Her ne kadar kazanan kişinin gerçek varlığı olmasa da elde edilen dolaylı kazanımlar bağımlılık riskini arttırmaktadır (Ögel K. , 2012).

Bilişsel, duyuşsal ve psikomotor boyutları olan bağımlılık denildiğinde, akla genellikle alkol ve uyuşturucu kullanımı gelse da beyinde bu maddelere bağımlı olmayı sağlayan aynı sinir yolları, yine aynı derecede teknoloji bağımlılığına yol açabilmektedir. Bu sebeple insanların yapmaktan hoşlandığı her şey psikolojik ve fizyolojik bağımlılık yaratma potansiyeline sahiptir (Small ve Vorgan, 2009; s. 66). Ancak toplumda genel olarak bağımlılık tek yönlü madde bağımlılığı olarak algılanmakta; farklı diğer bir tür olan ve internet bağımlılığını da içeren eylemsel/davranışsal bağımlılık, genelde fark edilmemekte veya kötü alışkanlık olarak görülüp hastalık olarak değerlendirilmemektedir (Dinç, 2010; s. 7-8). Kimyasal bağımlılıktan farklı olarak internet bireylerin araştırma, ticari kazanç, bilgiye erişim, iletişim ve çeşitli planlamalar yapmak gibi gelişimini sağlayan doğrudan bazı teknolojik faydalarından dolayı toplum tarafından bağımlılığa neden olabilecek bir araç olarak düşünülmemektedir (Young ve de Abreu, 2011; s. 19).

Bilimsel alanda ise teknolojik bağımlılıklar büyük oranda kimyasal olmayan davranışsal bağımlılıklar kapsamında ele alınmakta ve insan ile makine arasındaki etkileşime dayandırılmaktadır (Widyanto ve Griffiths, 2006; s. 31). Bu anlamda teknolojik bağımlılıklar televizyon izleme gibi pasif bir şekilde gözlenebileceği gibi bilgisayarda oyun oynama, uzun süreli çevrimiçi etkileşimler gibi aktif bağımlılık formlarıyla da ele alınmaktadır. Bu yaklaşımların başrolünde davranışı bağımlılığa dönüştüren uyarılar ve pekiştiriciler vardır (Griffiths M., 1995; s. 14-15). Çünkü

bağımlılık temelde sürekli pekiştirilme ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle çocuklar gösterdikleri davranışlardan ötürü sürekli ödüllendirilmedikleri sürece bağımlı olmazlar. Bunun içindir ki gerçek anlamda bağımlı sayısı az olmasına rağmen çevrimiçi oyun ortamında her çocuk potansiyel bağımlıdır (Griffiths M. , 2009; s. 3).

İnternet bağımlılığı ile ilgili araştırmalarda tanımlanan belirtilerden bazıları şöyledir (Chen, Tarn ve Han, 2004):

- Tolerans belirtileri: İhtiyaç olarak giderek artan oranda çevrimiçi zaman geçirmek.
- Geri Çekilme Belirtileri (Withdrawal Syndrome): İnternet kullanımının sonucunu korku içinde bekleme, internet konusunda saplantılı düşünme.
- İnternette planlanandan daha çok zaman harcamak.
- İnternet kullanımını kontrol etmeyi veya azaltmayı sürekli istemek.
- Sosyal, mesleki veya dinlenme gibi önemli aktiviteleri internette dolaylı bırakmak.
- İnterneti kullanmaktan kaynaklanan sosyal, fiziki, psikososyal problemlerin farkında olmak, lakin interneti kullanmaya devam etmek (s. 50).

İnternet üzerinden oynanan oyunlar ve bilgisayar başında geçirilen keyif verici anların psikoaktif maddelere benzer biçimde nörobiyolojik mekanizmaları kullanarak bağımlılık yaptığı kabul görmektedir (Odabaşoğlu ve Ark., 2007; s. 46). Bilgisayar ve internet kullanımı dış kaynaklı bir kimyasal maddenin yol açtığı bilinç değişikliğiyle ilişkilendirilmeyip ödüllendirmeye bağdaştırılsa da cinsel uyarım, kumar ve oyunlarda olduğu gibi internetteki etkinliklerle ilişkili iç kaynaklı kimyasalların neden olduğu bir bilinç hali değişikliğinden söz etmek mümkündür (Tarhan ve Nurmedov, 2011; s. 70; Padwa ve Cunningham, 2010; s. 1). Small, bu durumu internet üzerinden yayılan bir enfeksiyon türüne benzeterek ‘ama bu bilgisayarı çökerten bir virüs değil. Burada virüs kapalı bireysel kullanıcının zihnidir’ şeklinde ifade etmiştir (Small ve Vorgan, 2009; s. 98). Birçok riski barındıran internet dünyası hakkında uzmanlar tarafından da olumsuz görüşler dile getirilmektedir. İnternetin insanları yabancılaştırdığı, insani özellikleri kaybettirdiği, tamamen imaja dayandığı yönünde ağır eleştiriler gelmektedir.

İnternet bağımlılığının bir hastalık olarak ele alınması ve tanı kriterleri üzerine farklı bakış açıları olsa da en azından günlük hayatta karşılaştığımız bazı kişilerde aşırı

ve günlük aktiviteleri aksatıcı bir internet alışkanlığı olduğunu söylemek mümkündür. Kişi kendini işbaşındayken işine, okuldayken dersine veremiyorsa internetle ilgili hayaller kuruyorsa, eve geldiğinde ilk işi ailesiyle ilişki kurmak ve görevlerini yapmak yerine bilgisayarı açmak oluyorsa, gerçek ilişkiler yerine sanal ilişkiler kuruyorsa, gece geç saatlere kadar bilgisayar başında kalıyorsa ve bu konuda çevresinden eleştiriler alıyorsa problemlili internet kullanımından söz edilebilir (Çelebi, 1999). Çocuklar açısından bakıldığında interneti aşırı ve uzun süre kullanıyor ve kullanma isteğinin önüne geçemiyorsa, internette olmadığı zamanlarda kendisini boşlukta hissediyor ve internetten ayrı kaldığı zamanlarda sinirlilik ve saldırganlık oluyorsa, internet kullanımından dolayı okul yaşantısı, ders başarısı ve arkadaş ilişkilerinde bozulmalar yaşıyorsa internet bağımlılığından söz edilebilir (Çolak, 2014).

Hayatı bu kadar kolaylaştıran internet nasıl oluyor da fark edilmeden böylesine ciddi bir problemin kaynağı olabiliyor? Biyolojik olmasa da psikolojik anlamda böylesine bağlayıcı etkisinin olası nedenlerini belirtmek sorunun anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Öncelikle ilgi alanları ortak olan insanların yazışmalarına ve görüşmelerine olanak sağlamaktadır. Başka türlü tanışmaları ve karşılaşmaları mümkün olmayan insanlar birbirleriyle temas kurabilmektedir. İletişim yoğunluğuna göre maliyeti düşüktür ve insanlar en az zaman ve parayla iletişimlerini sürdürebilmektedir (Dinç, 2010; s. 40). Çoğu insanı çözmeye teşvik eden bir bilinmezlik yanı vardır. İnsanlar ihtiyaç duydukları yazılımları ve eğlence unsurlarını çevrimiçi edinebilmektedir. Herkes için olağan pekiştireçler olan öz saygıyı destekleyen modernlik ve statü hissi vardır. Yaratılan kimliklerden dolayı insanların önemsenmesini ve ciddiye alınmasını kolaylaştırmaktadır. Kişinin yüz yüze yapamadığı; kendisini iyi, istediği yaşta ve özellikte gösterebilme imkânı tanımaktadır (Griffiths M. , 2000; s. 217). Böylece yaşı ya da cinsiyeti ne olursa olsun internet erişimi olan herkes potansiyel bağımlı durumuna gelmektedir. Çünkü internet ve mobil teknolojiler herhangi gün ve saatte kolayca erişilebilir şekilde eğlence ve katılım dünyasını bir arada sunmaktadır. Farklı kesimlerden katılımcılığa olanak vermesi sayesinde kişiye gerçeklikten kaçış imkânları da sağlamaktadır. Bunun yanında sosyal yalıtılmışlığı azaltarak insan doğasının temel bir gereksinimi olan samimiyet hissini artırmaktadır. Ama insan sıcaklığının hiçbir zaman bulunamayacağı ve asgari değer ölçülerini bile gözetmenin zor olduğu teknoloji dostluğunun süreç içerisinde teknolojik bağımlılığa dönüşmesi kaçınılmaz görünmektedir (Dinç, 2010; s. 10). Ancak internetin cazibesinin tek başına

bağımlılık nedeni olmayabileceği aynı zamanda depresyon, öfke, düşük benlik algısı gibi problemlerin sonuçlarından biri olabileceği de kabul görmektedir (ChildnetInternational, 2006).

Teknoloji kullanımına bağlı olarak gelişen problemlerli internet kullanımı günlük yaşamın içinde birçok faktörden etkilenebilir. Bunların başında bütün davranışlarda olduğu gibi kontrolsüz ve ölçüsüz kullanımın ne olduğuna dair bilgi eksikliği gelmektedir. Dolayısıyla sonuçların ne olacağı da önemsenmemekte ve bilinmemektedir. Özellikle genç yaşlarda kontrol edilemeyen merak duygusu, bağımlı arkadaş çevresi içerisinde dışlanma korkusu da önemli etkenlerdir. Çözümlemeyen diğer problemlere bağlı internet bağımlılığına yönelim söz konusu olabilir. Yine kişinin dürtülerini kontrol etmekte zorlanması, aşırı içe kapanıklık, çevre tarafından beğenilmeme korkusu, kendini tanımama, karamsar düşünce yapısı, özgüven eksikliği, yaşam hedefi oluşturmadaki yetersizlikler internet bağımlılığı yolunda rastlanan önemli psikolojik uğrak noktalarıdır. Hayatı sevmeme, sosyal ilişki kurmadaki başarısızlıklar, gerçek dünyada elde edilemeyen başarıların sanal dünyada elde edilmeye çalışılması da sorunun temelinde yatan faktörlerden bazıları olabilmektedir (Dinç, 2012; s. 15).

Koşullanmaya dayalı davranışlar alışkanlıkların bağımlılığa dönüşmesinde önemli bir araçtır. Edimsel koşullanmada koşullanmış pekiştireçler insan hayatında önemli rol oynar. Bunun bir örneği internet bağımlılarının çevrimiçi olma isteğinde gözlemlenebilir. İnternetin kendisinin insanın doğal gereksinimlerini doğrudan karşılaması söz konusu değildir. Ancak içeriği sayesinde dolaylı olarak insanı psikolojik anlamda tatmin edip ödüllendirmesi önemli bir koşullu pekiştireçtir (Cüceloğlu, 1994; s. 148). Şiddet üzerine kurgulanmış oyunlar ile yapılan deneysel bir çalışmada ödüllendirici oyunların düşmanlık-saldırganlık duygularını ve düşüncelerini artırdığı görülmüştür (Carnagey ve Anderson, 2005; s. 882-889). Bilgilere çabucak ulaşma ve insanlarla iletişim kurma gibi çeşitli destekleyici faktörler de ödüllendirici olarak sayılabilir. Bunun yanında e-postaları kontrol etmek gibi aktiviteler de pekiştirildiği oranda tekrar edebilmektedir (Beard, 2005; s. 9).

İnternet ve bilgisayara ayrılan zamandaki dengesizliğin istenmeyen sonuçları belirgin biçimde çocukların bedensel gelişiminde de kendini göstermektedir. Bilgisayar başında geçirilen uzun saatler sağlıklı yeme alışkanlıklarına, fiziksel aktivite yetersizliğine ve obeziteye davetiye çıkarmaktadır. Çevrimiçi geçirilen zamanda

ölçüsüz biçimde bir şeyler atıştırma alışkanlığı dengesiz ve düzensiz beslenmenin yolunu açmaktadır. Öyle ki gelişim döneminde gereğinden fazla enerji alımı ve bu enerjinin tüketilmemesine bağlı enerji dengesizliğinden kaynaklanan obezite, bilgisayar çağının problemleri arasındaki yerini almıştır. Bunun yanında bilgisayar başında gereğinden fazla geçirilen zaman çocukları gerçek oyun ve sportif aktivitelerden alıkoyarak enerji tüketimini de normalin altında bırakmaktadır. Ayrıca uzun süreli bilgisayar kullanımına bağlı olarak göz rahatsızlıkları, radyasyona maruz kalma, kamburluk, duruş ve iskelet sisteminde bozukluklar meydana gelmektedir. Aşırı bilgisayar kullanımı kas gruplarının sürekli tekrar eden hareketlerin baskısı altında tutulmasına bağlı sinir sıkışmasına da neden olmaktadır. (Muslu ve Bolışık, 2009: 446; Çam, 2014; s. 8; Pınar, 2014).

İnternet kaynaklı mağduriyet yaşayanların başında hiç şüphesiz çocuklar gelmektedir. Şiddet ve cinsel içerikli oyunlar, çocukların ruh sağlıkları üzerinde olumsuz etkilere sebep olmaktadır. Zamanının büyük çoğunluğunu internette veya şiddet içerikli oyunlarla geçiren çocukların, aile okul ve arkadaşlık ilişkilerinde zamanla çeşitli sıkıntılar ortaya çıkmaktadır (AREM, 2008; s. 111). İster oyun amaçlı olsun, ister sosyal paylaşım sitelerinde paylaşımda bulunma amaçlı olsun internet kullanımında, zaman sınırının aşılması beraberinde internet bağımlılığına neden olabilmektedir (Bayzan, 2013; s. 273) .

Psikologlar zamanının çoğunu internette geçiren çocukların ve gençlerin günlük hayatlarında sessiz, içine kapanık ve öz güveni olmayan kişiler olduklarını, bu sebeple internette istedikleri yeni kimlikleri ile saygınlık kazanmak için sonuçlarını bilmeden çeşitli yollara başvurabilecekleri belirtilmektedir. Günümüzde milyonlarca çocuk internette saatlerce kalabilmekte ve bu sürede pornografi dahil olmak üzere her türlü zararlı siteyle karşı karşıya kalabilmektedir (AREM, 2008; s. 63-73). Karaca (2007)' ya göre internet gençliği özellikleri arasında şunlar sayılabilir:

- İnterneti oyun ve eğlenme aracı gibi görmesi.
- Kendisiyle aynı fikirde olduğunu düşündüğü kişilerle internet aracılığıyla bağlantı kurması.
- Sanal alemde sohbet ihtiyacını gidermeye çalışması.
- Can sıkıntısından dolayı internete yönelmesi.
- Sosyokültürel etkinliklere katılımların az olması.
- Daha çok internet arkadaşlıklarını tercih etmesi.

- İnternet aracılığı ile evrensel vatandaş olma.

İnternet gençliği, günlük hayatını sürdürürken sanal mekanlara sıkça girip çıkan, internet ve onunla ilgili olguların günlük faaliyetleri arasında önemli bir yere sahip olduğu, sanal dünya zenginleridir. Bu gençlerin sanal ilişkileri artarken, gerçek ilişkilerinin zayıfladığı, giderek gerçekliği kaybetme, toplum dışına itilme ve yalnızlaşma riskiyle karşı karşıya oldukları düşünülmektedir (Yılmaz, 2006).

Dinç (2010)'e göre bağımlıların benlik yapıları da bağımlılığı etkileyen önemli bir psikolojik faktördür. Buna göre bağımlılıklarda benliğin dışa yansıyan yanı ve işleyiş biçimindeki en önemli aksaklık ya da bozukluklar şöyle ifade edilmiştir (s. 43-44):

- a) İçgüdülerden ve dürtülerden kaynaklanan güdülerin bastırılması, denetlenmesi, düzenlenmesi, engellenmesi yapılmaz. Bütün bu davranışlara içgüdü ve dürtülerin, bilinçdışı karmaşaların kaba gücü egemen olur. İnternet bağımlılığının alt boyutlarında yer alan kumar, seks ve oyun bağımlılıklarının benliğin bu özelliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.
- b) Çevredeki kişi ve nesnelere gerçekçi, sürekli ve tutarlı ilişkiler kurulamaz. İnternet bağımlılarının büyük bir kısmının interneti sanal arkadaşlık ve sohbet için kullanmaları, bu benlik özelliğiyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Nitekim bağımlı olmayanların genellikle interneti bilgi toplamak ve mevcut ilişkileri elektronik iletişim yolu ile devam ettirmek için kullandıkları görülürken bağımlıların ise interneti yeni insanlarla tanışmak, oyleebilmek ve fikir alışverişi yapabilmek amacıyla kullandıkları konuyla ilgili yapılan araştırmalarda tespit edilmiştir.
- c) Gerçeği anlamaktan, yaşamaktan ve tanımaktan kaçınır. Günlük engellerden ve sorunlardan urtulmak için gerçek dışı dünya, yapay cennet aranır. İnternet bağımlılarının internette kendilerine gerçek kimliklerinden ve özelliklerinden çok farklı yeni kimlikler ve özellikler oluşturmaları söz konusu benlik özelliğinin sonucu olarak değerlendirilebilir.
- d) Aileye, eve, çevreye, işe uyum sağlamak için çaba gösterilmez veya gösterilen çabalar yetersiz kalır. Nitekim internet bağımlılığına yatkın çocukların yalnız ve sıkılgan çocuklar olduğu konuyla ilgili yapılan araştırmalar göstermektedir.
- e) Kişiliği kaygıdan kurtaracak olumlu savunma düzenleri kullanılmaz. Bu yüzden internet bağımlılığı açısından risk altında değerlendirilen kişiler, olumsuz yaşam

olaylarıyla nasıl baş edeceklerini bilmeyen ve olumsuz bir olayın verdiği duygudan kurtulmak için bağımlılığı bir güvenlik battaniyesi olarak kullanan kişilerdir (Arısoy, 2007; Köknel, 1983; Kurtaran, 2008; Esen, 2009).

Son yıllarda ilgi duyulan bir çalışma alanı olmasına karşın problemli internet kullanımı gündeme yeni alınmış bir konu değildir. 90'lı yıllarda bilgisayar ve internetin özellikle okul ortamlarına dâhil olmasıyla birlikte yararları hakkında çeşitli tartışmalar ve araştırmalar yapılmıştır. İlk zamanlar sınıf ortamlarına entegre edilmiş internet servislerini içeren bilgisayarların eğitim için birincil bir itici güç olduğu ileri sürülmüştür. Ancak Barber (1995)'in bir araştırmasında öğretmenler, kütüphane görevlileri ve bilgisayar koordinatörlerinden oluşan okul personelinin %86'sı internet kullanımının çocukların performansını arttırmadığı yönünde görüş belirtmişlerdir. O dönemde araştırmaya katılanlar tarafından internet ortamındaki bilgilerin oldukça düzensiz, okul programlarıyla ilişkisiz olduğu ve ders kitaplarının standart testlerdeki başarıyı artırmaya daha fazla yardımcı olduğu vurgulanmıştır (Arnett, 1999; s. 320). Amerika'da 200 öğrenci üzerinde yapılan bir araştırmada internet kullanan gençlerin kişilerarası ilişkilerde güçlük yaşadıkları, giderek yalnızlaştıkları ve yüz yüze iletişim kurmakta güçlük yaşadıkları ortaya çıkmıştır (Dinç, 2010; s. 11). 2000 öncesinde Young'ın çalışmasında ise internet üzerinden uyguladığı ankete katılanların %25'i ilk altı aylık kullanımda bağımlı olduklarını belirtmiştir. Çoğu başlangıçta bilgisayar tarafından sindirilmiş olarak hissettiklerini fakat teknolojiyi ve çevrimiçi uygulamaları hızlıca yönetebilmenin sağladığı yeterlilik ve mutluluk hislerini yaşamaya başlamıştır. Kullanıcıların %58'i ders çalışma alışkanlıklarında azalma olduğunu, başarılarının düştüğünü, sene kaybı yaşadıklarını ya da aşırı internet kullanımı nedeniyle şartlı kullanımla sınırlandırıldıklarını bildirmiştir. Ayrıca kadın bağımlılar haftada ortalama 38 saat internette kaldıklarını, önemli problemlere neden olsa da internet kullanımlarını sonlandırmadıklarını belirtmiştir. İnternet bağımlılarının yaklaşık %80'i sohbet odaları, karşılıklı iletişim forumları ve interaktif oyunlara katıldığı ortaya çıkmıştır (Young K. S., 1996; s. 40; Young K. , 1999; Beard ve Wolf, 2001; s. 378). Yapılan araştırmalar 8 Amerikalıdan 1'inin problemli internet kullanımına maruz kaldığını göstermiştir. Bunun yanında Çin, Tayvan ve Kore gibi ülkelerde nüfusun %30'undan fazlasının problemli internet kullanıcısı olduğu tahmin edilmektedir (Net Addiction, 2015). Çin'de yapılan deneysel çalışmada ergenlerin 13%'ünün şiddetli bağımlılık, %8,4'ünün şiddetli yalnızlık yaşadıkları görülmüştür (Pontes, Griffiths ve Patrao, 2014; s. 93). Gelişiminin

ilk yıllarında sadece ABD, Çin gibi ülkelerin sorunu olarak görünen bu problem internet teknolojilerinin dünya geneline yayılmasıyla evrensel bir sorun olarak bilimsel çalışmalardaki yerini almıştır. Amerika’da 8-18 yaş arası çocukları haftalık ortalama 44,5 saatini bilgisayar ekranı karşısında geçirmekte olan ebeveynler ekran başında geçen zamanlarının gerçek yaşam deneyimlerini çaldıklarından endişe ettiklerini vurgulamıştır. Çok sayıda çalışmayı temel alan bir araştırmada 2007 yılı itibariyle çoğunluğu erkek çocuğu olan gençlerin yaklaşık %23’ünün bilgisayar oyunlarına bağımlı olduğu belirlenmiştir (Young K. S., 2015). Türkiye’yi de kapsayan Avrupa ülkelerinde yapılan araştırmada ise 11-16 arası yaş grubundaki çocukların yaşlarıyla aşırı internet kullanımları arasında doğru orantı bulunmuştur (Smahel ve Ark., 2012). Problemlili internet kullanımı gerçeği bütün dünyada kabul görmesine rağmen araştırmalardaki veri toplama araçlarının çeşitliliği ve birbiri ile tutarsızlığı genellemeler yapmayı güçleştirmektedir.

2.8. İnternet Bağımlılığı Tanı Ölçütleri

Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) tarafından 1994’te yayınlanan ve “DSM IV” kısaltmasıyla isimlendirilen “Ruhsal Bozuklukların Tanımsal ve Sayısal El Kitabı’nda internet bağımlılığı halen bir hastalık olarak tanımlanmamaktadır (APA, 1994). Buna karşılık son yıllarda giderek artan bir internet kullanımı ile bazı kişilerde internet kullanma alışkanlıklarının bir bağımlılıktan söz edilebilecek boyuta ulaştığına dair yayınlar ve vaka bildirimleri hızla artmaktadır. Bu nedenle araştırmacılar internet bağımlılığının giderek DSM V’e girmeyi hak edebilecek bir bozukluk adayı haline gelmekte olduğundan söz etmeye başlamışlardır.

Bunlarla beraber ,Goldberg tarafından geliştirilen ve yedi maddeden oluşan DSM IV sınıflama sistemine göre uyarlanmış bir tanı ölçeği, Beard ve Wolf, Griffiths, Ko ve arkadaşları ve Young da internet bağımlılığı tanı ölçütleri geliştirmişlerdir. Söz konusu tanı ölçütlerini kısaca açıklamak gerekirse:

2.8.1. Young’ın İnternet Bağımlılığı İçin Tanı Ölçütleri

Young “internet bağımlılığı” tanımını ve kavramını ortaya atan ilk kişidir. Dolayısıyla internet bağımlılığı tanı ölçütlerini de ilk oluşturan Kimberly Young’dır. Buna göre internet adeta bir kumar gibi bağımlılık yaratmaktadır ve internet bağımlılığı olan kişiler çeşitli dürtü-kontrol bozukluğu belirtileri göstermektedir. Fakat DSM IV’te

ifade edilen bağımlılık kriterleri sadece kimyasal madde bağımlılıkları için belirtilmiştir ve davranışsal/eylemsel bağımlılıkları içermemektir. Bu kimyasal olmayan davranışsal/eylemsel bağımlılıklar DSM IV'te "dürtü kontrol bozuklukları" adı altında değerlendirildiğinden; Kimberly Young, vücuda herhangi bir madde alımı ya da kötüye kullanımını içermeyen internet bağımlılığına en çok benzeyen bozukluğun (bağımlılığın) DSM IV'te "dürtü kontrol bozuklukları" başlığı altında yer alan "patolojik kumar oynama" olduğu kanaatine varmıştır. Bundan dolayı da patolojik kumar oynama tanı ölçütlerini patolojik internet kullanımına uyarlamış ve "internet bağımlılığı" için ilk ciddi tanı ölçütlerini oluşturmuş ve yayınlamıştır (Young K. S., 1996; s. 237-244).

Young, internet bağımlılığının tanı ölçütlerini sekiz madde haline getirmiş ve bu sekiz maddenin beşi karşılanıyor ise kişi internet bağımlısı olarak tanımlanmıştır. Young'a göre:

1. İnternet ile ilgili aşırı zihinsel uğraş (sürekli olarak interneti düşünme, internette yapılan aktivitelerin hayalini kurma, internette yapılması planlanan bir sonraki etkinliği düşünme, vb),
2. İstenilen keyfi almak için giderek daha fazla oranda internet kullanma ihtiyacı duyma,
3. İnterneti kullanımını kontrol etme, azaltma ya da tamamen bırakmaya yönelik başarısız girişimlerin olması,
4. İnternet kullanımının azaltılması ya da tamamen kesilmesi durumunda huzursuzluk, çökkünlük ya da kızgınlık hissedilmesi,
5. Başlangıçta planlanandan daha uzun süre internette kalma,
6. Aşırı internet kullanımı nedeniyle aile, okul, iş ve arkadaş çevresiyle sorunlar yaşama, eğitim veya kariyer ile ilgili bir fırsatı tehlikeye atma ya da kaybetme,
7. Başkalarına (aile, arkadaşlar, terapist, vb) internette kalma süresi ile ilgili yalan söyleme,
8. İnterneti problemlerden kaçmak veya olumsuz duygulardan (örn: çaresizlik, suçluluk, çökkünlük, kaygı) uzaklaşmak için kullanma,

Tanı ölçütlerinin yanında Young (2000), internet bağımlılığını açıklarken bazı davranış/eylem ve dürtü-kontrol bozuklukları perspektifinde beş başlık altında incelemiştir:

1. Cyber cinsel bağımlılık: İçeriği yetişkinlere uygun olan sohbet sitelerine veya direkt olarak pornoya olan bağımlılık,
2. Cyber-ilişkisel bağımlılık: İnternet edinilen sanal arkadaşlıklarına karşı olan bağımlılık.
3. İnternet zorunluluğu: İnternet üzerinden aşırı derecede kumar oynama, ticaret yapma veya alış-veriş yapmaya olan bağımlılık,
4. Fazla bilgi yükleme: Kompulsif web’de dolaşma veya veri araştırmalarına olan bağımlılık,
5. Bilgisayar bağımlılığı: Aşırı bilgisayar oyunu oynamaya dönük olan bağımlılık (akt. İnan, 2010; s. 17).

2.8.2. Goldberg’in İnternet Bağımlılığı İçin Tanı Ölçütleri

Goldberg (2000), tanı ölçütlerini 1 yıllık bir dönem içerisinde herhangi bir zaman diliminde ortaya çıkan, aşağıda verilmiş olan tanı ölçütlerinin en az 3’üyle kendisini gösteren, klinik olarak da belirgin bir bozulmanın veya hastalığın önünü açan uygun olmayan internet kullanımı olarak belirtmiştir. Goldberg (2000)’e göre:

1. Aşağıdakilerden biriyle tanımlanan tolerans gelişimi.
 - a. İstenen keyfin alınabilmesi için belirgin olarak artmış internet kullanım süresi
 - b. Devamlı bir şekilde aynı miktarda sürelerde internet kullanımı ile alınan hazda bir azalma durumunun olması
2. Aşağıda tanımlanan şekilde yoksunluk gelişmesi.

Çok uzun süreli internet kullanımı neticesinde aşağıdaki belirtilen bozukluklardan en az 2 tanesinin belli bir zaman dilimi aralığında ortaya çıkması ve kişilerin bu bozukluklar yüzünden iş, sosyal ve önemli faaliyet alanlarında çeşitli problemlerle karşılaşması.

- a. Psikomotor ajitasyon,
- b. Bunaltı,
- c. İnternette neler olduğu hakkında takıntılı düşünceler,

- d. İnternet hakkında fanteziler ve hayal kurma,
- e. İsteyerek ya da istemeyerek tuşlara basma hareketi yapma,
- f. Bu sıkıntılı durumlardan kurtulmak için internete veya benzeri servislere bağlanma.

3. İnternet kullanımı genellikle önceden planlandığından daha uzun süreler alır.

4. İnternet kullanımını terketmek veya denetim altına almak için sürekli bir istek ve boşa çıkan çabalar vardır.

5. İnternete dönük eylemlere ve faaliyetlere çok uzun zaman ayrılır.

6. İnternet kullanımı nedeniyle önemli toplumsal mesleki etkinlikler veya boş zamanları değerlendirme etkinlikleri bırakılır veya azaltılır.

7. İnterneti aşırı bir şekilde kullanmanın yol açtığı bazı önemli sorunlara (uykusuzluk, evlilik problemleri, işe ve randevulara geç kalma vb.) rağmen internete bağlanma eylemi ve arzusu devam eder (akt. İnan, 2010).

2.8.3. Griffiths'in İnternet Bağımlılığı İçin Tanı Ölçütleri

Griffiths (1996); teknolojik bağımlılıkları, insan ve makinenin karşılıklı olarak etkileşimini kapsayan ve kimyasal olmayan eylemsel/davranışsal bağımlılıklar olarak tanımlar. Bu bağımlılıklar televizyon örneğinde olduğu gibi pasif ya da bilgisayar oyunlarında olduğu gibi aktif olarak meydana gelebilir. Teknolojik bağımlılıklar davranışsal bağımlılıkların kapsamında değerlendirilebilir. Fiziksel ve psikolojik bağımlılığı oluşturan altı unsur, “dikkat çekme (salience), duygudurum değişikliği (mod modification), tolerans, geri çekilme belirtileri (withdrawal symptoms), çatışma (conflict) ve nüksetme (relapse)” dir. Aşağıda bu unsurlar açıklanmıştır:

- Dikkat çekme (Salience): Belirli bir eylem kişinin hayatında önemli bir hale geldiğinde ortaya çıkar. Düşüncelere, duygulara ve davranışa hâkim olur. Mesela; internet kullanıcıları, normalde çevrimiçi olmasalar dahi bundan bir sonraki çevrimiçi olacağı zamanı düşünmektedirler.
- Duygudurum Değişikliği (Mod Modification): Duygudurum değişikliği, belirli bir faaliyet içerisinde olmanın sonucunda kişisel deneyimlere işaret eder. Başa çıkma stratejisi olarak görülebilir.
- Tolerans (Tolerance): Alınan dönütün miktarının değişmemesi için belli faaliyetlerin miktarındaki artış sürecidir.

- Geriçekilme Belirtileri (Withdrawal Symptoms): Bunlar belirli bir eylem devam etmediğinde ya da aniden kesildiğinde ortaya çıkan, kişiyi rahatsız eden duygular ve fiziksel etkilerdir.
- Çatışma (Conflict): Kişinin çevresindekiler ile yaşadığı kişiler arası veya içsel çatışmalardır. İş, sosyal yaşam, hobiler ve ilgiler gibi çeşitli aktiviteler üzerinden yaşadığı çatışmalardır.
- Nüksetme (Relapse): Belli bir aktivitenin daha önceki örüntüleriyle yeniden oluşmaya başlamasıdır (Graffiths, 1999, akt. Yılmaz, 2013; s. 22, Alaçam, 2012; s. 10).

2.8.4. Beard ve Wolf'un İnternet Bağımlılığı İçin Tanı Ölçütleri

Beard ve Wolf (2001), Kimberly Young'ın tanımlamış olduğu sekiz maddelik tanı ölçütlerini iki gruba ayırmıştır. İlk beş maddeyi internetin kullanım işlevselliği olarak gruplandırmış ve her bir ifadedeki durumun kişilerce yaşanmış olması gerektiğini belirtmişlerdir. Geriye kalan 3 maddeyi de kişinin internet kullanımından dolayı zarara uğraması olarak sınıflamış ve internet bağımlısı tanısının koyulabilmesi için en az bir tanesini yaşamış olması gerekir şartını koymuşlardır. Buna göre yeniden düzenlenen ölçütler şöyledir:

1. İnternet ile alakalı aşırı zihinsel uğraşı,
2. Çevrimiçi kalma süresinde artışa gereksinim duyma,
3. İnternette harcadığı zamanı kısmaya dönük başarısız girişimlerde bulunma,
4. İnternette harcanan zamanın düşürülmesi halinde yoksunluk belirtileri görülme,
5. Başlangıçta internete bağlı kalınan zamandan daha uzun bir süre internete bağlı kalma,
6. İnternette çok fazla zaman geçirilmesinden dolayı ilişkiler, okul veya çalışma hayatı ile ilgili sorunlar yaşama,
7. İnternete girebilmek için aileye, terapist ve ya başkalarına yalan söyleme,
8. İnternete bağlı kaldığı süre zarfında duyguların değişimi (s. 377-383).

2.8.5. Ko ve Arkadaşlarının İnternet Bağımlılığı İçin Tanı Ölçütleri

Ko ve arkadaşları (2005), iki adımda internet bağımlılığı tanı ölçütlerini geliştirmeye çalışmışlardır. Bunlar psikiyatrik görüşmeler ve Chen İnternet Bağımlılığı

Ölçeği (2004) dir. Bu iki işlem adımı kullanarak özellikle ergenlerde ve çocuklarda internet bağımlılık durumlarını incelemeye çalışmışlardır. Oluşturulan her ölçütün tanısal doğruluğu yüksek randa saptanmıştır.

Ko ve arkadaşları tarafından ergenlerde ve çocuklarda internet bağımlılığı için geliştirilen tanı ölçütleri şöyle sıralanabilir:

3 aylık bir izleme evresi içerisinde herhangi bir zaman diliminde meydana gelen klinik olarak belirgin olan işlevsellikte bozulma ya da rahatsızlıklara yol açan internet kullanımının uygunsuz olarak kullanım öyküsü.

A) Aşağıda verilen bulguların en az 6'sının görülmesi durumunda.

1. İnternette iken gerçekleştirilen etkinlikler ile alakalı olarak çok fazla yoğunlaşmış düşünce dünyası,
2. İnternette zaman geçirme isteğini ortadan kaldırmak konusunda tekrarlayıcı şekilde başarısız olma,
3. Tolerans: İnsanlarda istendik davranış değişikliğini meydana getirmek için net bir şekilde artan miktarlarda internette zaman geçirme arzusu,
4. Yoksunluk: Aşağıdakilerden herhangi birinin görülmesi durumunda:
 - İnternet ile ilgili faaliyetleri tercih etmeden, ilerleyen zamanlarda disforik duygudurum, anksiyete, irritabilite ve sıkılma hislerinin görülmesi.
 - Yoksunluk belirtilerinden kurtulmak veya bu belirtilerden uzak durmak için internette zaman geçirmek.
5. İnternette çoğunlukla planladığı zamandan daha fazla durmak.
6. İnterneti kullanmaktan vazgeçmek veya internette harcanan zamanı kontrol altına almak maksadı ile sürekli bir arzu ya da gerçekleşmeyen teşebbüslerin olması.
7. İnternette gerçekleştirilen faaliyetlerle alakalı olarak çok fazla zaman tüketme.
8. İnternete girmek için yapılması gereken işler ile ilgili çok fazla uğraş ve zaman harcama.
9. İnternet kullanımının sebep olduğu ya da tetiklemiş olabileceği fiziksel ya da zihinsel bir problemin olduğunun bilincinde olunmasına rağmen internet kullanımının bırakılmaması.

B) İşlevsel Bozukluk: (Aşağıda belirtilmiş olan davranışlardan en az biri görülmelidir)

1. Okul ve evdeki asli görevlerini yerine getirmeyi olumsuz yönde etkileyecek şekilde sürekli olarak internet kullanımının sürdürülmesi.
2. Sosyal iletişimde meydana gelen bozukluklar.
3. İnternet kullanımı sebebiyle okul kurallarına veya toplumsal yasalara karşı gelme.

C) İnternet bağımlılık davranışı, psikotik bozukluk veya bipolar bozukluk ile açıklanamaz (s. 728).

2.9. İnternet Bağımlılığına İlişkin Araştırmalar

İnternetin yeni bir teknoloji olması ve özellikle Türkiye'deki kullanım yaygınlığının son zamanlarda hızla artması sebebiyle yapılan çalışmalar sınırlı sayıdadır. Bu çalışmalar, yurt içinde yapılan araştırmalar ve yurt dışında yapılan araştırmalar olmak üzere iki başlıkta ele alınmıştır.

2.9.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Yurt dışında 1990'lı yılların sonuna doğru araştırılmaya başlanan internet bağımlılığı konusu, Türkiye'de 2000'li yıllardan itibaren araştırılmaya başlanmıştır. Türkiye için yeni sayılabilecek bir konu olan internet bağımlılığı ve internet kullanımı, hızla artan kullanım ile paralel olarak yapılan araştırmaların sayısı da artmaktadır. Yapılan araştırmalara bakıldığında, başlangıçta daha çok üniversite öğrencileri örneklem olarak alınırken yine artan internet kullanımının küçük yaşlara inmesiyle son yıllarda ergenlerde, lise öğrencilerinde ve ilköğretim öğrencilerinde de internet kullanımını ele alan çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bu doğrultuda araştırma konusu ile ilişkili ve yakın konulu çalışmalar ele alınmıştır.

Gencer (2017) ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı ve siber zorbalık davranışı arasında ilişkinin olup olmadığını ve hangi değişkenlere göre farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapmış olduğu çalışmasında özellikle ortaokul kademesinde (7. ve 8. sınıf öğrencileri) yer alan öğrencilerin internet bağımlılığı ve siber zorbalık davranışları arasındaki ilişkiyi incelenmek istemiştir. Bu amaçla araştırma Sivas İl merkezinde yer alan 6 ortaokuldan 779 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırmada veri toplamak amacıyla Kişisel Bilgi Formu, İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Siber Zorbalık Ölçeği kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin internet

bağımlılık davranışları ile eğitim gördükleri sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, evde bulunan kitap sayısı, çalışma masasının olması, öğrencinin evinde kendisine ait bilgisayar olup olmaması ve evde internet bağlantısı olup olmaması değişkenleri arasında manidar bir ilişkinin olmadığı belirlenirken; internet bağımlılığı davranışı ile cinsiyet ve internet kullanım yeri değişkenleri arasında manidar bir ilişkinin olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Yapılan analizde internet bağımlılık davranışının cinsiyet açısından erkek öğrencilerde kız öğrencilere göre daha fazla olduğu görülürken internet bağımlılığı ve internet kullanım yeri arasındaki ilişki sonucunda ise internet kafede ve evde internet kullanan öğrencilerin okulda internet kullanan öğrencilere göre internet bağımlılık davranışını daha çok gösterdikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında öğrencilerin siber zorbalık davranışlarının değişkenler açısından analizi sonucunda ise siber zorbalık davranışı ile anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, evde bulunan kitap sayısı, çalışma masasının olması ve evde internet bağlantısı olup olmaması değişkenleri arasında manidar bir ilişkinin olmadığı belirlenirken siber zorbalık davranışı ile eğitim görülen sınıf düzeyi, cinsiyet, evde bilgisayar olması ve internet kullanım yeri değişkenleri arasında manidar bir ilişkinin olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Sınıf düzeyi ile siber zorbalık davranışı ilişkisine bakıldığında 8. sınıf öğrencilerinin 7. sınıf öğrencilerine göre daha fazla siber zorbalık davranışı gösterebildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Siber zorbalık davranışı ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişki incelendiğinde erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla siber zorbalık davranışında bulunduğu görülmüştür. Ayrıca analizler sonucunda internet kafede internet kullanan öğrencilerin evde ve okulda internet kullanan öğrencilere göre daha çok siber zorbalık davranışı gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin internet bağımlılığı ve siber zorbalık davranışları arasındaki ilişki de incelenmiş ve analiz sonucunda öğrencilerin siber zorbalık ve internet bağımlılık davranışları arasındaki korelasyon değerinin manidar ($r=0.37$) olduğu görülmüştür. Bu sonuç doğrultusunda ortaokul öğrencilerinin siber zorbalık ile internet bağımlılık davranışları arasında ($r^2=0.14$) orta düzeyde pozitif bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ünsal (2016) çalışmasında ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyinin spesifik değişkenlerle açıklanmasını amaçlamaktadır. Çalışma ortaokul düzeyindeki öğrencileri özel konseptte incelemektedir. Bu çerçevede çalışmamızda tesadüfi örneklem yöntemiyle belirlenen 260 öğrenci araştırmaya alınmıştır. Erkek öğrencilerinin internet

bağımlılık puanları, kız öğrencilerin internet bağımlılık puanlarından yüksek bulunmuştur. 8.sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık puanları, 7.sınıf ve 6.sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık puanlarından yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin hem evde hem de internet kafede internet kullanım internet bağımlılık puanları, evde ve internet kafede internet kullanan öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin haftada 7 gün internet kullanım internet bağımlılık puanları, haftada 4 veya 6 gün ve 1 veya 3 gün internet kullanan öğrencilerin internet bağımlılık puanlarından yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin 9 yıl ve daha fazla zamandır internet kullanım internet bağımlılık puanları, 7-8 yıl, 5-6 yıl, 3-4 yıl, 1-2 yıl ve 1 yıldan az internet kullanan öğrencilerin internet bağımlılık puanlarından yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin her zaman müzik dinleme amaçlı internet kullanım puanları, çoğunlukla, ara sıra, çok seyrek ve hiçbir zaman müzik dinleme amaçlı internet kullanım puanlarından yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin hiçbir zaman ödev amaçlı internet kullanım puanları, her zaman, çoğunlukla, ara sıra ve çok seyrek ödev amaçlı internet kullanım puanlarından yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin her zaman iletişim amaçlı internet kullanım puanları, çoğunlukla, çok seyrek, ara sıra ve her zaman iletişim amaçlı internet kullanım puanlarından yüksek bulunmuştur.

Usta (2016) araştırmasını üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri ve farklı değişkenler açısından fark olup olmadığını incelemek amacıyla gerçekleştirmiştir. Araştırmanın örneklem grubu 421 öğrenciden oluşmuştur. Veri toplama aracı olarak Günüç (2009) tarafından geliştirilen "İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ)" ve örneklem grubundaki öğrencilerin demografik özelliklerini saptamak için araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Birçok üstün zekâlı ve yetenekli çocuğun gelecekte teknoloji ve teknolojiye bağlı diğer disiplinlerde lider pozisyonunda olacağı düşünüldüğünde, eğitimcilerin bu çocuklara teknolojinin kullanımı konusunda katkı sağlaması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu konuda geliştirilecek eğitim programları çocukların gereksinimlerini karşılayacak şekilde düzenlenmelidir. Eğitimcilerin öğrencilere interneti kontrollü kullanması için rehberlik yapmaları, öğrencinin internet kullanım amacı, kullanım sıklığı ve süresine yönelik düzenlemeler yapılması ve ailelerin sürece dâhil edilmesi son derece önemlidir sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ceyhan (2016) çalışmasında internet bağımlılığının bağlanma stilleri ve duygusal düzenleme ile ilişkisinin araştırılmasını amaçlamıştır. İlişkisel tarama modeli

kullanılarak gerçekleştirilen araştırmaya Batman Üniversitesinde okuyan 756 ön lisans ve lisans öğrencisi katılmıştır. İnternet bağımlılığı ile değişkenlerin ilişkisine bakılmıştır. YIBT'dan alınacak 50 ve üzerindeki puan ve ÇİBÖ'den alınacak 64 ve üzerindeki puan problemlili internet kullanımını gösterirken YIBT'dan alınacak 80 ve üzeri puan patolojik internet kullanımını göstermektedir. Problemlili ve patolojik internet kullanımını ile değişkenler arasındaki ilişkiler lojistik regresyon analizi ile incelenmiştir. Ayrıca Chen İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Dünya Sağlık Örgütü İşlev Kaybını Değerlendirme Ölçeği 2.0 için geçerlik ve güvenilirlik değerlendirilmiştir. Veri toplama grubunda 756 kişi YIBT'ı doldurmuş bunların %9.95'inde problemlili internet kullanımını, % 0.66'sında ise patolojik internet kullanımını gözlenmiştir. ÇİBÖ'yü dolduran 756 kişinin %11.67'sinde de problemlili internet kullanımını gözlenmiştir. Lojistik regresyon analizi neticesinde, cinsiyetin erkek olmasının, depresyon ve anksiyete düzeyinin yüksek olmasının, bireyin korkulu ya da saplantılı bağlanmasının problemlili internet kullanımınıyla (YIBT \geq 50, ÇİBÖ \geq 64) pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Duygu düzenlemenin bir alt faktörü olan duygusal belirsizliğin ise problemlili internet kullanımını istatistiksel açıdan anlamlı olarak yordadığı görülmüştür. Sonuç olarak bağlanma stillerinin, depresyon ve anksiyetenin internet bağımlılığı konusunda önemli rol oynadığı belirlenmiştir.

Beşaltı (2016) araştırmasında ergenlerde internet bağımlılığı ve kişilik özelliklerini bazı değişkenlere göre incelemektedir. Araştırmanın evreni, 2014–2015 Öğretim yılı Şanlıurfa İli Birecik İlçesinde bulunan devlet okullarının 9. 10. 11. ve 12. sınıfında öğrenim görmekte olan öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini 369'u kız, 223'ü erkek olmak üzere toplam 592 öğrenciden oluşmaktadır. Elde edilen bulgulara göre; İnternet Bağımlılığı Ölçeğinden alınan puanlar cinsiyet, okul türü, okul başarısı, kardeş sayısı ve yaş gibi değişkenlere göre farklılık göstermektedir. İnternet bağımlılığıyla kişilik özellikleri arasında negatif düzeyde ilişki saptanmıştır.

Yücelten (2016) araştırmasında üniversite öğrencilerinin internet ve akıllı telefonlara karşı bağımlılık düzeylerinin, kişilerin bağlanma stilleri ile arasında bir bağlantı olup olmadığı araştırmıştır. Araştırmanın evrenini 18-24 yaş aralığındaki üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan %50 erkek ve %50 kadın öğrenciler arasında internet bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığının bağlanma stilleri ile arasındaki ilişki incelenmiştir. İnternet bağımlılısı olan hiçbir öğrenci bulunamamış ancak 11 öğrenci internet bağımlılığı risk grubunda bulunmuştur. Akıllı telefon

bağımlılığı ölçeği sonuçlarına bakıldığında ise %43 akıllı telefon bağımlısı, %57 ise akıllı telefon bağımlılığı bulunmayan öğrenciler olarak sonuçlanmıştır. Alınan bu veriler ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiye bakıldığında ise internet bağımlılığı ile bağlanma stilleri arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır. Ancak akıllı telefon bağımlılığı ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkide anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır. Akıllı telefon bağımlılığı görülen öğrencilerin daha çok korkulu ve kayıtsız bağlanma stilleri gösterdikleri görülmüştür.

Dalgacı (2016) araştırmasında lise öğrencilerinde yeme tutumlarının ve internet bağımlılığının cinsiyet, sınıf düzeyi, beden kilo indeksi, kilo memnuniyeti, anne-babanın eğitim durumu, ailenin aylık geliri, sosyal medya kullanma durumu, sosyal medyada kalma süresi ve sosyal medyayı kullanma ortamı açısından incelemiştir. Örneklem, 2015 yılında İstanbul ili Başakşehir ilçesindeki toplam 301 lise öğrencisinden oluşmuştur. Garner ve Garfinkel (1979)'ın geliştirdiği Yeme Tutum Testi-40, Young (1996)'un geliştirdiği İnternet Bağımlılık Ölçekleri kullanılmıştır. İnternet bağımlılığı ile yeme tutumları arasında anlamlı bir nedensellik ilişkisi vardır. Öğrencilerin yeme tutumları; sınıf düzeyi, BKİ, ailenin aylık geliri ve sosyal medya kullanma durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir. Öğrencilerin yeme tutumları; cinsiyet ve kilo memnuniyeti değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri; cinsiyet, anne-babanın eğitim durumu ve sosyal medyayı kullanma ortamı değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir. Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri; sınıf düzeyi, ailenin aylık geliri, sosyal medya kullanma durumu ve sosyal medyada kalma süresi değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir.

Saatçioğlu (2016) çalışmasında, İnternet Bağımlılığı ve İB+DEHB tanıılı olguların, sosyal bilişsel özelliklerinin ve duygu düzenleme becerilerinin değerlendirilmesi ve bulguların sağlıklı kontrol olguları ile karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışmamızda, ayrıca İB ve İB+DEHB tanıılı olguların internet kullanım özelliklerinin saptanması amaçlanmaktadır. Çalışmanın evrenini, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Teknoloji Polikliniği'ne başvuran, 12-17 yaş arası 30 İB olgusu, aynı polikliniğe başvuran 12-17 yaş arası 30 İB+DEHB olgusu ve hasta gruplarına benzer sosyodemografik özelliklere sahip 30 sağlıklı kontrol olgusu oluşturmaktadır. Çalışmada sosyodemografik değişkenler ile internet bağımlılık durumu arasındaki ilişkiler ve internet kullanım

özellikleri incelendi. İnternet bağımlısı olan gruplarda internette zaman geçirme daha fazla olduğu, sosyal medya tercihlerinin ve oynanan oyun türünün değiştiği saptandı. Cinsiyetler arasında bağımlılık şiddetinin değişmediği ancak internet kullanım amaçlarının değiştiği belirlenmiştir.

Özdemir (2016), Ondokuz Mayıs Üniversitesi (OMÜ) Tıp Fakültesi öğrencilerinde demografik özellikleri ile birlikte internet bağımlılığı ve depresyon arasındaki ilişkisinin değerlendirilmesi amacıyla OMÜ Tıp Fakültesinde eğitim alan 407 tıp öğrencisinin demografik özellikleri ile birlikte internet bağımlılığı ve depresyon arasındaki ilişkiyi değerlendirmiştir. Sosyodemografik bilgiler ile beraber internet bağımlılığı değerlendirilmesi için Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ), depresyon değerlendirilmesi için ise Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) içeren toplam 61 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Çalışmaya 192 (%47,2)'si erkek, 215 (%52,8)'i kız olmak üzere toplam 407 öğrenci dahil edilmiştir. Öğrencilerin yaş ortalaması $20,86 \pm 2,46$ yıl idi. 183(%45) kişi dönem 1, 174 (%42,8) kişi dönem 3, 50(%12,3) kişi dönem 6 öğrencisidir. İBÖ puan ortalaması $32,1 \pm 18,0$, BDÖ ortalama puanı ise $9,4 \pm 8,2$ 'dir. İnternet bağımlılığı düzeylerine göre 344 (%46,7 kız, %37,8 erkek) öğrenci belirti göstermemiş, 57 (%5,2 kız, %8,8 erkek) öğrenci kısıtlı belirti göstermiş ve 6 (%1 kız, %0,5 erkek) öğrenci internet bağımlısı olarak tespit edilmiştir. İnternet bağımlılığı ve depresyon için cinsiyetler arasında anlamlı fark yoktur ($p > 0,05$) ancak internet bağımlılığı ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0,001$). İnternet bağımlılığı ile depresyon arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır.

İşsever (2016), üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı yaygınlığını ortaya koymak için hazırlanmış olduğu araştırmasında, evreni İstanbul ilinin Üsküdar ilçesinde bulunan T.C. Üsküdar Üniversitesi'nde eğitim gören üniversite öğrencileri oluşturmuştur. Gerçekleştirilen veri analizleri sonucunda internet bağımlılığı yaygınlığı % 25,8 olarak bulunmuştur. Çalışma sonuçlarına göre, üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı yaygınlığı erkek cinsiyette daha fazladır. "Haftalık internet kullandığı gün sayısı", "Günlük internet kullanma saati" ve "İnterneti kullanma yılları" değişkenleri internet bağımlılığını yordayan değişkenler olarak bulunmuştur.

Aksoy (2016), 14-18 yaş grubu ergenlerin internet bağımlılığının şema mekanizmaları ve baş etme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırmıştır. Ayrıca, bazı değişkenlere bağlı olarak öğrencilerin internet bağımlılığının şema mekanizmaları ve baş etme becerileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup

olmadığı da incelemiştir. Çalışma örnekleme, 2015 – 2016 Eğitim – Öğretim döneminde, İstanbul İlinin Üsküdar İlçesinde bulunan Özel İrfan Anadolu Lisesindeki 148 gönüllü öğrencinin katılımından oluşmaktadır. Araştırma Sonuçlarına göre; Bu çalışma grubunda yer alan ergenlerin 18 uyumsuz şema ile baş etme becerilerinden kaçınma biçimi arasında ; İnternet bağımlılığı ile de Kusurluluk, Yetersiz Özdenetim ve Boyun Eğicilik şemaları arasında pozitif yönlü orta kuvvetli anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Doğrusever (2015), ön ergenlerin internet bağımlılığının yalnızlık, sosyal beceriler (olumlu sosyal davranışlar, olumsuz sosyal davranışlar) ve bazı sosyo-demografik değişkenler (cinsiyet, akademik başarı, sosyo-ekonomik düzey, öğrencinin sınıf düzeyi) açısından nasıl bir ilişki gösterdiğini incelemiştir. Araştırma 6., 7. ve 8. sınıfa devam eden 1063 ortaokul öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Örneklemin %93'ü semptom göstermeyenler, %6'sı sınırlı semptom gösterenler ve %1'i internet bağımlısı olarak tespit edilmiştir. İnternetin hangi amaçlarla kullanıldığı incelendiğinde öğrencilerin %78'i okulla ilgili araştırmalar yapmak, %65'i oyun oynamak, %53'ü film izlemek, %50'si sosyal paylaşım sitelerini kullanmak, %44.1'i boş zamanlarını değerlendirmek ve %17.6'sı internet sayfaları arasında sörf yapmak amacıyla internet kullanmaktadır. Öğrenciler çoğunlukla interneti birden fazla amaç için kullanmaktadır. Ön ergenlerin internet bağımlılığının, yalnızlık düzeyleriyle anlamlı bir ilişki göstermediği ancak sosyal beceri değerlendirme alt ölçekleriyle (olumlu sosyal davranışlar, olumsuz sosyal davranışlar) anlamlı bir ilişki gösterdiği bulunmuştur. Öğrencilerin internet bağımlılık puanlarıyla olumlu sosyal davranışları arasında negatif yönde anlamlı düzeyde bir ilişki, olumsuz sosyal davranışları arasında ise pozitif yönde anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ön ergenlerin internet bağımlılık puanları; cinsiyetlerine, algılanan akademik başarı düzeylerine, ailenin gelir düzeyine, sınıf düzeylerine, günlük internet kullanım süresine ve sosyal paylaşım sitelerinden herhangi birine üye olup olmama durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı olarak farklılaşmakta iken, ailesinin internet kullanımına bir sınırlama koyup koymamasına göre herhangi bir farklılaşma tespit edilmemiştir.

Soydan (2015), üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı ile depresyon ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında Haliç Üniversitesi'nde öğrenim gören 184'ü kız ve 209'u erkek 393 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonucunda katılan 393 öğrenciden 270'i (%68,7) bağımlı

olmayan, 102'si (%26) muhtemel bağımlı ve 21'i (%5,3) ise internet bağımlısı olarak belirlenmiştir. Cinsiyet, akademik ortalama, yalnızlık hissi, sigara kullanımı, alkol kullanımı, günlük internet kullanım süresi, internete bağlanılan cihaz ve interneti kullanım amaçları ile internet bağımlılığı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ailenin aylık geliri ve anne-baba tutumu ile internet bağımlılığı puanları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Yaş ile internet bağımlılığı arasında zayıf ve negatif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Eftekin (2015), ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığını ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma 186 kız, 157 erkek olmak üzere 343 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma bulgularında öğrencilerin internet bağımlılığı ve algılanan anne baba tutumlarının cinsiyete göre değişmediği görülmüştür. Fakat sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, aylık gelir, evde internet bağlantısının olup olmaması ve internete nerden bağlanıldığı değişkenlerinde anlamlı şekilde farklılaşma görülmüştür. Araştırmanın sonucunda patolojik internet bağımlısı öğrencilerin oranı %9,6 olarak bulunmuştur.

Çam (2014), araştırmasında 1175 lise öğrencisi üzerinde İnternet Bağımlılığı Testi, Duke Sağlık Profili ve Yeme Tutum Testi kullanılarak yapılmıştır. Veriler sosyodemografik bilgileri, yaşam tarzı ve beslenme alışkanlıklarını içeren yapılandırılmış bir anket formu kullanılarak toplanmıştır. Problemlerli internet kullanımı prevalansı adölesan internet kullanıcıları arasında %7,1 olarak tespit edilmiş ve aşırı bir biçimde internet kullanımı olanlarda anksiyete, depresyon ve anksiyete-depresyon puanları yüksek olarak bulunmuştur. Problemlerli internet kullanımı ile obezite arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır.

Kaşıkcı (2014), çocuklar için internetin riskleri hakkında çocukların, ebeveynlerin ve öğretmenlerin tecrübelerini araştırmıştır. Bu amaçla, çocukların okulda ve okul dışında internet kullanımları belirlenmiş ve internetin çocuklar için riskleri ve koruma önlemleri incelenmiştir. Nicel veriler, ilkököl ve ortaokulda okumakta olan 3 ile 8. sınıftaki 350 çocuktan anket yoluyla toplanmıştır. Nicel verilerin yanında, nitel veriler de dokuz ebeveyn ile on iki öğretmen ile gerçekleştirilen görüşme yoluyla elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, çocukların interneti kullanmaya başlama yaşını ortalama yedi olarak bulmuş ve çocukların yarısının interneti her gün kullanıyor olduğunu sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında internet kullanımının okullarda kullanılan internetin kısıtlanmış olması sebebiyle çok yaygın olmadığını ortaya

çıkarmıştır. Ayrıca, çalışma yapmak çocukların internette en sık yaptığı faaliyet olarak görülürken çok az sayıdaki çocuğun internet risklerine maruz kaldığı belirlenmiştir. Ebeveynler ve öğretmenler; cinsellik, yabancılarla görüşme, şiddet ve dolandırıcılığı çocuklar için internetin potansiyel riskleri olarak görmüştür. Çocukların internet güvenliği konusunda çoğunlukla anne-babalarına, öğretmenlerine ve arkadaşlarına danıştığı sonucuna ulaşmıştır. Ailelerin; öğretmenlere göre çocuklara daha fazla rehberlik ettiği ve ebeveynlerin ise çocuklarının internet kullanımı ile alakalı problemlerinde okulun rehber öğretmenine danıştığını bulmuştur. Bunun yanında, ebeveynlerin çocuklarını internette var olan tehlikelerden korumak için bilgisayarda daha önceden gezinilmiş olan sayfaları kontrol etme ve şifre koyma gibi önlemler aldığı, öğretmenlerin de önlem olarak internet kullanmanın olumsuz yönlerinden öğrencilerine bahsettiği bulunmuştur. Ayrıca çocukların karşı karşıya kaldığı internet tehlikeleri ile cinsiyet, sosyal ağ üyeliği ve çocukların kendilerine, ebeveynlerine ve öğretmenlerine olan güvenleri arasında ilişki tespit edilmiştir. Sonuç olarak da öğrencilerin internetin riskleriyle nasıl mücadele edebileceklerini öğrenebilmeleri için ebeveynlerinin ve öğretmenlerinin gözetiminde, daha fazla internete erişmeleri tavsiye edilmiştir.

Cicioğlu (2014), meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin problemleri internet kullanımı ve siber zorbalık davranışlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesini amaçladığı betimsel çalışmasının katılımcılarını 563 öğrenci oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu”, “Problemler İnternet Kullanımı Ölçeği” ve “Siber Zorbalık Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin problemleri internet kullanım düzeyleri “oldukça uygun”; ancak siber zorbalık tutumları “bazen” seçeneğinde yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin problemleri internet kullanımı alt boyutları olan sosyal fayda/rahatlık ve internetin olumsuz sonuçlarında “oldukça uygun”, aşırı kullanımda ise “biraz uygun” seçeneğinde yoğunlaştıkları saptanmıştır. Cinsiyete göre meslek lisesi öğrencilerinin problemleri internet kullanımı ile siber zorbalık düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma saptanmıştır. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre siber zorbalık tutumları ile problemleri internet kullanım düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Yaşa göre ise anlamlı bir farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Problemleri internet kullanımının alt boyutlarıyla birlikte (aşırı kullanım, sosyal fayda/rahatlık, internetin olumsuz sonuçları) internette geçirilen süreye göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaştığı görülmüştür. 0-3 saat internet kullanan

öğrencilerin 3-6 saat ve 6 saatten fazla internet kullanan öğrencilere göre problemlili internet kullanımı ve alt boyutlarına göre anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. 3-6 saat internet kullanan öğrencilerle 6 saatten fazla internet kullanan öğrenciler arasında ise anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. Siber zorbalık tutumunun internette geçirdiği süreye göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaştığı görülmüştür. 0-3 saat internet kullanan öğrencilerin siber zorbalık düzeyleri 3-6 saat internet kullanan öğrenciler ile 6 saatten fazla internet kullanan öğrencilerden anlamlı derecede düşük olduğu, 3-6 saat internet kullanan öğrencilerle 6 saatten fazla internet kullanan öğrencilerin siber zorbalık düzeyinde anlamlı farklılaşma olmadığı saptanmıştır. Regresyon analizi sonucuna göre, internette geçirilen süre ve problemlili internet kullanımının, siber zorbalık üzerinde %13,8'lik varyans açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Eroğlu (2014), araştırmasında internet bağımlılığı ile ilişkili değişkenlerin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini 53 kadın ve 67 erkek olmak üzere, 120 bireyden oluşmuştur. Araştırma verilerini toplamak için; İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ), Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ), UCLA Yalnızlık Ölçeği (UCLA YÖ) ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ) kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, günlük internet kullanım saati, yaşam doyumu, benlik saygısı değişkenleri ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Yalnızlık, bilişim suçları hakkında bilgi sahibi olma değişkenleri ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bireylerde yalnızlık arttıkça internet bağımlılığının arttığı, yalnızlık azaldıkça da internet bağımlılığının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bilişim suçları hakkında bilgi sahibi olan bireylerin bilişim suçları hakkında bilgi sahibi olmayan bireylere göre daha az internet bağımlısı olduğu belirlenmiştir.

Peker (2013), problemlili internet kullanımı ve siber zorbalık sorunu yaşayan ergenlere yönelik insani değerler yönelimli psiko-eğitim programı geliştirerek etkililiğini incelemiştir. Araştırma lisede öğrenim gören 9. ve 10. sınıf öğrencileri arasından yansız olarak seçilmiş 24 öğrenci ile yürütülmüştür. Deney grubuna, problemlili internet kullanımı ve siber zorbalık davranışlarını azaltmaya yönelik olarak hazırlanmış insani değerler yönelimli psiko-eğitim programı uygulanırken, kontrol grubuna ise herhangi bir uygulama yapılmamıştır. Araştırma bulgularına göre; insani değerler yönelimli psiko-eğitim programının, araştırmanın bağımlı değişkenlerini oluşturan problemlili internet kullanımı ve siber zorbalık üzerindeki etkisinin anlamlı

olduğu görülmüştür. İnsani değerler yönelimli psiko-eğitim programının problemlili internet kullanımı ve siber zorbalık düzeyini azaltmada etkili olduğunu ve bu etkinin iki aylık izleme sonucunda kalıcılığını koruduğunu göstermiştir. Kontrol grubunda ise problemlili internet kullanımı ve siber zorbalık davranışlarının düzeyinde bir değişme olmadığı belirlenmiştir. Ancak insani değerler yönelimli psiko-eğitim programının uygulandığı deney grubunda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmıştır.

Toraman (2013), ortaöğretim kademesinde yer alan öğrencilerin internet bağımlılığı ve sosyal ağ kullanım düzeylerinin akademik başarıya etkisinin belirlenmesini amaçlamıştır. Katılımcıların İnternet bağımlılığı düzeylerini belirlemek için Young (1996) tarafından geliştirilmiş olan internet bağımlılığı ölçeği, sosyal ağ kullanım düzeyinin belirlenmesinde ise araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Araştırmaya 664 kız ve 638 erkek öğrenci katılmıştır. Katılımcıların sosyal ağlara bağlanma nedenleri arasında en çok göze çarpan davranış şekillerinin %75 oranında “arkadaşlarla iletişim” amaçlı olduğu görülmüştür. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla internet bağımlılığı düzeylerinin daha yüksek olduğu, internet bağımlılığı düzeyi arttıkça akademik başarı seviyesinin düştüğü fakat sosyal ağ kullanım düzeyinin akademik başarıyı etkilemediği görülmüştür. Araştırmanın sonucunda ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin internet bağımlılığı seviyesinin ortalama düzeyde ancak problemlili davranışlar seviyesine yakın bir düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Sosyal ağ kullanım seviyesinin de ortalama düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan sosyal ağ kullanımının internet bağımlılığına etkisi olduğu ve dolayısıyla sosyal ağların kontrolsüz kullanımının önüne geçmek amacıyla eğitim amaçlı olası kullanımları konusunda öğrencilerin ve öğretmenlerin bilinçlendirilmesinin önemi vurgulanmıştır.

İşleyen (2013), lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerini incelemeyi ve utangaçlık ile anne baba tutumları (otoriter anne baba tutumu, koruyucu/istekçi anne baba tutumu ve demokratik anne baba tutumu) değişkenlerinin lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerini yordama gücünü ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma resmi ortaöğretim kurumlarına devam etmekte olan 1134 lise öğrencisi ile yapılmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak "İnternet Bağımlılığı Ölçeği", "Anne Baba Tutumları Ölçeği" ve "Utangaçlık Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre lise öğrencilerinin % 7'sinin bağımlı grupta yer aldığı ve lise öğrencilerinin internet bağımlılığının anlamlı yordayıcılarının sırasıyla otoriter anne-

baba tutumu, utangaçlık ve demokratik anne baba tutumu olduğu bulunmuştur. Koruyucu/istekçi anne baba tutumunun lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerinin anlamlı yordayıcısı olmadığı saptanmıştır.

Bozkur (2013), ilköğretim II. kademe (ortaokul) öğrencilerinin internet bağımlılıklarının cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, evde internet bağlantısı olma durumu, internete bağlanılan mekân, günlük internet kullanım süresi, akademik başarı ve aile katılımı değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmıştır. Bunun yanında ilköğretim II. kademe öğrencilerinde internet bağımlılığı ve anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmaya dâhil edilen 394 öğrencinin; internet bağımlılığı puanlarını belirlemek için "İnternet Bağımlılığı Ölçeği", anne baba tutumlarını belirlemek için Anne-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ) kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; çalışma grubundakilerin % 1,8'i internet bağımlısı, % 10,4'ü semptom gösterenler, % 87,8'i ise semptom göstermeyenler sınıfındadır. Cinsiyete göre internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında erkeklerin, yaş değişkenine göre 13 ve 14 yaşındakilerin aleyhine anlamlı farklılaşma bulunmuştur. Öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenine göre 7. ve 8. sınıfların aleyhine anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır. Evde internet bağlantısı olma durumuna göre evinde bağlantı olanların aleyhine bir farklılaşma olduğu belirlenmiştir. İnternete bağlanma mekânına göre internet bağımlılık puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu ve bu farklılaşmanın internete evde bağlananların aleyhine olduğu görülmüştür. Günlük internet kullanım süresi değişkenine göre internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında günlük internet kullanım süresi yüksek olanların aleyhine anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Ailelerinin eğitime katılım durumu değişkenine göre ise gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. "İnternet Bağımlılığı Ölçeği" puanları ile "Anne-Baba Tutum Ölçeği" alt ölçeklerinden kabul/ilgi, denetleme ve psikolojik özerklik puanları arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Zorbaz (2013), lise öğrencileri üzerinde problemlerli internet kullanımının sosyal kaygı, akran ilişkileri ve bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırma grubunu 356'sı (%52,2) kadın, 326'sı (%47,8) erkek olmak üzere toplam 682 lise öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada öğrencilerin problemlerli internet kullanımlarını belirlemek amacıyla 'Problemlerli İnternet Kullanımı Ölçeği-Ergen', sosyal kaygı düzeylerini belirlemek için 'Ergenler İçin Sosyal Kaygı Ölçeği', akran ilişkilerini belirlemek için 'Akran İlişkileri Ölçeği' kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda; erkeklerin problemlili internet kullanımı düzeyinin kadınlardan daha yüksek olduğu, ancak anne ve baba öğrenim düzeyi ile aile gelir düzeyi değişken grupları açısından problemlili internet kullanım düzeyinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Lise öğrencilerinin problemlili internet kullanımında sosyal kaygı değişkeninin alt boyutlarından olumsuz değerlendirilme korkusu ile genel durumlarda sosyal kaçınma ve huzursuzluk duyma değerşkenlerinin büyük oranda ilişkisi olduğunu (%21,5), ayrıca bu değerşkenler kontrol edildiğinde akran ilişkileri değerşkeninin alt boyutlarından kendini açma ve sadakat değerşkenlerinin de anlamlı derecede (%6,2) ilişkisi olduğu bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre lise öğrencilerinin problemlili internet kullanımlarını yordamada sosyal kaygı ve akran ilişkilerinin önemli değerşkenler olduğu belirlenmiştir.

Özer (2013), problemlili internet kullanımını, benlik saygısı ve öznel iyi oluş açısından incelemeyi ve benlik saygısı ve öznel iyi oluşun problemlili internet kullanımını yordamadaki rolünü araştırmayı amaçlamıştır. Bunun yanında problemlili internet kullanımının cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, ailenin gelir düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, internet kullanım süresi ve internet kullanım amacı gibi bazı demografik değerşkenler ile aralarında anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığını incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 385 lise öğrencisinden oluşmuştur. Sonuçlara bakıldığında problemlili internet kullanımı ile benlik saygısı ve öznel iyi oluş arasında negatif yönde bir farklılaşma bulunmuştur. Benlik saygısı ve öznel iyi oluşun problemlili internet kullanımının anlamlı düzeyde yordayıcıları olduğunu bulunmuştur. Ayrıca internet kullanımı ile cinsiyet, ailenin gelir düzeyi, internette geçirilen süre, internet kullanım amacı ve annenin eğitim düzeyi arasında anlamlı farklılaşmanın olduğu bulunmuştur. Araştırmada problemlili internet kullanımının, öğrencilerin okul türü, sınıf düzeyi ve baba eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Döner (2011), ilköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığını çeşitli değerşkenler açısından incelemiştir. Çalışmanın örneklemini, okullarında bilişim teknolojileri sınıfı bulunan ve interneti kullanan 624 öğrenci oluşturmaktadır. Bireylerin internet bağımlılık ölçeğinden aldıkları puanlarına göre bağımlılık durumları üç gruba ayrılmıştır. Birinci grup "Patolojik İnternet Kullanıcısı", ikinci grup "Sınırlı Semptom Gösteren", üçüncü grup ise "Semptom Göstermeyen" olarak tanımlanmıştır. İlköğretim ikinci kademedeki öğrenimlerini sürdüren öğrencilerde internet bağımlılığı tespit edilmemiştir. İnternet kullanıcılarının %10'u sınırlı semptom gösterenler olup; %90'ı

ise belirti göstermemiştir. "İnternet Bağımlılık Ölçeği"nden alınan puanlar, cinsiyete, internet kullanım süresine, günlük kullanım sıklığı ve kullanım mekanı bağımsız değişkenlerine göre farklılık göstermemiştir. İnternet bağımlılığını yordayan en önemli değişken "haftalık internet kullanım sıklığı" olmuştur. İnternet bağımlılığı ile günlük kullanım saati ve yaş değişkenleri arasında düşük düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur.

Kaya (2011), öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerini kullanım durumları ve internet bağımlılığı düzeyleri üzerine yapmış olduğu araştırmasında 300 öğretmen adayına ulaşmıştır. Sonuç olarak sosyal ağ sitelerini ziyaret sıklığı ve günlük kullanım süresi ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Cinsiyete göre internet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Sırakaya (2011), öğretmen adaylarının problemleri internet kullanımını ve internet öz-yeterlik düzeyleri incelemiş, ayrıca araştırmaya katılan 226 öğretmen adayının demografik özelliklerine göre çeşitli değerlendirmeler yapmıştır. Araştırma bulgularında öğretmen adaylarının orta düzeyde problemleri internet kullanımına ve orta düzeyin üzerinde internet öz-yeterliliğine sahip oldukları belirlenmiştir. Problemleri internet kullanımıyla ilgili bulgular "internetin olumsuz sonuçları", "sosyal fayda/sosyal rahatlık" ve "aşırı kullanım" alt boyutları ve ölçeğin toplam puanları göz önünde bulundurularak yorumlanmıştır. Cinsiyete göre "internetin olumsuz sonuçları" alt boyutunda anlamlı farklılık bulunurken "sosyal fayda/sosyal rahatlık" ve "aşırı kullanım" alt boyutlarında ise bir farklılık gözlenmemiştir. Buna göre erkek öğretmen adayları kadın öğretmen adaylarına göre problemleri internet kullanımı kapsamında internetin olumsuz etkilerini daha fazla yaşadıklarını belirtmiştir. Bilgisayar sahibi olma durumuna göre ölçeğin tüm alt boyutları ve toplam puanı bakımından öğretmen adayları arasında problemleri internet kullanımına göre anlamlı farklılık görülmüştür. İnterneti ne zamandan beri kullandığına göre öğretmen adayları arasında alt boyutlar ve ölçek toplam puanı bakımından anlamlı bir farklılık görülmezken günlük internet kullanım süresine göre tüm alt boyutlar ve ölçek toplam puanında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Şahin (2011), ilköğretim okulu 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyini incelemiştir. Araştırmaya katılan 710 öğrenciden 600 (%84,5) öğrenci internet bağımlılığı belirtisi göstermemiş; 101 öğrenci (%14,2) sınırlı belirti göstermiş; 9 öğrenci (%1,3) ise internet bağımlısı olarak belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin kız

öğrencilere göre internet bağımlılığına daha fazla yatkınlık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Örneklem grubunu oluşturan 363 kız öğrenciden, 39'u sınırlı belirti gösterirken, 1 kız öğrencinin internet bağımlısı olduğu tespit edilmiştir. 347 erkek öğrenciden ise 62'si sınırlı belirti gösterirken, 8'inin internet bağımlısı olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada, aile gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin internet bağımlılığına yatkınlığının arttığı da görülmüştür. Bununla birlikte, internet bağımlılığı ile aile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. İnternet bağımlısı olan veya internet bağımlılığına yatkınlık gösteren öğrencilerin internet kullanım sürelerinin internet bağımlılığı belirtisi göstermeyen öğrencilere göre daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Kendisini internet ortamında özgür hisseden öğrenciler internet bağımlılığı eğilimi gösterirken, interneti oyun ve sohbet amacı ile kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına daha fazla yatkınlık gösterdiği de tespit edilmiştir.

Batıgün ve Kılıç (2011), "İnternet bağımlılığı ile kişilik özellikleri, sosyal destek, psikolojik belirtiler ve bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiler" adlı çalışmada 1198 üniversite öğrencisine ulaşmıştır. Sonuç olarak öğrencilerin günlük ortalama 1.53 saat internete bağlı kaldıkları; %18.89'unun internet bağımlısı olarak tanımlanabileceği ve erkeklerin internet bağımlılığı puanlarının kadınlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. İnternet bağımlılık düzeyi puanları, üst sosyo-ekonomik düzeyde yer alan öğrencilerin orta ve alt sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilere göre daha yüksek olduğu da görülmüştür.

Bayhan (2011), lise öğrencilerinin internet alışkanlıkları ve internet bağımlılığı eğilimini belirlemek için Malatya'da 1800 öğrenciye anket uygulamıştır. Araştırma sonuçlarına göre, cinsiyete göre internete bağlanıldığında 4 saat ve üzeri internet kullanan erkek öğrencilerin oranı %11 iken kızların oranı %5 'tir. Aylık gelir artışına bağlı olarak internete bağlanma oranı artmaktadır. İnternette harcanan zaman artarken kendini internet bağımlısı olarak görme ve internet bağımlılık derecesinin ortalamanın üstünde olma oranı artmaktadır. Ortalamanın üstü itibariyle bakıldığında örneklemin %14'ünün internet bağımlısı olduğu görülmektedir.

Esen (2010), ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenleri incelemiştir. İnternet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenler olarak yalnızlık, algılanan sosyal destek, yaşam doyumu, karşı cinsle romantik ilişki durumu, cinsiyet, algılanan akademik başarı ve sosyo-ekonomik düzey seçilmiştir. Araştırmaya 2009-2010 eğitim öğretim yılından İzmir ili Çeşme ilçesinde bulunan

ortaöğretim kurumlarında 9. ,10. ,11. ve 12.sınıflarda öğrenim gören 333' ü kız, 367' si erkek 700 öğrenci dahil edilmiştir. Ergenlerde internet bağımlılığını değerlendirmek için “İnternet Bağımlılık Ölçeği”; yalnızlık düzeylerini belirlemek için “UCLA Yalnızlık Ölçeği”, algılanan sosyal desteği ölçmek için “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği”, yaşam doyumunu ölçmek için “Yaşam Doyumu Ölçeği” kullanılmıştır. Ergenlerin demografik özelliklerine ve internet kullanımına ilişkin verilerin elde edilmesinde “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda cinsiyet, algılanan akademik başarı, yalnızlık ve aileden algılanan sosyal destek değişkenlerinin ergenlerde internet bağımlılığını yordadığı görülmüştür.

Batıgün ve Hasta (2010), yapmış oldukları çalışmada internet bağımlısı olan bireylerin günde ortalama 0.70-2.17 saat internete bağlı kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu da haftada 15 saati aşkın bir süre internet başında zaman geçirdikleri anlamına gelmektedir. İnternete bağımlı olan bireylerin, olmayanlara göre kişilerarası iletişimde benmerkezci ve küçümseyici iletişim tarzını daha çok kullandıkları ve yalnızlık düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

İnan (2010), ilköğretim II. kademedeki ve ortaöğretimde öğrenimlerini sürdüren öğrencilerin internet bağımlılık durumlarını çeşitli değişkenlere göre incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 524 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada, öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerini belirlemek için “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” kullanılmıştır. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında erkeklerin aleyhine anlamlı farklılaşma bulunmuştur. Öğrenim görülen sınıf düzeylerine göre internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşma görülmüştür. Bu farkın 8. sınıflar ile 10. sınıflar; 11. sınıflar ile 6., 10. ve 12. Sınıfta öğrenim gören öğrenciler arasında olduğu bulgulanmıştır. Annelerinin eğitim düzeylerine göre öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşma bulunmuş ve anneleri üniversite mezunu olanların internet bağımlılık düzeylerinin anlamlı şekilde yüksek olduğu ve annenin eğitim düzeyi arttıkça bağımlılık düzeyinin arttığı görülmüştür. İnternete bağlanma yerine göre internet bağımlılık puanları arasında anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmış, bu farkın internete evinde bağlananların aleyhine olduğu görülmüştür. Evlerinde bilgisayar olup olmamasına göre internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında evinde bilgisayarı olanların aleyhine anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür. Öğrencilerin internete bağlanma nedenlerine göre internet bağımlılık puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşma olduğu bulgusuna

ulaşılmış bu farkın oyun oynayan ve sohbet yapanların aleyhine olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin disiplinle ilgili işlem görüp görmediklerine göre internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında disiplinle ilgili işlem gören öğrencilerin aleyhine anlamlı bir farklılaşma olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin akademik başarı puanlarının internet bağımlılığına ait puanları anlamlı düzeyde yormadığı görülmüştür.

Taçyıldız (2010), lise öğrencilerinin sosyal destek, iletişim becerisi, akademik başarı puanlarının ve cinsiyetin internet bağımlılığı düzeylerini yordama gücünü incelemiştir. Araştırma 3600 öğrenciden toplanan verilerle yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak "İnternet Bağımlılığı Ölçeği" (İBÖ) kullanılmıştır. Ölçekten 90 puan ve üstü alan, internet bağımlısı olan (405 öğrenci) ve altında alan internet bağımlısı olmayan (402 öğrenci) grupta yer almıştır. İnternet bağımlılığı ölçeğinin ardından bu öğrencilere "Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği" (ÇBASDÖ) ve "İletişim Becerisi Envanteri" (İBE) uygulanmıştır. ÇBASDÖ' nün 3 faktörü bulunmaktadır. Bunlar: "sosyal destek aile", "sosyal destek arkadaş" ve "sosyal destek özel bir insan" şeklindedir. Ayrıca öğrencilerin buldukları okullardan akademik başarı ortalamaları alınmıştır. Sonuçta genel olarak değişkenlerin yordama gücü yüksek çıkmıştır. Bu çerçevede, ÇBASDÖ' nün alt boyutlarından "sosyal destek aile" ve "sosyal destek arkadaş", iletişim becerisi, akademik başarı ve cinsiyetin internet bağımlılığını yordama gücü yüksek bulunmuştur. Bunun yanında, ÇBASDÖ' nün alt boyutlarından "sosyal destek özel bir insan"ın internet bağımlılığını yordama gücü olmadığı görülmüştür.

Cansever (2010), ergenlerin internet kullanımının aile ve okuldaki toplumsal ilişkilerinde yarattığı sorunların belirlenmesini amaçlamıştır. Örneklem için nicel verilerin toplanmasında, tabakalı örneklem deseni kullanılmış ve 1020 öğrenci, 860 veli ve 505 öğretmene ulaşılmıştır. Nitel verilerin çalışma grubunu ise, maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılarak seçilen 36 öğrenci, 26 veli ve 27 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmada nicel veriler için ölçme aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen öğretmen, öğrenci ve veli anketleri kullanılmıştır. Nitel veriler ise yarı yapılandırılmış görüşmelerle elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular; internetin cinsiyete dayanan ayrımı pekiştirdiğini, sınıf içinde gruplaşmaları artırarak sınıf yapısının birbirine yabancılaşmış, birbirini dışlayan arkadaşlık grupları biçimde örgütlendiğini göstermiştir. Araştırmada velilerin akademik başarı kaygısıyla çocuklarının daha çok bu yönde gelişimleri için çaba gösterdikleri ancak bunu yaparken internetin ergene verebileceği zararlar konusunda yeterince sorumluluk almadıkları, denetim

yapmadıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca Türk toplumunda ergenlik dönemi konusunda yeterli bilgi ve deneyime sahip olunmadığı da belirlenmiştir.

Yıldız (2010), lise öğrencilerinde problemlerli internet kullanımı ile sağlıklı yaşam biçimi davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini toplam 7 lisede öğrenim gören 1000 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerden, erkeklerde, lise ikinci sınıflarda, 1500 TL ve üzeri aylık geliri olanlarda, internete evden bağlananlarda, interneti günlük beş saatten fazla kullananlarda, her gün birkaç kez interneti kullananlarda, internet kullanımında belli bir zaman dilimi belirtmeyen ancak rastgele zamanlarda kullananlarda ve interneti sohbet, oyun, müzik, alışveriş, program yükleme, e-posta amacıyla kullananlarda problemlerli internet kullanımı puan ortalamaları yüksek bulunmuştur. Ayrıca problemlerli internet kullanımı ile sağlıklı yaşam biçimi davranışları arasında negatif yönde zayıf ilişki bulunmuştur.

Vural ve Bat (2010), gençlerin sosyal medya kullanım alışkanlıklarını testip etmek amacıyla 350 üniversite öğrencisine ulaşmıştır. Bu öğrencilerin %85,9'unun sosyal ağ sitelerini kullandığı (Facebook, Netlog, Myspace, Orkut, Yonja vb.) ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin %53,6'sının günde 1-3 saat, %17,9'u günde 3-5 saat, %8,2'si de günde 5 saatten fazla internette zaman geçirmişlerdir. Sosyal ağ kullanım verileri incelendiğinde ise; öğrencilerin %55,2'si sosyal ağları her gün kullanmakta, %28,8'i de haftada 3-4 gün bu sitelere giriş yaptığı görülmüştür.

Kayri ve Günüç (2009), Nichols ve Nicki'nin (2004) geliştirmiş oldukları "İnternet Bağımlılık Ölçeği (Internet Addiction Scale)" nin Türkçe' ye uyarlanıp, yapı geçerliğini ve iç tutarlılık güvenilirlik katsayısını belirlemeye yönelik bir çalışma yapmışlardır. Araştırmanın evrenini Yüzüncü Yıl Üniversitesi öğrencileri oluşturmuş olup Bilgisayar Bilimleri Araştırma ve Uygulama Merkezi'nden 277 öğrenci alınmıştır. Yapılan uyarlama ile birlikte çalışma grubundaki bağımlılık düzeyleri de incelenmiş ve öğrencilerin %12.64'ünün internet bağımlısı olma yolunda risk içinde oldukları ve % 12.26'sının da internet bağımlısı oldukları tespit edilmiştir.

Günüç (2009), araştırmasında internet bağımlılığı ölçeği geliştirmiştir. Çalışmaya ortaöğretim kademesinden 754 öğrenci katılmıştır. Araştırmada yapı geçerliği için açıklayıcı faktör analizi, ortaya çıkan faktör yapısının doğruluğunu belirlemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapmıştır. Ortaya çıkan ölçek yoksunluk-kontrol güçlüğü-işlevsellikte bozulma-sosyal izolasyon olmak üzere dört faktörden

meydana gelmiştir. Ölçeğin puanlaması dört aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci grup “bağımlı grup”, ikinci grup “bağımlılık riski taşıyan grup”, üçüncü grup “eşik grubu”, dördüncü grup ise “bağımlı olmayan grup” olarak tanımlanmıştır. Çalışmada 754 bireyden 76 (%10,1) birey internet bağımlısı ve 199 (%26,4) birey olası bağımlı (risk altında)olarak bulunmuştur. Geriye kalan 222 (%29,4) eşik grubundaki birey ve 257 (%34,1) bağımlı olmayan gruptaki birey ile toplam 479 (%63,5) birey ise bağımlı olarak tespit edilmemiştir. Ayrıca il, cinsiyet, sınıf, yaş, baba mesleği, sigara kullanma durumu, aile geliri, interneti en sık kullanım amacı, interneti yıllık ve günlük kullanım miktarı ile internet bağımlılığı arasında anlamlı fark bulunmuştur.

Kurtaran (2008), lise öğrencilerinin yalnızlık depresyon ve benlik saygısı değişkenlerinin internet bağımlılığını yordamadaki katkılarını belirlemeyi amaçlamıştır. 650 öğrencinin katıldığı araştırmada internet bağımlılığı, yalnızlık, benlik saygısı ve depresyon düzeyleri ölçeklerle belirlenmiştir. Araştırma sonucunda internet bağımlılığını; benlik saygısının negatif yönde, yalnızlığın ise pozitif yönde anlamlı yordadığı ancak depresyonun anlamlı bir yordayıcı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Balta ve Horzum (2008), “Web Tabanlı Öğretim Ortamındaki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığını Etkileyen Faktörler” adlı çalışmalarında, 2006-2007 öğretim yılı güz ve bahar yarıyıllarında Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin 6 farklı bölümünde Bilgisayar'a giriş dersini almış 292 öğrenci üzerinde araştırma yapmışlardır. Öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin; cinsiyet, öğrenim gördükleri bölüm, internete bağlı kalma saati ve sosyo-ekonomik düzeylerine göre değişip değişmediğini incelemiştirlerdir. Cinsiyet yönünden erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre, internet kullanım süresi yönünden haftada 8 saatten fazla internete bağlı kalan öğrencilerin az kalanlara göre, öğrenim gördükleri bölüm açısından, öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerinin ise internet bağımlılığı düzeylerine etkisinin anlamlı olmadığı görülmüştür.

Tahiroğlu ve arkadaşları (2008)'nın ergenlerin internet kullanımı üzerine yaptığı çalışmada 3975 öğrenciye ulaşılmışlardır. Araştırmada Davis Flett ve Besser tarafında 2002 yılında geliştirilen “Online Cognition Scale (OCS)”, Özcan ve Buzlu (2005) tarafından Türkçeye uyarlanan “Çevrimiçi Biliş Ölçeği” kullanılmıştır. Öğrencilerin % 7.6'sının haftada 12 saatten fazla internet kullandıkları ve internet kullanımı artışına paralel olarak problemlerinin de arttığı sonucuna varmışlardır.

Ceyhan (2008), yapmış olduğu çalışmasında, internet ve ergen ruh sağlığı arasındaki ilişki üzerinde durulduktan sonra ergenlerde internet bağımlılığının ergenler için nasıl bir risk faktörü olduğunu ortaya koymaya çalışmıştır. Bulgu olarak da, ergenlerin interneti en çok kullanan grup olmaya başladığını işaret etmektedir. Üniversite öğrencileri ve yetişkinler için tanımlanan internet bağımlılığı belirtilerinin ergenler tarafından da yaşandığını bildirmektedir.

Işık (2007), medya bağımlılık yaklaşımı temelinde, Gazi Üniversitesi evreninde 14 fakülte ve 563 öğrenci üzerinde gerçekleştirilen anketle; internetin geleneksel iletişim aracı ve sosyal çevre üzerindeki etkileri, internet kullanım motivasyonları ve bireysel düzeyde (mikro) gelişen bağımlılık ilişkileri araştırmıştır. Araştırmada bireysel bağımlılık ölçeği Türkiye şartlarında ilk kez denenmiştir. Sonuç olarak, öğrencileri internete yönelten motivasyonlarla (% 32 Oyun-eğlence, %28 Bilgi/öğrenme, %12 İletişim, %11 Gerçekten kaçış/özgürlük arayışı, % 9 Arkadaşlık ve %7 Fantezi/cinsellik) bağımlılık ilişkileri (anlama, oryantasyon, oyun) arasındaki bağıntılar ortaya konmuştur. Bu araştırmada elde edilen önemli bir veri de ankete katılan 563 öğrencinin % 41,2'sinin; “en çok hangi kitle iletişim aracını takip ediyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevabın “internet” olmasıdır.

Aksüt ve Batur (2007), “ İnternet perspektifinde ergenlerin sosyalleşme ve iletişim kurma süreci” adlı çalışmasında 300 lise ve üniversite öğrencisine ulaşmıştır. Erkeklerin kızlara oranla daha fazla internet kullandıkları görülmüştür. Ergenler arasında internetin yararının, zararından daha önde geldiği görüşü tespit edilmiştir. İnternet aile içi çatışmalar yaratsa da ergenlerin sosyalleşme sürecini hızlandırdığı belirtilmiştir.

Doruk (2007), araştırmasında ergenlik döneminde internet kullanımının öğrenciye sağladığı eğitimsel yararları ya da zararları; aile, arkadaş gibi sosyal ilişkileri üzerindeki etkisi üzerinde durmuş ve internet bağımlılığı kriterlerini belirtmiştir. Çalışmada 428 öğrenciye anket çalışması uygulanarak çıkan sonuçlar değerlendirilmiştir. Ergenlik döneminde öğrencilerin öğrenmeleriyle internet kullanımı arasında ters orantılı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aslanbay (2006) tarafından gerçekleştirilen araştırmada 296 lise öğrencisi örneklem olarak alınmış ve İstanbul'da farklı semtlerde ve okullarda araştırma yapılmıştır. “Zorunlu bir tüketim:İnternet bağımlılığı eğilimi” adlı araştırma, internet

bağımlılığı çeşitli değişkenler açısından incelenmiş ve araştırma sonucunda internetten alınan haz faktörleri ile internet bağımlılığı arasında belirgin bir ilişki bulunmuştur. Young'un geliştirdiği ölçeği kullanarak İstanbul'da uygulamış olduğu çalışmasında internet kullanım saati ile internet bağımlılık eğilimi arasında da anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur.

Altın (2006), internet kullanan gençlerin interneti hangi amaçlarla kullandıkları, internetin gençler ve aileleri üzerindeki etkileri ile bu konuda yapılması gerekenler hakkında bir çalışma yapmıştır. Araştırmacı; internet kullanan gençlerin sosyal ortamlarında bir değişiklik olup olmadığını, interneti kullanma sebeplerinin neler olduğunu, ne ölçüde internet ve bilgisayar kullandıklarını, ailelerinin internet konusunda ne kadar bilgili olduklarını, internetin satanizm, pornografi, internet üzerinden dolandırıcılık gibi suçlara yöneltmeyi kolay hale getirip getirmediği konularında görüşleri ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Araştırma lisede öğrenim gören 14-18 yaş grubundaki 400 genç üzerinde yapılmıştır. Araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan "İnternetin Gençler Üzerindeki Etkilerini Değerlendirme Anketi" kullanılmıştır. Yapılan çalışmalar sonunda gençlerin interneti merak ettikleri, sağladığı olanaklardan bilgileri seviyesinde faydalandıkları, ailelerinin ve okullarının kendilerine yeterli derecede bilgilendirme yapmadıkları, internetin fazla kullanılmasının gençleri etkileyerek değişik yönlere çekebildiği, internetin sosyal hayatın bir parçası olduğu ve kullanılması gerektiği sonuçları ortaya çıkmıştır. Bunun yanında internetin gençleri daha araştırmacı bireyler haline getirdiği, internetin etik kurallar doğrultusunda kullanılması gerektiği gibi sonuçlar da elde edilmiştir.

Özdemir (2005), araştırmasında eş zamansız çevrimiçi araçlarla bireysel veya işbirlikçi problem temelli öğrenmenin öğrencilerin eleştirel düşüncelerine, akademik başarılarına ve internet kullanımına yönelik tutumlarına etkilerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmaya, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği bölümünde 2. sınıfta öğrenim gören; yaşları 20– 22 arasında değişen ve "Bilgisayara Giriş" dersi alan 70 öğrenci katılmıştır. Bireysel ve işbirlikli problem çözme gruplarına 35'er öğrenci, grupların denkliliğini sağlamak üzere yansız atanmıştır. İşbirlikçi gruptan iki öğrenci, bireysel gruptan ise bir öğrenci uygulamalara düzenli olarak katılmadıkları için puanları ortalamalara katılmamıştır. İşbirlikçi grupta bulunan öğrenciler 9 gruba ayrılmış, bu gruplardan üçünde 3, geriye kalan altı grupta ise 4'er öğrenci yer almıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin eleştirel

düşünme becerilerini kullanma puanları arasında buldukları gruba göre anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Ortalamalara bakıldığında gruplar arasındaki farkın, bireysel gruba göre daha yüksek ortalamaya sahip olan işbirlikçi grup lehine olduğu görülmüştür. Öğrencilerin internet kullanımına yönelik tutumlarının da bireysel veya işbirlikçi problem çözmelerine göre anlamlı bir fark yaratmadığı belirlenmiştir.

Cengizhan (2005), “Öğrencilerin Bilgisayar ve internet kullanımında yeni bir boyut: İnternet Bağımlılığı” konulu araştırmasında aşırı internet kullanımını belirlemeye çalışmış, öğrencilerin sorun olarak nitelendirdikleri bulgular üzerinde durmuştur. Çalışmasını, bilgisayar ve internet kullanımlarının üst düzeyde olduğu Marmara BÖTE bölümü öğrencilerinden 57 kişilik bir çalışma grubu üzerinden yürütmüştür. Bulgulara göre 57 kişinin (%95) evinde bilgisayar, 25 kişinin (%44) ise ADSL bağlantısına sahip olduğu görülmektedir. İnternet kullanımı nedeniyle yaşadıkları olumsuzluklar sorulduğunda; 29 kişi (%50) zaman kaybı, gereksiz işler için zaman harcama gibi nedenler belirtmiş, en önemli gördükleri sorunu zaman olarak belirtmişlerdir. Bununla birlikte diğer işler için (ders çalışma, ödevler, projeler, vb.) zaman ayıramadıklarını ifade etmişlerdir.

Özcan ve Buzlu (2005), İnternet Bilişsel Durum Ölçeği'nin-İBDO (Online Cognition Scale-OCS) geçerlik ve güvenirliğinin incelenmesi amacıyla yaptıkları çalışmada, İBDO ölçeğinin yanı sıra UCLA Yalnızlık Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği uygulanmıştır. Çalışma, 148 (108 kadın, 40 erkek) üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin internette en sık gerçekleştirdikleri etkinliklerin genel bilgi arama, eğitimle ilgili araştırma yapma ve elektronik posta kullanımı olduğu, ayrıca internet bağımlılığı ve yalnızlık-depresyon, azalmış dürtü kontrolü, sosyal destek, dikkat dağıtma alt boyutlarının, internet kullanım saati ile pozitif yönlü ilişkide olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte İBDÖ ve yalnızlık-depresyon, azalmış dürtü kontrolü, sosyal destek, dikkat dağıtma alt boyutlarının, UCLA Yalnızlık Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği ile ilişkisinin pozitif yönde olduğu bulgular arasında yer alırken, çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği ile ilişkisinin negatif yönde olduğu ortaya çıkmıştır.

Bölükbaş (2003), “İnternet Kafeler ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Diyarbakır Örneği" başlıklı araştırmasında, internet kullanımının sosyal ilişkilere etkisini, internet kullanıcılarının sosyo-kültürel yapılarını ve ülkemizde hemen her gün bir yenisini açılan internet kafelerin özelliklerini belirlemeyi amaçlamıştır.

Örnekleme, Dağ kapı, Yenişehir, Ofis, Bağlar ve Cezaevi semtlerindeki 42 internet kafe ve bu kafelerdeki 150 kullanıcıdan oluşturuldu. Bu araştırmanın amacı, sayıları hızla artan internet kafeler hakkında bilgi toplamak ve her yaş grubu, cinsiyet, gelir ve eğitim düzeyinden kullanıcıya erişmektir. Ayrıca internet kullanımının bağımlılık ve sosyal izolasyona yol açıp açmadığı da araştırılmıştır. İnternet kafe kullanıcılarının yanında, bu mekânların sahipleriyle de görüşmeler yapılmıştır. İnternet kafelerde internet kullanıcılarının bağımlılık ve sosyal izolasyon düzeylerinin; yaş, medeni durum, öğrenim durumu, baba mesleği, aylık gelir durumu, interneti kullanma sıklığı gibi değişkenlere bağlı olarak farklılaştığı görülmüştür.

Akınoğlu (2002), bilgisayar ve internet kullanımının farklı öğretim alanlarında öğrenim gören öğretmen adayları ve serbest zaman değerlendirme alanlarındaki kullanıcılar üzerindeki etkilerinin neler olduğu incelemiştir. Örnekleme oluşturan 287 kişiye ilgili ortamlarda araştırma için geliştirilen anketler uygulanmıştır. Yirmi beş kişi ile de yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Anketler ve görüşmeler, ilgili ortamlarda bulunanlar arasında son 30 gün içinde internet kullanmış kişilerle gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında, internet ve yeni teknolojik gelişmelerin bilgiye ulaşmada yeni ufuklar açtığı, bu sayede her açıdan farklılıklar içeren yeni bir döneme girildiği araştırmacı tarafından ifade edilmiştir (s. 61).

Bayraktar (2001), internetin ergen gelişimdeki rolünü incelemiştir. Araştırmada 12-17 yaş arası okula devam eden 686 ergenle çalışılmıştır. Araştırmada "İnternet Bağımlılık ölçeği", "Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği" ve "Saldırganlık ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda internetin çoğunlukla erkek ergenler ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki kişiler tarafından kullanıldığı bulunmuştur. Sosyo-ekonomik düzey arttıkça internet kullanımının da arttığı internet kullanan ergenler interneti çoğunlukla eğlence ve iletişim amaçlı kullandığı belirlenmiştir. Araştırmacı bu sonucun, internetin eğitim dışı kullanımıyla ilişkili olduğunu ifade etmiştir. İnternette yapılan sohbetin niteliğine bakılmış ve sohbet sırasında ergenlerin çoğunlukla kendilerini olduğundan farklı gösterdikleri, karşısındaki kişilere genellikle güvenmedikleri ve dostluk kurmadıkları bulunmuştur. Bu sonuçlar internette oluşturulan ilişkilerin gerçek hayattaki ilişkilerin yerini tutacak nitelikte olmadığı şeklinde yorumlanmıştır. İnternette oynanan oyun türlerine ve bu oyunları oynama sıklığıyla saldırganlık arasındaki ilişkiye bakılmış; internette çoğunlukla şiddet içerikli oyunların oynandığı ve bu oyunları oynamanın anti-sosyal saldırganlık ve kendine dönük saldırganlıkla ilişkili olduğu

bulunmuştur. Kendine dönük saldırganlığın, internetteki oyunların bağımlılık yaratıcı interaktif ve üç boyutlu özelliklerinden kaynaklandığı ifade edilmiştir. Araştırmada son olarak patolojik internet kullanımına bakılmış ve internet kullanan ergenlerin %1.1'inin patolojik internet kullanıcısı olduğu bulunmuştur. Depresif kişilerin daha çok patolojik şekilde internet kullandığı ve patolojik internet kullanıcılarını çoğunlukla sohbet, müzik, pornografi ve alışveriş sitelerini tercih ettikleri yorumlarına yer verilmiştir. Ayrıca patolojik kullanım arttıkça akademik başarının düştüğü bulunmuştur.

2.9.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Yeni bir teknoloji olarak hızla yaygınlaşan internet erişimi ile ilgili yurt dışında çok sayıda araştırma yapılmıştır. Bu çalışmalardan araştırma konusu ile bağlantılı olan çalışmalar özetlenmeye çalışılmıştır.

Sinkkonen ve arkadaşları (2014), 475 ergen ile araştırma yürütmüşlerdir. Yapılan çalışmaların sonuçlarına göre katılımcıların %24,2'si orta veya ciddi aşırı internet kullanıcısı, %61,5'i hafif düzeyde aşırı internet kullanıcısı ve %14,3'ü de normal kullanıcı olarak bulunmuştur. İnternet bağımlılık düzeyleri dört faktöre ayrılmış ve ikisi arasında kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur.

Yu ve Shek (2013), Kore'de çoğunluğu orta ve alt-orta sosyo-ekonomik düzeye sahip olan 368 erkek ve 157 kız olmak üzere 525 lise öğrencisiyle yapmış oldukları araştırmada ergen davranışlarının gelişiminde duyguların rolü, çocukların davranışları üzerinde ebeveyn etkileşimlerinin rolü, problemlerle internet kullanımı ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerini incelemişlerdir. Duyguları ifade etme yetersizliği ile internet bağımlılığı arasında erkek öğrencilerde bu değişkenler arasında güçlü olmayan bir ilişki bulunmuştur. Araştırmaya göre katılımcıların yaklaşık %3,4'ü (18 kişi) problemlerle internet kullanıcısı, %52,8'i (277 kişi) orta dereceli ve %41,5'i (218 kişi) normal internet kullanıcısı olduğu bulunmuştur. Ayrıca erkek öğrenciler ve kız öğrenciler arasında problemlerle internet kullanımı bakımından anlamlı bir farklılaşma bulunmuş, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha çok problemlerle internet kullanım düzeyine sahip oldukları bulunmuştur.

Jelenhick ve arkadaşları (2012), İnternet bağımlılığı ve internet bağımlılığı ölçeğinin psikometrik özellikleri üzerine kolej öğrencileri ile yaptığı araştırmayı 224 araştırmacı ile gerçekleştirmiştir. Young İnternet Bağımlılık Ölçeğinin kullanıldığı

çalışmanın bulgularına göre, katılımcıların %12'si (25 kişi) internet bağımlısı olarak tespit edilmiştir.

Leung ve Lee (2011), internet okuryazarlığı, internet bağımlılığı belirtileri, internet faaliyetleri ve akaemik performans gibi değişkenler arasındaki karşılıklı ilişkiyi incelemişlerdir. 718 çocuk ve ergenle çalışmalarını yürütmüşlerdir. Araştırmanın sonuçlarına göre; ergenlerin internet bağımlıları erkek olma, düşük aile gelir düzeyine sahip olma ve çoklu kaynaklardan bilgiye ulaşmada yetersiz olma eğiliminde bulunmuşlardır. Fakat internet bağımlılarının boş zamanlarında teknolojik gelişmeleri takip ettikleri, sosyal paylaşım sitelerini ve online oyunları kullandıkları sonucu da ortaya çıkmıştır. Ayrıca internetin eğlence amaçlı kullanımı diğer faaliyetlere göre daha fazla bağımlılık yapmaktadır.

Bıçen ve Çavuş (2010), 52 üniversite öğrencisiyle gerçekleştirdiği öğrenciler tarafından en çok tercih edilen sosyal ağlar konulu çalışmada, katılımcıların %4'ünün internette günde bir saatten a, %6' sının bir saat, %10'unun iki saat, %15'inin üç saat ve %65'inin ise dört saatten fazla zaman geçirdiği bulgularına ulaşmışlardır. Bu araştırma sonuçları gençlerin zamanlarının büyük bir kısmını internette geçirdiklerini göstermektedir.

Tsai ve arkadaşları (2009), internet bağımlılığı üzerine yapmış olduğu araştırmada 1360 üniversite öğrencisine ulaşmışlardır. Araştırma verilerine göre katılımcıların %17,9'u (680 kişi) internet bağımlısı olarak tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre, üniversiteye yeni giriş yapanların üst sınıflara göre, kahvaltı yapmayanların yapanlara göre ve düşük sosyal desteğe sahip olanların olmayanlara göre internet bağımlılık seviyeleri yüksek bulunmuştur.

Einjden ve arkadaşları (2008), ergenlerin internet kullanımları ile depresyon, yalnızlık ve çevrim içi iletişimleri arasındaki ilişkiyi incelemeye çalışmışlardır. Sonuç olarak da yoğun msn kullanımı ve sohbet odalarının kullanımının, takıntılı internet kullanımı ve depresyonla olumlu ilişkisinin olduğunu gözlemlemişlerdir. Ek olarak; yalnızlığın çevrim içi iletişimle olumsuz yönlü ilişkisi tespit edilmiştir.

Yang ve Tung (2007), Tayvan liselerindeki internet bağımlısı olan ve olmayan öğrenciler arasındaki farkı araştırmışlardır. 1708 adet katılımcı içerisinde 239 tane öğrenci bağımlı çıkmıştır. Araştırma sonuçlarına göre bağımlı olan katılımcılar olmayanlara göre iki kat daha fazla çevrim içi zaman harcadıkları ortaya çıkmıştır.

Ayrıca internette harcanan haftalık zaman ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Bağımlı olan öğrenciler haftada yaklaşık olarak 21,2 saatini internette geçirdikleri ortaya çıkmıştır. İnternet bağımlısı olan katılımcılar olmayanlara göre iki kat daha fazla çevrimiçi zaman harcamaktadırlar. Özellikle bağımlı olan öğrenciler bağımlı olmayan öğrencilere göre sosyal ve eğlence yönünden daha yüksek motivasyana ve böylece daha yüksek hazza sahiptirler.

Wu ve Tsai (2006), bu çalışmalarında üniversite öğrencilerinin internete karşı tutumlarını keşfetmeyi amaçlamıştır. Tayvan'da bulunan üç üniversiteden gelen 1313 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, erkeklerin internet kontrolüne sahip olma konusundaki öz yeterliliğinin kadınlarınkinden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. İnternette daha fazla zaman harcayan öğrenciler, genel olarak daha olumlu internet tutumu ve öz yeterlilik göstermişlerdir. Genel kullanım oranında ise erkeklerin interneti daha yoğun kullandıkları ortaya çıkmıştır.

Li ve Chung (2006), 76 üniversite öğrencisine internet kullanım işlevi soru listesi ve Çin İnternet Bağımlılık Ölçeği uygulanmıştır. Buna göre, internet bağımlılığı üzerine ana etkenin sosyal işlev olduğunu bulmuşlardır. İnterneti sosyal işlev için kullanan öğrencilerin; dürtüsel kullanım, geri çekilme, tolerans, zaman idare sorunu ve sağlık sorunları gibi internet kullanım problemlerine nispeten daha çok sahip oldukları ve internet bağımlısı olma ihtimallerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Niemz ve arkadaşları (2005), tarafından Britanya'da 371 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen çalışmada katılımcıların %18,3'ünün patolojik internet bağımlısı olduğu belirtilmiştir. Ayrıca çalışmada internet bağımlılarının benlik saygılarının düşük, sosyal ilişkilerinin kısıtlı olduğunu da saptamış ancak bu durumun bağımlılığın bir sonucu olabileceği gibi bağımlılığın sebebi de olabileceği vurgulanmıştır.

DiNicola (2004), patolojik internet kullanımının yaygınlığını, yaşları 18-24 arasında değişen 731 üniversite öğrencisiyle yaptığı çalışmada incelemiştir. Dört veya daha fazla emare gösteren öğrenciler patolojik internet kullanıcısı olarak adlandırmış ve bu oranı da %7 olarak bulmuştur. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre patolojik internet kullanımına daha yatkın olduğunu görmüştür. Öğrencilerin %1.2'si sosyal ilişkilerde, %7.9'u akademik başarıda, %20.7'si yeterli uyku konusunda, %14'ü dersleri kaçırmaya veya geç kalma konusunda internet kullanımının olumsuz etkilerinin olduğunu belirtmiştir.

Koch ve Pratarelli (2004), içe ve dışa dönük olmada cinsiyetin internet kullanımı üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Araştırmaya 143 kadın ve 97 erkek olmak üzere toplamda 240 üniversite öğrencisi dahil olmuştur. Sonuç olarak içedönük kişilerin, isimsiz sosyal aktiviteler açısından interneti çok daha fazla kullandıkları ve erkeklerin kadınlara oranla daha çok karşı cins odaklı aktivitelerde bulunduğu görülmüştür. Genel internet kullanım oranı da yine erkeklerin lehine yüksek çıkmıştır.

Leung (2004), 1977 ve 1997 yılları arasında doğan bireyleri “net jenerasyonu” olarak adlandırmış ve 16-24 yaş arası 699 kişi üzerinde araştırmasını yapmıştır. Bu çalışmada internet bağımlısı olanlarla olmayanlar arası nasıl farklılık olduğunu incelemiştir. Bulgulara göre bağımlı olmayanlar interneti bilgi edinme amaçlı kullanırken bağımlı olanlar, zamanının çoğunu eğlenerek veya gerçek dünyadan uzaklaşmak için chat odalarında ve online oyunlar oynayarak geçirmektedirler. Ayrıca internet bağımlısı kişilerin televizyonu daha az izleme eğiliminde oldukları görülmüştür.

Simkova ve Cincera (2004), yapmış oldukları çalışmada çevrimiçi sohbet etme ile İnternet Bağımlılığı Hastalığı (Internet Addiction Disorder- IAD) arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmada iki grup karşılaştırılmıştır. Young tarafından düzenlenen cevaplar seti araştırma için ortak temel oluşturmuştur. Sonuçlara göre, internet bağımlılığı hastalığı üniversite öğrencileri arasında bilindiğini, bazılarının internette aşırı zaman geçirdiklerini ve bazılarının da bunun bir problem olduğunu hissettiklerini ifade etmişlerdir. Bir diğer sonuca göre ise aşırı derecede çevrimiçi sohbet kullanıcılarının diğer üniversite öğrencilerine göre daha fazla probleme sahip oldukları belirtilmiştir.

Nichols ve Nicki (2004), yaşları 18-24 arasında olan 207 (120 erkek ve 87 kadın) üniversite öğrencisi ile internet bağımlılığını ölçmeye çalışmışlardır. Aynı zamanda bilgisayar kullanımını tetikleyen faktörleri de incelemişlerdir. Katılımcıların hepsi internet kullandıklarını belirtmişlerdir. %72’si haftada 1-5 saat arası, %15’i 6-10 saat arası, 11’i 11-15 saat arası ve %13’ü de 16 saat ve üzeri internet kullandıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunda yalnızlığa ve sıkılganlığa eğilimlerinin olduğu tespit edilmiştir.

Whang, Lee ve Chang (2003), Kore’de bulunan 20 milyon internet kullanıcısı içerisinde 7878’i erkek, 5710’u kadın olan 13588 kişiye ulaşmışlardır. Bunların %3,5’i

internet bağımlısı, %18,4'ü ise olası internet bağımlısı olarak tespit edilmiştir. İnternet bağımlılık ölçeği puanları ile sosyal davranış bozukluğu puanları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Davis (2001), çalışmasında patolojik internet kullanımını bilişsel-davranışsal bir modelle ortaya koymuştur. Önceki çalışmaların internet bağımlılığını yoksunluk ve tolerans gibi davranışsal faktörlerle tanımladığını belirterek kendi çalışmasında patolojik internet kullanımı ile ilgili uyumsuz bilişler olarak ele almıştır. Bilişsel-davranışsal model patolojik internet kullanımını özel ve genellenmiş olarak ayırmaktadır. Özel patolojik internet kullanımı bireyin interneti çevrimiçi seks, kumar gibi özel bir amaca yönelik hastalıklı kullanımına işaret etmektedir. Oysaki genellenmiş patolojik internet kullanımı davranışların daha kapsamlı ve geniş kümesini tanımlamaktadır. Davis'in modeline göre patolojik internet kullanımında bilişlerin rolü daha önemlidir. Modelin patolojik internet kullanımına yönelik bilişsel-davranışsal müdahalelerin geliştirilmesi için bir çerçeve sağlayacağı araştırmacı tarafından ifade edilmektedir.

Kubey ve arkadaşları (2001) tarafından 572 üniversite öğrencisi ile yapılan çalışmada, katılımcıların %9'unun psikolojik olarak internet bağımlısı olduğunu tespit etmişlerdir. İnternet bağımlısı oldukları belirlenen bu grubun diğer katılımcılara göre internette iki kat daha fazla çevrimiçi zaman geçirdiklerini saptamışlardır.

Moody (2001), Robert Weiss'in iki durumlu yalnızlık teorisi ile internet kullanımı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Sosyal ve duygusal yalnızlık düzeyi "Sosyal ve Duygusal Yalnızlık Ölçeği" kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme öz bildirime dayalı internet kullanım ölçümleriyle, kişinin ağ arkadaşlarının genişliğiyle ve hem çevrimiçi hem de yüz yüze olarak karşılaştırılmıştır. Yüksek düzeyde internet kullanımı düşük düzey sosyal yalnızlık ve yüksek düzey duygusal yalnızlıkla ilişkilirken, düşük düzeyde sosyal ve duygusal yalnızlığın yüksek düzeyde yüz yüze arkadaş ağıyla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar diğer araştırmalarla desteklenerek çoğunlukla iletişim aracı olarak kullanılmasına rağmen internetin sosyal sağlığı azaltabileceği yönünde yorumlanmıştır.

Graffiths (2000), beş tane örnek olay üzerinden altı ay boyunca aşırı internet kullanıcılarını incelemiştir. Bu beş örnek olaydan iki tanesi için internet, hayatlarında her şeyi ihmal edecek hatta birçok alandan ödün verilebilecek kadar büyük bir öneme

sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu kişilerde, zaman aşımına tolerans, internete bağlı olmadıkları zaman geri çekilme belirtileri ve bağımlılık yapan davranış terk edilse bile kısa süre sonra tekrar ettiği görülmüştür. Diğer taraftan aşırı internet kullanıcıları, hayattaki yetersiz kaldığı alanların üstesinden gelmek ya da üstünü örtmek amacıyla da interneti aşırı kullanmaktadırlar sonucuna ulaşmışlardır.

Chou ve Hsiao (2000), internet bağımlılığı üzerine yapmış oldukları araştırmalarında 910 lise ve üniversite öğrencisine ulaşmışlardır. Araştırmaya göre öğrencilerin %5,9'u (54 kişi) internet bağımlısı olarak tespit edilmiştir. İnternet bağımlısı öğrencilerin haftada 20-25, internet bağımlısı olmayanların ise haftada 5-10 saat internet kullandıkları tespit edilmiştir. Bağımlı olan kullanıcıların bağımlı olmayan kullanıcılara göre internetin zararlı yönlerini günlük hayatlarında daha çok hissettiklerini belirtmişlerdir. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla internet bağımlısı olduğu ortaya çıkmıştır.

Armstrong, Phillips ve Saling (2000) yapmış oldukları çalışmada heyecan arama, iletişim kurma ve düşük özgüvenin ağır internet kullanımını yordama düzeylerine bakmışlardır. Araştırma 50 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiş ve sonuç olarak, aşırı internet kullanıcılarının düşük özgüvene ve düşük sosyal yeteneğe sahip oldukları, iletişim becerilerinin de düşük çıktığı görülmüştür. Normal hayatta yaşanması gereken duyguların, bazı kanalların eksikliği sebebiyle kişileri internete zorlayıp o duyguları internette yaşamasına sebep olmaktadır.

Shaffer ve Arkadaşları (2000), ölçüsüz internet kullanımının ile ilgili problemleri kavramsal bağımlılık çerçevesinde incelemiştir. Henüz ortaya çıkmış olan bilgisayar bağımlılığının yapı geçerliği için deneysel dayanakların tartışmalı olduğunu; benzersiz bir psikiyatrik bozukluk olarak tanımlamanın bu nedenle erken olduğunu ve çoğu durumda aşırı bilgisayar kullanımının diğer daha temel hastalıkların belirtisi olabileceğini ileri sürmüştür. Ölçüsüz bilgisayar kullanımı ile ilgili sorunların incelenmesi ve tedavisinin daha büyük dikkat ve titizlik gerektirdiğini vurgulamıştır.

Morahan-Martin ve Schumacher (2000), 277 üniversite öğrencisinde Patolojik İnternet Kullanımı (PİK) olarak adlandırdıkları davranışı incelemiştir. Katılımcıların %27,7'sinin herhangi bir belirti göstermediğini, %64,7'sinin sınırlı belirti gösterdiğini ve patolojik kullanıcıların örnekleminin %8,1'ini oluşturduğunu belirtmişlerdir. Erkeklerin (%12,2) kadınlara (%3,2) göre daha çok patolojik internet kullanıcısı olduğu

bulgularına ulaşmışlardır. Ayrıca patolojik kullanıcıların haftada ortalama 9-16 saat, sınırlı belirti gösteren kullanıcıların haftada ortalama 3-7 saat, belirti göstermeyen patolojik internet kullanıcılarının ise haftada ortalama 2,5 saat internet kullandıkları sonucuna varmışlardır.

Sanders ve arkadaşları (2000), ergenlerde sosyal izolasyon, depresyon ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Lise son sınıf öğrencileri olan 89 öğrencinin internet kullanım seviyeleri ölçülmüştür. Sonuç olarak, internet kullanım düzeyleri düşük olan katılımcıların sosyal ilişkileri de iyi çıkmıştır. Zayıf sosyal bağları olan katılımcıların internet faaliyetlerine yönelip yönelmediklerine yani aşırı internet kullanımının sosyal bağları azaltıp azaltmadığına karar vermek imkânsızdır. Ayrıca internet kullanım düzeyi ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Pratarelli ve arkadaşları (1999), internet ya da bilgisayar bağımlılığı olarak adlandırılan kavramların altında yatan olası yapıları keşfetmek için analitik bir yaklaşım kullanmıştır. Bunun için iki ana iki alt faktörden meydana gelen 94 maddelik bir anket geliştirmiştir. Birinci faktör yoğun kullanıcıların problemleri davranışlarına, ikinci faktör ise bilgisayar ve internetin genel amaçlı ve yararlı kullanımına odaklanmıştır. Üçüncü faktör utangaçlık/içedönüklük ve cinsel zevki içeren internet kullanımından kaynaklanan yalıtılmışlığa, dördüncü faktör ise böyle bir teknolojiye ilgi duymama ya da pek hoşlanmamaya bağlı internet kullanımına ilişkin problemlerin olmayışına odaklanmıştır.

Young ve Rodgers (1998), 259 kişiye (130 erkek, 129 kadın) ulaşmışlar ve patolojik internet kullanımı ile depresyon arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Sonuç olarak patolojik internet kullanıcıların, normal kullanıcılara oranla hafif ya da orta düzeyde depresyon ile daha fazla ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca depresyonun patolojik internet kullanımının gelişiminde en önemli etkenlerden birisi olduğunu belirtmişlerdir.

Kraut ve arkadaşları (1998), ilk iki yıllarında 73 haneden 169 katılımcı üzerinde internetin sosyal ve psikolojik etkilerini incelemiştir. İnternetin sosyal yaşam ve psikolojik sağlık üzerine etkilerini incelemede boylamsal veri kullanmışlardır. Araştırmada internetin yaygın biçimde iletişim için kullanıldığı sonucuna ulaşmışlardır. Bununla beraber artan internet kullanımıyla katılımcıların aile üyeleriyle iletişiminde ve

sosyal çevrenin boyutunda azalmalar olmuştur. Ayrıca depresyon ve yalnızlığın arttığı da belirtilmiştir.

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, çalışma grubuna, veri toplama aracına, verilerin toplanmasına ve analizine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmamızın amacı ilkokul, ortaokul ve lise son sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık durumlarının cinsiyet, okul, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne mesleği, baba mesleği ve ailenin gelir düzeyleri gibi değişkenlere göre değerlendirmektir. Bu amaçtan yola çıkarak araştırma modeli olarak tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri; geniş evrenli araştırmalarda, evren hakkında genel bir yargıya varmak için evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2011; s. 110).

3.2. Evren ve Örneklem

Örnekleme yapılırken, öncelikle araştırmanın amaçları doğrultusunda sonuçların genelleme yapılmak istendiği evrenin sınırlandırılıp çalışma evreninin tanımlanması gerekir. Araştırmaların amaçlarına göre en uygun bir çalışma evreni vardır (Karasar, 2011; s. 110). Çalışmanın evrenini 2016-2017 eğitim- öğretim yılında Malatya İli Yeşilyurt İlçesi'nde bulunan devlet okullarından; 60 ilkokuldan 4199 son sınıf öğrencisi, 56 ortaokuldan 4227 son sınıf öğrencisi ve 37 liseden 3442 son sınıf öğrencisi olmak üzere toplamda 11868 öğrenci oluşturmaktadır.

Örneklem; belirli kurallar çerçevesinde, daha önceden belirlenmiş bir evrenden seçilmiş ve içerisinde bulunduğu evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük kümedir. Araştırmalar çoğunlukla örneklem kümeler üzerinde yapılır ve elde edilen sonuçlar ilgili evrenlere genellenir (Karasar, 2011; s. 111). Araştırmanın örneklemini evrende bulunan okullar içerisinden tesadüfi olarak seçilmiş; 35 ilkokuldan 1326 son sınıf öğrencisi, 24 ortaokuldan 859 son sınıf öğrencisi ve 17 liseden 799 son sınıf öğrencisi olmak üzere toplamda 2986 öğrenci oluşturmaktadır. Ulaşılan 2986 öğrenciden 2611'i değerlendirmeye alınmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada, öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerini tespit etmek amacıyla Günüş (2009) tarafından geliştirilen “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” kullanılmıştır.

Ölçek; “yoksunluk”, “kontrol güçlüğü”, “işlevsellikte bozulma” ve “sosyal izolasyon” alt faktörlerinden oluşan 35 maddelik bir ölçektir. Ölçek; beşli likert tipinde olup likert tarzındaki ifadeler; “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklindedir. Ölçek maddeleri 5’den 1’e doğru puanlandırılmış olup “Tamamen Katılıyorum” derecesine 5 puan karşılık gelirken “Kesinlikle Katılmıyorum” derecesine 1 puan karşılık gelmektedir. Ölçekteki bütün maddeler bağımlılığa yöneliktir. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı (α), ,944 olarak elde edilmiştir. Dört alt faktöre ilişkin Cronbach alfa (α) güvenilirlik katsayıları ise 11 maddelik yoksunluk alt faktörü için ,877, 10 maddeden oluşan kontrol güçlüğü alt faktörü için ,855, 7 maddeden oluşan işlevsellikte bozulma alt faktörü için ,827 ve yine 7 maddeden oluşan sosyal izolasyon alt faktörü için de ,791 olarak bulunmuştur. Alt boyutlara ilişkin madde ayırt edicilik düzeyleri de; birinci faktör için ,477 ile ,681 değerleri arasında, ikinci faktör için ,471 ile ,606 değerleri arasında, üçüncü faktör için ,520 ile ,618 değerleri arasında ve dördüncü faktör için de ,463 ile ,615 değerleri arasında bulunmuştur (Günüç, 2009; s. 47-48).

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada, katılımcılardan elde edilen veriler SPSS (The Statistical Packet for Social Sciences) 22.0 paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. Ölçeklerden elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra normal dağılıma uygun olup olmadığının belirlenmesinde normallik testi (Test of Normality) yapılmıştır. İstatistiksel bir çalışmada, birçok testin yapılabilmesi için dağılımın normal veya normale yakın olması gerekmektedir (Kalaycı, 2006; s.). Evrende birçok özellik normal bir dağılım göstermesine rağmen, tespit edilmeye çalışılan bir özelliğe ilişkin ölçümlerin küçük bir gruptan ($n < 30$) elde edilmesi durumunda normal dağılımdan sapmalar olacaktır. Grubun büyüklüğü arttıkça dağılım normale yaklaşacaktır (Ravid, 1994, akt. Büyüköztürk 2014; s. 63). Tabachnick ve Fidell, çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerinin +1,500 ve -1,500 değerleri arasında olduğu durumlarda dağılımın normal olarak gerçekleştiğini kabul etmektedirler (s. 81). Uygulanan normallik testi sonucunda ölçek ifadelerinin çarpıklık (,762) ve basıklık (,074) değerleri +1,500 ve -1,500 değerleri

arasında olduğu için araştırmamızda dağılımların normal olduğunu söyleyebiliriz. Bundan dolayı araştırmamızda normal dağılımla yapılabilecek olan analiz çalışmaları yapılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler analiz edilirken betimsel istatistik analizleri yapılmıştır. Araştırmanın alt problemlerine yanıt aramak için frekans dağılımları, k-ortalama küme metodu, t-testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı bir farklılık çıkması durumunda farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için varyansların eşit olması halinde LSD testi kullanılmıştır. Verilerin analizinde anlamlılık değer (p<,05) olarak alınmıştır.

BÖLÜM IV

4.BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde veri toplama aracı ve veri çözümlenmeleri ile ulaşılan bulgular, araştırmanın temel problemi ve alt problemleri dikkate alınarak çizelgeler halinde sunulmuştur. Araştırmanın temel problemi ve alt problemlerine ilişkin bulgular istatistiksel olarak ortaya konulduktan sonra yorumlanmıştır.

4.1. Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Frekans ve Yüzdeleri

Öğrencilerin demografik özelliklerine göre dağılımlarına ilişkin bilgiler Tablo 1’de frekans ve yüzde olarak verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Değişken	Seçenekler	Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	1324	50,7
	Erkek	1287	49,3
	Toplam	2611	100
Okul	İlkokul	1216	46,6
	Ortaokul	789	30,2
	Lise	606	23,2
	Toplam	2611	100
Anne Eğitim Durumu	Okur-yazar	199	7,6
	İlkokul	679	26,0
	Ortaokul	596	22,8
	Lise	691	26,5
	Üniversite	446	17,1
	Toplam	2611	100
Baba Eğitim Durumu	Okur-yazar	65	2,5
	İlkokul	344	13,2
	Ortaokul	501	19,2
	Lise	931	35,7
	Üniversite	768	29,4
	Toplam	2611	100

Tablo 1'in Devamı

Değişken	Seçenekler	Frekans	Yüzde (%)
Anne Mesleği	Memur	316	12,1
	İşçi	382	14,6
	Ev hanımı	1913	73,3
	Toplam	2611	100
Baba Mesleği	Memur	791	30,3
	Emekli	201	7,7
	İşçi	619	23,7
	Esnaf	466	17,8
	Çiftçi	534	20,5
	Toplam	2611	100
Ailenin Aylık Geliri	0-1500 TL	729	27,9
	1501-3000 TL	1045	40,0
	3001-4500 TL	488	18,7
	4501 ve üzeri	349	13,4
	Toplam	2611	100

Tablo 1'de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin yüzde 50'si (%50,7) kadın, yüzde 49'u (%49,3) erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Öğrencilerin öğrenim gördüğü okul kademelerine göre dağılımına bakıldığında; yüzde 46'sı (%46,6) ilkokulda, yüzde 30'u (%30,2) ortaokulda, yüzde 23'ü (%23,2) de lisede öğrenim gördükleri ortaya çıkmaktadır. Örnekleme oluşturan öğrencilerin çoğunluğunun anne ve babalarının “lise mezunu” olduğunu oldukları görülmektedir. Ayrıca; öğrencilerin anne ve babalarının mesleklerinde ise anne mesleği çok büyük oranda (%73,3) “ev hanımı” olarak bulunurken baba mesleği çoğunlukla (%30,3) “memur” olarak bulunmuştur. Bunlara ek olarak; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin ailelerinin aylık gelirinin çoğunlukla (%40,0) “1501-3000 TL” arasında olduğu bulunmuştur.

4.2. Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Öğrencilerin internet bağımlılık ölçeğine vermiş oldukları cevaplara ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Düzeylerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kaynak	Madde No	Ölçek Maddeleri	\bar{X}	Ss
Yoksunluk	1.	İnternet kullanmadığım zaman kendimi gergin/huzursuz hissederim.	2,45	1,38
	2.	İnternet kullanmak isteyip de kullanmadığım zaman sinirli/öfkeli olurum.	2,48	1,41
	3.	İnternet bağlantısı koparsa ya da yavaşlarsa sinirlenirim/öfkelenirim.	2,85	1,50
	4.	İnternet kullandığım zamanlarda hiç olmadığım kadar mutlu/huzurlu olurum.	2,84	1,37
	5.	Kendimi endişeli ya da sıkıntılı hissettiğim zamanlarda internet kullanmak beni rahatlatır.	2,67	1,44
	6.	Birileri beni internetin başından kaldırırsa sinirlenirim.	2,53	1,42
	7.	Sorunlarımdan kaçmak için internet kullanmaya yönelirim.	2,17	1,28
	8.	İnternete, planladığım zamanda giremezsem sinirlenirim.	2,51	1,41
	9.	Çevremde birileri varken yalnız kalıp internete girmeyi isterim.	2,50	1,45
	10.	İnterneti kullanmadığım zamanlarda internete girmek için sabırsızlanırım.	2,67	1,43
	11.	Gittiğim yerlerde internet bağlantısı ararım.	2,55	1,47
Toplam	11		2,56	1,00
Kontrol Güçlüğü	12.	İnternet kullanmamı sınırlamakta ya da kontrol etmekte güçlük çekerim.	2,34	1,39
	13.	Sabah uyandığımda ilk aklıma gelen internete girmek olur.	1,95	1,27
	14.	İnternette her defasında bir öncekinden daha uzun süre kalmak isterim.	2,25	1,32
	15.	İnternette planladığımda daha uzun süre kalırım.	2,40	1,36
	16.	İnternet kullanmadığım zamanlarda bile interneti düşünürüm.	2,08	1,28
	17.	İnternette iken acıktığımı, susadığımı hissetmem ya da farkına varmam.	2,14	1,36
	18.	İnternette daha fazla zaman geçirmek için başka planlarımı iptal ederim.	1,92	1,22
	19.	İstedğim zaman internetin başından kalkamam.	2,08	1,30
	20.	Ailem beni çağırırsa dahi internetin başından kalkamam.	1,80	1,16
	21.	İnternet kullanabilmek için uykumdan ödün veririm.	1,92	1,24
Toplam	10		2,09	0,92

Tablo 2'nin Devamı

Kaynak	Madde No	Ölçek Maddeleri	\bar{X}	Ss
İşlevsellikte Bozulma	22.	İnternet kullanmamdan dolayı ailem ile sorunlar yaşarım.	2,06	1,30
	23.	Arkadaşlarım beni çağırrsa dahi internetin başından kalkamam.	1,88	1,20
	24.	İnternet kullanmamdan dolayı başka etkinliklere (spor, sinema, kitap okuma vb.) ilgim azalır.	2,06	1,35
	25.	İnternet kullanmamdan dolayı ev/iş/okul sorumluluklarımı yerine getiremem ya da ihmal ederim.	1,91	1,24
	26.	Çevremdekiler internette harcadığım zamandan dolayı şikâyet eder.	2,27	1,39
	27.	İnternet kullanmamdan dolayı ailem ile daha az zaman	2,04	1,32
	28.	İnternet kullanmamdan dolayı arkadaşlarım ile daha az zaman geçiririm.	2,00	1,27
Toplam	7		2,03	0,96
Sosyal İzolasyon	29.	İnternet kullanmamdan dolayı arkadaşlarım ile sorunlar yaşarım.	1,89	1,23
	30.	İnternet ortamında edindiğim arkadaşlıkları gerçek yaşamdaki arkadaşlarıma tercih ederim.	2,02	1,38
	31.	Gerçek yaşamdaki arkadaşlarımla dışarıda görüşmek yerine internette görüşmeyi tercih ederim.	1,94	1,26
	32.	Arkadaşlarımı internette edinirim.	1,80	1,20
	33.	İnternet benim en iyi arkadaşımdır.	1,91	1,28
	34.	İnternetsiz bir yaşam bana anlamsız/boş gelir.	2,21	1,44
	35.	İnternet kullanmamdan dolayı yüz yüze iletişimde zorluk yaşarım.	1,98	1,37
Toplam	7		1,96	0,96
Genel Toplam	35		2,2	0,84

Öğrencilerin ölçeğe verdikleri cevaplardan aldıkları puan dağılımı incelenmiş olup analiz sonuçları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3.Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Aldıkları Puanlara İlişkin Dağılım

	Kişi Sayısı (N)	En Düşük Puan Ortalaması	En Yüksek Puan Ortalaması	\bar{X}	Standart Sapma
Puan Değeri	2611	1,00	4,97	2,20	0,84

Tablo 3’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan 2611 öğrenci arasında “İnternet Bağımlılık Ölçeği” ne verilen en düşük puan ortalaması 1,00 iken en yüksek puan ortalaması 4,97’dir. Ölçeğin genelinden elde edilen aritmetik ortalama (\bar{X} = 2,20) ve standart sapma ise (ss= 0,84) olarak bulunmuştur.

İnternet bağımlılığı olan ya da olmayan grubu belirleyerek bireylerin bağımlılık durumları hakkında daha detaylı sonuçlar elde edebilmek için örnekleme sınıflama tekniklerinden “kümeleme analizi” tekniği uygulanmıştır. Kümeleme analizinin genel amacı, belirli özelliklerine göre birimlerin benzerliklerini ortaya koymak ve bu benzerlikleri esas alarak doğru kategorilerde sınıflandırmaktır (Çokluk ve Ark., 2014; s. 139). Kümeleme analizi ile örneklem içerisinde örtük bulunan bazı uç bireylerin açığa çıkmasına olanak sağlarken (Günüç ve Kayri, 2009; s. 171) bireylerin bağımlılık düzeylerinin daha sağlıklı bir şekilde sınıflanabilmesi amaçlanmıştır. Literatürde kümeleme analizi için birçok algoritma öne sürülmüştür. Fakat bunları genel olarak iki ana başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar ‘hiyerarşik kümeleme yöntemleri’ ve ‘hiyerarşik olmayan kümeleme yöntemleri’dir (Çokluk ve Ark., 2014; s. 139). Hiyerarşik kümeleme yöntemleri özellikle küçük örneklem (genel olarak $n < 250$) için uygundur (Hair ve Ark., 2006). Hiyerarşik olmayan kümeleme yöntemleri ise küme sayısının belirlenmiş olduğu durumlarda kullanılır. Yani, araştırmacının küme sayısı konusunda ön bilgisinin olduğu durumlarda veya küme sayısına karar verilmiş olması durumunda kullanılması önerilmektedir (Özdamar, 2010).

Bireylerin internet bağımlılıklarının belirlenmesi hususunda daha detaylı bir analiz elde edebilmek için hiyerarşik olmayan kümeleme yöntemlerinden K-Ortalama (K-Means) Yöntemi uygulanmıştır. Buna göre Tablo 4’de de görüldüğü üzere; birinci kümede “bağımlı grup”, ikinci kümede “bağımlılık riski taşıyan grup”, üçüncü kümede ise “bağımlı olmayan grup” yer almaktadır. Kümelerin isimlendirilmesinde Günüç (2009)’ün “İnternet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı demografik değişkenler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi” adlı tezi örnek alınmıştır.

Bu kısımda öğrencilerin genelinin internet bağımlılığının ne seviyede olduğuna dair, ölçeğin toplamında elde edilen puanlara göre, öğrencilerin internet bağımlılık puanlarının frekans ve yüzdelik dağılımları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Durumlarına İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Kümeleme (k-ortalama)	f	Toplam (%)
1 (Bağımlı Grup)	397	15,2
2 (Risk Grubu)	1016	38,9
3 (Bağımlı Olmayan Grup)	1198	45,9
Toplam	2611	100

Tablo 4 incelendiğinde bu araştırmada 2611 öğrenciden; 397'si (%15,2) bağımlı grupta, 1016'sı (%38,9) risk grubunda ve 1198'i (%45,9) bağımlı olmayan grupta yer almaktadır. Bu sonuçlar dikkate alındığında örnekleme oluşturan öğrencilerin çoğunluğunun “bağımlı olmayan grup” ta (%45,9) olduğu görülmektedir.

Bu verilerden yola çıkılarak yapılan literatür taramasında; Özdemir (2016) 'in araştırmasında örneklemin %1,5'ini bağımlı internet kullanıcısı, İşleyen (2013)'in çalışmasında bağımlı grubun örneklemin %7'sini, Günüç (2009)'ün çalışmasında %10,1'ini, İnan (2010)'ın çalışmasında %0,4'ünü, Çalışgan (2013)'in araştırmasında %0,2'sini, Balcı ve Gülnar (2009)'in araştırmasında %23,2'sini, Durualp ve Çiçekçioğlu (2013)'nun araştırmasında %17'sini, Yücelten (2016) ve Döner (2011)'in araştırmalarında ise bağımlı grubun olmadığı görülmüştür. Diğer bazı çalışmalarda ise bu oranlar %4 (Wang ve Ark.2001), %1,1 (Bayraktar, 2001), %3,1 (Kaltiala-Heino, Lintonen ve Rimpela, 2004), %2 (Johansson ve Götestam, 2004), %20,7 (Yen ve Ark., 2007), %2,4 (Cao ve Su, 2007), %8 (Elizabeth ve Tee, 2007), %4,3 (Jang, Hwang ve Choi, 2008) olarak bulunmuştur (akt., Günüç, 2009; s. 89).

Ayrıca literatür taramasında; Özdemir (2016)'in araştırmasında örneklemin %14'ü riskli internet kullanıcısı, İnan (2010)'in araştırmasında internet bağımlılığı semptomu gösteren grup örneklemin %9'unu, Balcı ve Gülnar (2009)'in araştırmasında riskli internet kullanıcıları örneklemin %28,4'ünü, Yücelten (2016)'in araştırmasında internet bağımlılığı risk grubu örneklemin %11'ini, Döner (2011)'in araştırmasında sınırlı semptom gösterenler %9'unu, İşleyen (2013)'in çalışmasında risk grubu örneklemin %23'nü, Şahin (2011)'in araştırmasında sınırlı semptom gösterenler örneklemin %14'ünü, Durualp ve Çiçekçioğlu (2013)'nun araştırmasında risk grubu örneklemin %66'sını ve Günüç (2009)'ün çalışmasında da risk grubunun örneklemin %29'unu temsil ettiği görülmüştür.

Uygulanan kümeleme yöntemi sonucunda elde edilen bu üç grubun belirlenmesinde kullanılan puanların ortalaması tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Durumlarına İlişkin Grup Ortalamaları

Kümeleme (k-ortalama)	\bar{X}
1 (Bağımlı Grup)	3,69
2 (Risk Grubu)	2,48
3 (Bağımlı Olmayan Grup)	1,49

Tablo 5 incelendiğinde bağımlı grupta yer alan öğrencilerin vermiş oldukları puanların ortalaması $\bar{X}=3,69$, risk grubunda yer alan öğrencilerin ortalaması $\bar{X}=2,48$ ve bağımlı olmayan öğrencilerin ortalamaları $\bar{X}= 1,49$ olarak belirlenmiştir.

İlk, orta ve lise son sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerin genel internet bağımlılık durumlarını değerlendirdikten sonra bu öğrencilerin öğrenim gördükleri okul kademelerine göre ayrı ayrı internet bağımlılık durumlarını da değerlendirmek yararlı olacaktır.

İlkokul son sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığının ne seviyede olduğuna dair, ölçeğin toplamından elde edilen puanlar dikkate alınarak, öğrencilerin internet bağımlılık puanlarının frekans ve yüzdeler dağılımları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. İlkokul Son Sınıf Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Durumlarına İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Kümeleme (k-ortalama)	F	Toplam (%)
1 (Bağımlı Grup)	185	15,3
2 (Risk Grubu)	452	37,1
3 (Bağımlı Olmayan Grup)	578	47,6
Toplam	1216	100

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan 1216 ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin yarıya yakınının (%47,6) bağımlı olmayan grupta yer aldığı görülmüştür. Bunu sırasıyla risk grubu (%37,1) ve bağımlı grup (%15,3) izlemektedir.

Ortaokul son sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığının ne seviyede olduğuna dair, ölçeğin toplamından elde edilen puanlar dikkate alınarak, öğrencilerin internet bağımlılık puanlarının frekans ve yüzdeler dağılımları tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Ortaokul Son Sınıf Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Durumlarına İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Kümeleme (k-ortalama)	F	Toplam (%)
1 (Bağımlı Grup)	102	12,9
2 (Risk Grubu)	300	38,0
3 (Bağımlı Olmayan Grup)	386	49,1
Toplam	789	100

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan 789 ortaokul dördüncü sınıf öğrencisinin yaklaşık olarak yarısının (%49,6) bağımlı olmayan grupta yer aldığı görülmüştür. Bunu sırasıyla risk grubu (%38,0) ve bağımlı grup (%12,9) izlemektedir.

Lise son sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığının ne seviyede olduğuna dair, ölçeğin toplamında elde edilen puanlar dikkate alınarak, öğrencilerin internet bağımlılık puanlarının frekans ve yüzdelik dağılımları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Durumlarına İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Kümeleme (k-ortalama)	F	Toplam (%)
1 (Bağımlı Grup)	85	14,1
2 (Risk Grubu)	258	42,6
3 (Bağımlı Olmayan Grup)	262	43,3
Toplam	606	100

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya katılan 606 lise dördüncü sınıf öğrencilerinin çoğunluğunun (%43,3) bağımlı olmayan grupta yer aldığı görülmüştür. Bunu sırasıyla risk grubu (%42,6) ve bağımlı grup (%14,1) izlemektedir.

4.3. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi “Öğrencilerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılık durumları farklılaşmakta mıdır?” olarak belirtilmiştir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılık puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için “ t testi” yapılmış ve sonuçlar Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre İnternet Bağımlılığı İle İlgili Bulgular

Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	t	p
Yoksunluk	Kadın	1324	2,48	0,97	1,88	,00*
	Erkek	1287	2,65	1,02		
Kontrol Güçlüğü	Kadın	1324	2,02	0,89	3,45	,00*
	Erkek	1287	2,16	0,95		
İşlevsellikte Bozulma	Kadın	1324	1,97	0,95	2,83	,00*
	Erkek	1287	2,09	0,98		
Sosyal İzolasyon	Kadın	1324	1,92	0,96	0,06	,01*
	Erkek	1287	2,01	0,95		
İnternet Bağımlılık Ölçeği (Genel)	Kadın	1324	2,13	0,82	2,48	,00*
	Erkek	1287	2,27	0,85		

N=2611

Tablo 9 İncelendiğinde, öğrencilerin cinsiyetlere göre internet bağımlılığı ölçeğinin genelinde ,00 ($p<0.05$), yoksunluk ,00 ($p<0.05$), kontrol güçlüğü ,00 ($p<0.05$), işlevsellikte bozulma ,002 ($p<0.05$) ve sosyal izolasyon ,011 ($p<0.05$) alt boyutlarında erkek öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılaşmalar görülmektedir.

Bu veriler dikkate alındığında erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre internet bağımlılığı açısından daha fazla risk altında oldukları söylenebilir. Bu bağlamda yapılan literatür taramasında araştırma bulgusunu destekleyen çok sayıda çalışmalara rastlanmıştır. Usta'nın 2017'de yapmış olduğu araştırmasında internet bağımlılığı ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi incelemiş; öğrencilerin internet bağımlılığı davranışları ile cinsiyet değişkeni arasında manidar bir ilişkinin olduğunu bulmuştur. Yapmış olduğu analiz sonucunda da erkeklerin kızlara göre internet bağımlılığı davranışını daha çok gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Gencer de erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre internet bağımlılığı davranışını daha çok gösterdiğini belirtmiştir (2017). Ayaroğlu (2002), üniversite öğrencilerinin internet kullanımları ile yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiş; erkeklerin webde gezinme ve dosya transferi yapma alanlarında kadınlara kıyasla daha fazla zaman harcadıkları sonucuna varmıştır. Scherer ve Bost 1997'de internet kullanımı açısından 531 öğrenciyi incelemişlerdir. İnternet bağımlısı olarak tespit edilen öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%71) erkek öğrenciler olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Döner (2011), yapmış olduğu çalışmada 282

kız 342 erkek olmak üzere toplamda 624 öğrenciye ulaşmıştır. Araştırma bulgularına göre erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre internet bağımlılıkları anlamlı bir şekilde farklılaşmış ve bu farklılaşma erkeklerin lehine çıkmıştır. Benzer şekilde Morahan-Martin ve Schumacher (2000), Chou ve Hsiao (2000), Bayraktar (2001), Koch ve Pratarelli (2004), Aktaş (2005), Yang ve Tung (2007), Balta ve Horzum (2008), Ögel ve Cömert (2009), Günüş (2009), Kelleci ve arkadaşları (2009), Tsai ve arkadaşları (2009), Esen (2010), Gürcan (2010), Yıldız (2010), Taçyıldız (2010), Döner (2011), Gençer (2011), Liberatore ve arkadaşları (2011), Carli ve arkadaşları (2012), Gökçearslan ve Günbatar (2012), Yılmaz (2013), Zorbaz (2013), Türkoğlu (2013), Azher ve ark. (2014) ve Waldo (2014), Ceyhan E. (2016), İşsever (2016), Ünsal (2016) da cinsiyet değişkeni bakımından erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre internet bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgular araştırmada cinsiyet değişkeni bakımından ulaşılan verileri destekler niteliktedir.

Literatürde internet bağımlılığı ile cinsiyet arasında anlamlı farklılaşma olmadığını ortaya koyan çalışmalara rastlamak da mümkündür. Brenner (2000), Lee ve arkadaşları (2007), Batıgün (2011), Ceylan (2011), Kaya (2011), Jelenhick ve arkadaşları (2012), Hawii (2012), Çalışgan (2013), Andreou ve Svoli (2013), Dikme (2014), Dalgacı (2016), Yücelten (2016) de cinsiyetin internet bağımlılığı üzerinde etkisinin olmadığını tespit etmişleridir.

Az sayıda çalışma da ise internet bağımlılığının kadın öğrenciler lehine olduğu görülmüştür (Griffiths, 1995; Griffiths, 1996, Beşaltı; 2016).

Cinsiyet değişkeni ile internet bağımlılığı arasındaki farklılaşmanın, araştırmalardaki internet bağımlılık düzeyinin ölçüm biçiminden veya ülkelerin farklı olmasından kaynaklanan kültürel farklılaşmalardan olabileceği şeklinde yorumlanmaktadır (Balta ve Horzum, 2008; 187-205). Yapılan araştırmalara genel olarak bakıldığında; erkeklerin internet bağımlılık düzeylerinin kadınlara göre yüksek çıkmasının nedeni olarak toplumdaki cinsiyet eşitsizliği, erkeklerin daha rahat ve özgür bırakılması, erkeklerin internet kafelere kadınlara göre daha fazla gitmeleri gibi sebepler sıralanabilir (Taşpınar ve Gümüş, 2005; s. 80; Çavuş ve Gökdaş, 2006; s. 57). Diğer yandan kız öğrenciler yoksun bırakılabilmekte (Atlasma ve Gökdaş, 2006) ev içinde birçok sorumluluk yüklenerek boş zamanları ellerinden alınmakta ya da özgürlük alanlarına müdahale edilerek daraltılmaktadır (akt., Yılmaz, 2013; s. 75).

Toplumumuzda, erkeklerin belli bir yaştan sonra aileden uzaklaşma eğilimi göstermesi, ergenlik dönemi sendromları, arkadaş çevresi gibi nedenlerden dolayı kadınlara göre daha rahat ve özgür kalabilmektedir. Bunun yanında Malatya ilinin ataerkil bir aile yapısına sahip olması da erkeklerin internet bağımlılık puanlarının daha yüksek çıkmasının nedenlerinden olabilir.

İlk, orta ve lise son sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerin genel internet bağımlılık durumlarını cinsiyetlerine göre internet bağımlılık puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını değerlendirdikten sonra bu öğrencilerin öğrenim gördükleri okul kademelerine göre ayrı ayrı internet bağımlılık durumlarını cinsiyetlerine göre de değerlendirmek yararlı olacaktır.

İlkokul son sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre internet bağımlılık puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için “ t testi” yapılmış ve sonuçlar Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10. İlkokul Son Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre İnternet Bağımlılığı İle İlgili Bulgular

Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	t	p
Yoksunluk	Kadın	612	2,45	0,95	3,39	0,00*
	Erkek	604	2,75	1,03		
Kontrol Güçlüğü	Kız	612	1,91	0,84	7,67	0,00*
	Erkek	604	2,14	0,93		
İşlevsellikte Bozulma	Kız	612	1,87	0,88	6,98	0,00*
	Erkek	604	2,06	0,98		
Sosyal İzolasyon	Kız	612	1,83	0,87	2,61	0,02*
	Erkek	604	1,99	0,92		
İnternet Bağımlılık Ölçeği (Genel)	Kız	612	2,06	0,76	5,64	0,00*
	Erkek	604	2,28	0,84		

N=1216

Tablo 10 İncelendiğinde, ilkokul son sınıf öğrencilerinin cinsiyetlere göre internet bağımlılığı ölçeğinin genelinde ,00 ($p<0.05$), yoksunluk ,00 ($p<0.05$), kontrol güçlüğü ,00 ($p<0.05$), işlevsellikte bozulma ,00 ($p<0.05$) ve sosyal izolasyon ,02 ($p<0.05$) alt boyutlarında erkek öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılaşma görülmektedir.

Ortaokul son sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre internet bağımlılık puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için “t testi” yapılmış ve sonuçlar Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Ortaokul Son Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre İnternet Bağımlılığı İle İlgili Bulgular

Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	t	p
Yoksunluk	Kadın	399	2,46	0,97	3,58	0,05*
	Erkek	390	2,57	1,07		
Kontrol Güçlüğü	Kız	399	1,99	0,88	0,27	0,00*
	Erkek	390	2,07	0,91		
İşlevsellikte Bozulma	Kız	399	1,94	0,94	0,30	0,00*
	Erkek	390	2,01	0,96		
Sosyal İzolasyon	Kız	399	1,74	0,88	3,20	0,00*
	Erkek	390	1,91	0,92		
İnternet Bağımlılık Ölçeği (Genel)	Kız	399	2,08	0,80	2,45	0,01*
	Erkek	390	2,18	0,85		

N=789

Tablo 11 İncelendiğinde, ortaokul son sınıf öğrencilerinin cinsiyetlere göre internet bağımlılığı ölçeğinin genelinde ,01 ($p<0.05$), yoksunluk ,05 ($p<0.05$), kontrol güçlüğü ,00 ($p<0.05$), işlevsellikte bozulma ,00 ($p<0.05$) ve sosyal izolasyon ,00 ($p<0.05$) alt boyutlarında erkek öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılaşma görülmektedir.

Lise son sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre internet bağımlılık puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için “ t testi” yapılmış ve sonuçlar Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre İnternet Bağımlılığı İle İlgili Bulgular

Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	t	p
Yoksunluk	Kadın	313	2,57	0,97	4,27	0,11
	Erkek	293	2,58	1,07		
Kontrol Güçlüğü	Kız	313	2,27	0,88	0,25	0,00*
	Erkek	293	2,31	0,91		
İşlevsellikte Bozulma	Kız	313	2,22	0,94	0,28	0,03*
	Erkek	293	2,26	0,96		
Sosyal İzolasyon	Kız	313	2,31	0,88	3,52	0,05*
	Erkek	293	2,41	0,92		
İnternet Bağımlılık Ölçeği (Genel)	Kız	313	2,36	0,80	1,22	0,04*
	Erkek	293	2,37	0,85		

N=606

Tablo 12 İncelendiğinde, lise son sınıf öğrencilerinin cinsiyetlere göre internet bağımlılığı ölçeğinin yoksunluk ,11 ($p>0.05$) alt boyutunda herhangi bir farklılaşma tespit edilmemiştir. Bunun dışında kalan, internet bağımlılık ölçeğinin genelinde ,04 ($p<0.05$), kontrol güçlüğü ,00 ($p<0.05$), işlevsellikte bozulma ,03 ($p<0.05$) ve sosyal izolasyon ,05 ($p<0.05$) alt boyutlarında erkek öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılaşma görülmektedir.

4.4. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi, “Öğrencilerin öğrenim gördüğü okul kademelerine göre internet bağımlılık durumları farklılaşmakta mıdır?” ifadeleriyle belirtilmişti.

Öğrencilerin öğrenim gördüğü okul kademelerine göre internet bağımlılığı ile ilgili aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 13’te gösterilmiştir.

Tablo 13. Öğrencilerin Öğrenim Gördüğü Okul Kademesine Göre İnternet Bağımlılığı İle İlgili Bulgular

Boyutlar	Sınıf	N	\bar{X}	ss
Yoksunluk	İlkokul	1216	2,60	1,00
	Ortaokul	789	2,51	1,02
	Lise	606	2,57	,97
	Toplam	2611	2,56	1,00
Kontrol Güçlüğü	İlkokul	1216	2,03	,89
	Ortaokul	789	2,03	,90
	Lise	606	2,28	,98
	Toplam	2611	2,09	,92
İşlevsellikte Bozulma	İlkokul	1216	1,96	,94
	Ortaokul	789	1,97	,95
	Lise	606	2,24	1,01
	Toplam	2611	2,03	,96
Sosyal İzolasyon	İlkokul	1216	1,90	,90
	Ortaokul	789	1,82	,91
	Lise	606	2,27	1,07
	Toplam	2611	1,96	,96
İnternet Bağımlılık Ölçeği (Genel)	İlkokul	1216	2,17	,81
	Ortaokul	789	2,13	,82
	Lise	606	2,36	,89
	Toplam	2611	2,20	,84

Tablo 13'te öğrencilerin internet bağımlılığı ölçeği geneli ve tüm alt boyutlara ilişkin öğrenim gördüğü okul kademelerine göre dağılımı verilmektedir. İnternet Bağımlılık Ölçeği (Genel) için öğrencilerin öğrenim gördüğü okula göre lise son sınıfta olan öğrencilerin ($\bar{x}=2,36$) puan ortalaması ile en yüksek düzeyde bağımlılık gösterdiği görülmektedir. Sırasıyla ilkokul öğrencileri ($\bar{x}=2,17$) ve ortaokul öğrencileri ($\bar{x}=2,13$) puan ortalamasıyla görüş bildirmişlerdir.

İnternet bağımlılık ölçeği alt boyutları incelendiğinde; “Kontrol Güçlüğü”, “İşlevsellikte Bozulma”, “Sosyal İzolasyon” boyutları için öğrenim gördükleri okul, lise olan öğrenciler, “Yoksunluk” boyutunda ise öğrenim gördükleri okul ilkokul olan öğrencilerin en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okul kademelerine göre internet bağımlılık puanları normal dağılım gösterdiğinden, parametrik testlerden “tek yönlü varyans analizi” yapılmış ve sonuçlar Tablo 14’de gösterilmiştir.

Tablo 14. Öğrencilerin Öğrenim Gördüğü Okul Kademesine Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları

Boyutlar	Sınıf	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p*	Anlamlı Fark
Yoksunluk	Gruplar arası	3,41	2	1,70	1,69	0,18	
	Grup içi	2630,72	2607	1,00			
	Toplam	2634,13	2609				
Kontrol Güçlüğü	Gruplar arası	30,32	2	15,16	17,86	0,00*	
	Grup içi	2213,60	2608	0,84			Lise-2,28
	Toplam	2243,93	2610				
İşlevsellikte Bozulma	Gruplar arası	35,19	2	17,59	18,96	0,00*	
	Grup içi	2417,63	252	0,92			Lise-2,24
	Toplam	2452,82	2608				
Sosyal İzolasyon	Gruplar arası	76,61	2	38,30	42,55	0,00*	
	Grup içi	2347,65	2608	0,90			Lise-2,27
	Toplam	2424,27	2610				
İnternet Bağımlılığı Ölçeği (Genel)	Gruplar arası	20,55	2	10,27	14,63	0,00*	
	Grup içi	1829,01	2605	0,70			Lise-2,36
	Toplam	1849,56	2607				

Tablo 14 incelendiğinde, öğrencilerin internet bağımlılıklarına ilişkin durumları öğrencilerin öğrenim gördükleri okul kademelerine göre, internet bağımlılık ölçeği geneli için $p < 0,05$ düzeyinde ($p = 0,00$) $p < 0,05$ olduğu için lise son sınıf öğrencileri lehine anlamlı bir farklılaşma görülmüştür. İnternet bağımlılık ölçeği alt boyutları incelendiğinde de yine alt boyutlardan “kontrol güçlüğü” ($p = 0,00$) “işlevsellikte bozulma” ($p = 0,00$) ve “sosyal izolasyon” ($p = 0,00$) alt boyutlarında $p < 0,05$ düzeyinde yine lise son sınıf öğrencileri lehine anlamlı bir farklılaşma görülmüştür.

Lise son sınıf öğrencileri ilkökul ve ortaokul son sınıf öğrencilerine göre internete daha fazla yönelmişlerdir. İlkokul ve ortaokul son sınıfta olan öğrenciler lise son sınıfta olan öğrencilerden daha az internet kullanmış dolayısıyla internet bağımlılık düzeyleri daha düşük çıkmıştır. Elde edilen bu sonuçtan yola çıkarak; lise son sınıf öğrencilerinin ilkökul ve ortaokul son sınıf öğrencilerine göre daha fazla bireysel özgürlüklere sahip olması, aile içerisinde anne-babadan bağımsız olarak daha fazla hareket alanı bulmuş olabileceği ve bu durumda internet bağımlılığına olumsuz yönde etki etmiş olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca lise son sınıf öğrencilerinin bilişsel ve duyuşsal gelişimlerinin ilkökul ve ortaokul öğrencilerine göre çoğunlukla daha önde olması, bu öğrencilerin internette daha fazla ilgi ve uğraşı alanına sahip olabileceğini

göstermektedir. Yine bu durumda da lise öğrencileri ilkokul ve ortaokul öğrencilerine göre internette daha fazla zaman geçirmiş ve daha fazla internet bağımlısı olmuş olabilirler.

İnternet bağımlılığı ile öğrenim görülen okul kademesi arasında ilişki bulmaya yönelik literatürde herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak yapılan araştırmalar incelendiğinde, araştırmaların çoğunluğunun internet bağımlılığı ile öğrenim görülen sınıf düzeyi arasında anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığının arandığı görülmüştür. Bu bağlamda; Bayraktar (2001) ve Günüş (2009) yapmış oldukları çalışmalarında ortaöğretim kademesindeki sınıflar arasında internet bağımlılık düzeylerini incelemiş ve anlamlı bir fark bulmuşlardır. Wu ve Tsai (2006)'nin araştırmasına göre öğrencilerin sınıf düzeylerinin de internet tutumları açısından önemli bir rol oynadığı bulgusuna ulaşmışlardır. İnan (2010) yapmış olduğu araştırmasında “İlköğretim 2. kademe ve orta öğretim öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre internet bağımlılık durumları farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Doğan (2008), “internet bağımlılığı yaygınlığı” adlı çalışmasında öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa göre internet bağımlılık durumları anlamlı farklılık göstermektedir” sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmaların tersi nitelikte; DiNicola, (2004) yapmış olduğu çalışmada internet bağımlılığı ile üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını belirtmiştir. Ceyhan (2008), geliştirmiş olduğu Problemler İnternet Kullanım Ölçeğini üniversite öğrencilerine uygulamış ve öğrencilerin internet kullanım düzeylerinin sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılaşma göstermediğini bulmuştur. Kaya (2011), yapmış olduğu çalışmada, öğrencilerin sınıf düzeyleri ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulmamıştır. Benzer şekilde Şahin (2011) de öğrencilerin internet bağımlılığı ile sınıf düzeyleri arasında herhangi bir ilişki bulmamıştır. Benzer şekilde bu bulgular çalışmada sınıf düzeyi değişkeni bakımından elde edilen verileri desteklememektedir.

Yapılan çalışmalara bakıldığında, ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalar ile üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalar arasında önemli bir fark göze çarpmaktadır. İlköğretim ve ortaöğretim öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalarda internet bağımlılık düzeyi ile sınıf düzeyi arasında genellikle anlamlı bir farklılaşma tespit edilirken üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalarda anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır. Bu durumun sebebi olarak şu şekilde izah edilebilir: İlköğretim ve ortaöğretimde öğrenimlerine devam eden öğrencilerin henüz bedensel, zihinsel ve duygusal gelişimlerini tamamlamadıkları için her bir sınıf düzeyinde

bulunan öğrenciler farklı davranışlar sergileyebilmektedir. Üniversite öğrencilerinde ise bahsedilen gelişim ve olgunlaşma düzeyleri ve öğrenci yaşları belirgin bir şekilde farklılaşmamaktadır. Bu durumda da benzer davranışları ve tercihleri sergileyen öğrencileri görmek mümkün olabilmektedir. Sonuç olarak internet bağımlılığının sınıf düzeyine göre değişmediği söylenebilir.

4.5. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre internet bağımlılık durumları farklılaşmakta mıdır?” şeklinde belirtilmişti.

Öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre internet bağımlılığı ile ilgili aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 15’te gösterilmiştir.

Tablo 15. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı İle İlgili Bulgular

Boyutlar	Anne Eğitim Durumu	N	\bar{X}	ss
Yoksunluk	Okur-yazar	199	2,55	0,96
	İlkokul	679	2,42	0,97
	Ortaokul	596	2,65	0,99
	Lise	691	2,61	1,01
	Üniversite	446	2,62	1,04
	Toplam	2611	2,57	1,00
Kontrol Güçlüğü	Okur-yazar	199	2,09	0,93
	İlkokul	679	1,98	0,87
	Ortaokul	596	2,14	0,89
	Lise	691	2,14	0,95
	Üniversite	446	2,11	0,97
	Toplam	2611	2,09	0,92
İşlevsellikte Bozulma	Okur-yazar	199	2,06	0,97
	İlkokul	679	1,95	0,92
	Ortaokul	596	2,08	0,95
	Lise	691	2,04	1,00
	Üniversite	446	2,01	1,00
	Toplam	2611	2,03	0,97

Tablo 15'in Devamı

Boyutlar	Anne Eğitim Durumu	N	\bar{X}	ss
Sosyal İzolasyon	Okur-yazar	199	1,94	0,97
	İlkokul	679	1,84	0,90
	Ortaokul	596	2,02	0,96
	Lise	691	2,01	1,00
	Üniversite	446	2,02	0,97
	Toplam	2611	1,96	0,96
İnternet Bağımlılık Ölçeği (Genel)	Okur-yazar	199	2,20	0,83
	İlkokul	679	2,09	0,79
	Ortaokul	596	2,26	0,83
	Lise	691	2,25	0,86
	Üniversite	446	2,24	0,88
	Toplam	2611	2,20	0,84

Tablo 15'te öğrencilerin internet bağımlılığı ölçeği geneli ve tüm alt boyutlara ilişkin anne eğitim durumuna göre dağılımı verilmektedir. İnternet Bağımlılık Ölçeği (Genel) için, anne eğitim durumu ortaokul olan öğrencilerin ($\bar{x}=2,26$) puan ortalaması ile en yüksek düzeyde bağımlılık gösterdiği görülmektedir. Anne eğitim durumu ortaokul olan öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi diğer anne eğitim durumuna göre daha yüksektir sonucuna ulaşılmıştır. Sırasıyla anne eğitim durumu lise olan öğrenciler ($\bar{x}=2,25$), anne eğitim durumu üniversite olan öğrenciler ($\bar{x}=2,24$), anne eğitim durumu okur-yazar olan öğrenciler ($\bar{x}=2,20$) ve anne eğitim durumu ilkokul olan öğrenciler ($\bar{x}=2,09$) puan ortalamasıyla görüş bildirmişlerdir.

İnternet bağımlılık ölçeği alt boyutları incelendiğinde; “Yoksunluk” boyutu için anne eğitim durumu ortaokul olan öğrencilerin, “Kontrol Güçlüğü” boyutunda anne eğitim durumu ortaokul ve lise olan öğrencilerin, “İşlevsellikte Bozulma” boyutunda anne eğitim durumu ortaokul ve “Sosyal İzolasyon” boyutunda ise anne eğitim durumu ortaokul ve üniversite olan öğrencilerin en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre internet bağımlılık puanları normal dağılım gösterdiğinden, parametrik testlerden “tek yönlü varyans analizi” yapılmış ve sonuçlar Tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 16. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları

Boyutlar	Anne Eğitim Durumu	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Yoksunluk	Gruplar arası	24,53	4	4,09	4,07	0,06
	Grup içi	2609,59	2603	1,00		
	Toplam	2634,13	2607			
Kontrol Güçlüğü	Gruplar arası	13,80	4	2,30	2,68	0,13
	Grup içi	2230,12	2602	0,85		
	Toplam	2243,93	2606			
İşlevsellikte Bozulma	Gruplar arası	10,31	4	1,71	1,83	0,89
	Grup içi	2442,50	2602	0,93		
	Toplam	2452,82	2606			
Sosyal İzolasyon	Gruplar arası	15,05	4	0,14	0,32	0,85
	Grup içi	2409,21	2604	0,43		
	Toplam	2424,27	2608			
İnternet Bağımlılığı Ölçeği (Genel)	Gruplar arası	15,06	4	2,51	3,55	0,07
	Grup içi	1834,50	2601	0,70		
	Toplam	1849,56	2605			

Tablo 16 İncelendiğinde, öğrencilerin internet bağımlılıklarına ilişkin durumları öğrencilerin anne eğitim durumuna göre, internet bağımlılık ölçeği geneli için $p < 0,05$ düzeyinde ($p = 0,07$) $p > 0,05$ olduğu için anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. İnternet bağımlılık ölçeği alt boyutları incelendiğinde de yine alt boyutların tümünde $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Öğrencilerin anne eğitim durumu ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılaşma tespit edilmemiştir.

İnternet bağımlılığı ile anne eğitim düzeyi arasında ilişki bulmaya yönelik literatürde sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Ulaşılan çoğu araştırmada ise anne-baba eğitim düzeyi birlikte incelenmiştir. Araştırmanın bulgularını destekler nitelikte Gencer (2017), Saatçioğlu (2016), İşsever (2016) ve Dalgacı (2016)'nın yapmış oldukları araştırmalarda öğrencilerin internet bağımlılıkları ile anne eğitim düzeyleri arasında manidar bir ilişkinin olmadığını belirtmişlerdir. Şahin (2011) yapmış olduğu araştırmada; internet bağımlılık seviyesinin aile eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan analizlerde internet bağımlılığı ile aile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Doğan A. (2013), ergenlerin anne ve baba eğitim düzeyleri ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılaşma tespit etmemiştir. Ayrıca Türkoğlu (2013) ve Zorbaz (2013) da anne ve

babaların eğitim durumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Araştırma bulgusunun tersi nitelikte, Demetrovics ve arkadaşları (2008) ise yapmış oldukları araştırmada aile eğitim düzeyinin arttıkça internet bağımlılığının azaldığını ve bireyin eğitim düzeyi arttıkça internet bağımlılığına yatkınlığının azaldığı bulgusuna ulaşmışlardır. İnan (2010) yaptığı araştırmada, ilköğretim II. kademe ve ortaöğretim öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeyleri ile internet bağımlılık durumlarının pozitif yönlü farklılaştığını tespit etmiştir. Benzer şekilde Batıgün ve Kılıç (2011), Koyuncu ve arkadaşları (2012) da anne- baba eğitim düzeyleri ile internet bağımlılığı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki tespit etmişlerdir.

4.6. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemi, “Öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre internet bağımlılık durumları farklılaşmakta mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre internet bağımlılığı ile ilgili aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı İle İlgili Bulgular

Boyutlar	Baba Eğitim Durumu	N	\bar{X}	ss
Yoksunluk	Okur-yazar	65	2,32	0,85
	İlkokul	344	2,39	0,97
	Ortaokul	501	2,54	0,98
	Lise	931	2,60	1,00
	Üniversite	768	2,65	1,01
	Toplam	2611	2,56	1,00
Kontrol Güçlüğü	Okur-yazar	65	2,03	0,87
	İlkokul	344	1,99	0,89
	Ortaokul	501	2,06	0,85
	Lise	931	2,13	1,94
	Üniversite	768	2,11	0,94
	Toplam	2611	2,09	0,92

Tablo 17'nin Devamı

Boyutlar	Baba Eğitim Durumu	N	\bar{X}	ss
İşlevsellikte Bozulma	Okur-yazar	65	2,02	0,89
	İlkokul	344	1,92	0,94
	Ortaokul	501	2,04	0,95
	Lise	931	2,08	0,96
	Üniversite	768	2,02	0,99
	Toplam	2611	2,03	0,96
Sosyal İzolasyon	Okur-yazar	65	2,02	1,00
	İlkokul	344	1,82	0,91
	Ortaokul	501	1,95	0,98
	Lise	931	1,99	0,95
	Üniversite	768	2,01	0,98
	Toplam	2611	1,96	0,96
İnternet Bağımlılık Ölçeği (Genel)	Okur-yazar	65	2,12	0,75
	İlkokul	344	2,07	0,80
	Ortaokul	501	2,18	0,81
	Lise	931	2,24	0,85
	Üniversite	768	2,24	0,86
	Toplam	2611	2,20	0,84

Tablo 17'de öğrencilerin internet bağımlılığı ölçeği geneli ve tüm alt boyutlara ilişkin baba eğitim durumuna göre dağılımı verilmektedir. İnternet Bağımlılık Ölçeği (Genel) için, baba eğitim durumu lise ve üniversite olan öğrencilerin ($\bar{x}=2,24$) puan ortalaması ile en yüksek düzeyde bağımlılık gösterdiği görülmektedir. Baba eğitim durumu lise ve üniversite olan öğrencilerin internet bağımlılık düzeyinin diğer baba eğitim durumlarına göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sırasıyla baba eğitim durumu ortaokul olan öğrenciler ($\bar{x}=2,18$), baba eğitim durumu okur-yazar olan öğrenciler ($\bar{x}=2,12$) ve baba eğitim durumu ilkokul olan öğrenciler ($\bar{x}=2,07$) puan ortalamasıyla görüş bildirmişlerdir.

İnternet bağımlılık ölçeği alt boyutları incelendiğinde; "Kontrol Güçlüğü" ve "İşlevsellikte Bozulma" alt boyutlarında öğrencilerin baba eğitim durumları lise, "Yoksunluk" alt boyutunda üniversite ve "Sosyal İzolasyon" alt boyutunda da okur-yazar olan öğrencilerin en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin baba eğitim durumuna göre internet bağımlılık puanları normal dağılım gösterdiğinden, parametrik testlerden “tek yönlü varyans analizi” yapılmış ve sonuçlar Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları

Boyutlar	Baba Eğitim Durumu	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Yoksunluk	Gruplar arası	23,53	4	3,92	3,91	0,10
	Grup içi	2609,82	2604	1,00		
	Toplam	2633,35	2608			
Kontrol Güçlüğü	Gruplar arası	6,90	4	1,15	1,33	0,23
	Grup içi	2236,78	2605	0,85		
	Toplam	2243,69	2609			
İşlevsellikte Bozulma	Gruplar arası	7,79	4	1,29	1,38	0,21
	Grup içi	2444,87	2603	0,94		
	Toplam	2452,66	2607			
Sosyal İzolasyon	Gruplar arası	10,05	4	1,67	1,80	0,09
	Grup içi	2414,06	2602	0,92		
	Toplam	2424,11	2606			
İnternet Bağımlılığı Ölçeği (Genel)	Gruplar arası	10,23	4	1,70	2,41	0,25
	Grup içi	1839,31	2602	0,70		
	Toplam	1849,54	2606			

Tablo 18 İncelendiğinde, öğrencilerin internet bağımlılıklarına ilişkin durumları öğrencilerin baba eğitim durumuna göre, internet bağımlılık ölçeği geneli için $p < 0,05$ düzeyinde ($p = 0,25$) $p > 0,05$ olduğu için anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. İnternet bağımlılık ölçeği alt boyutları incelendiğinde de yine alt boyutların tümünde $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Öğrencilerin baba eğitim durumu ile öğrencilerin internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılaşma tespit edilmemiştir.

Yapılan literatür taramasında araştırma bulgusunu destekleyen çalışmalara rastlanmıştır. İnan (2010), yapmış olduğu araştırmasında İlköğretim 2. kademe ve orta öğretim öğrencilerinin baba eğitim düzeyi ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılaşma tespit etmemiştir. Üneri ve Tanıdır (2011), Ayas ve Horzum (2013), Doğan A. (2013), Doğrusever (2015), Gencer (2017), Saatçioğlu (2016), İşsever (2016) ve Dalgacı (2016) da “öğrencilerin babalarının eğitim durumları ile internet bağımlılık davranışları arasında manidar bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Literatürde anne ve baba öğrenim durumları ile internet bağımlılığı arasındaki farklılaşmayı inceleyen araştırmalara da rastlanmıştır. Günüş (2009), yapmış olduğu internet bağımlılığı ölçeği geliştirme çalışmasında anne-baba eğitim durumları ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulmamıştır. Ayrıca bireylerin hem anne hem de baba öğrenim durumları ağırlıklı olarak ilkokul mezunu olarak bulunmuştur. İnan (2010) yaptığı araştırmada, ilköğretim II. kademe ve ortaöğretim öğrencilerinin baba eğitim düzeyleri ile internet bağımlılık durumlarının farklılaşmadığını tespit etmiştir. Tanrıverdi (2012), araştırmasında öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyi ile baba eğitim durumları arasında anlamlı bir ilişki bulmamıştır.

4.7. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın beşinci alt problemi “Öğrencilerin anne mesleklerine göre internet bağımlılık durumları farklılaşmakta mıdır?” ifadeleri ile belirtilmiştir.

Öğrencilerin anne mesleklerine göre internet bağımlılığı ile ilgili aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 19’da gösterilmiştir.

Tablo 19. Öğrencilerin Anne Meslek Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı İle İlgili Bulgular

Boyutlar	Anne Mesleği	N	\bar{X}	ss
Yoksunluk	Memur	316	2,61	1,04
	İşçi	382	2,56	0,99
	Ev hanımı	1913	2,57	0,99
	Toplam	2611	2,56	1,00
Kontrol Güçlüğü	Memur	316	2,07	1,04
	İşçi	382	2,07	0,88
	Ev hanımı	1913	2,08	0,91
	Toplam	2611	2,09	0,92
İşlevsellikte Bozulma	Memur	316	2,00	1,01
	İşçi	382	2,10	1,01
	Ev hanımı	1913	2,03	0,95
	Toplam	2611	2,03	0,96

Tablo 19'un Devamı

Boyutlar	Anne Mesleği	N	\bar{X}	ss
Sosyal İzolasyon	Memur	316	2,06	0,98
	İşçi	382	2,00	0,96
	Ev hanımı	1913	1,63	0,65
	Toplam	2611	1,94	0,95
İnternet Bağımlılık Ölçeği (Genel)	Memur	316	2,22	0,89
	İşçi	382	2,21	0,83
	Ev hanımı	1913	2,20	0,83
	Toplam	2611	2,20	0,84

Tablo 19'da öğrencilerin internet bağımlılığı ölçeği geneli ve tüm alt boyutlara ilişkin anne mesleklerine göre dağılımı verilmektedir. İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin genelinde, anne mesleği memur olan öğrencilerin ($\bar{x}=2,22$) puan ortalaması ile en yüksek düzeyde bağımlılık gösterdiği görülmektedir. Anne mesleği memur olan öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi diğer mesleklerden daha yüksektir sonucuna ulaşılmıştır. Sırasıyla anne mesleği işçi olan öğrenciler ($\bar{x}=2,21$) ve anne mesleği ev hanımı olan öğrenciler ($\bar{x}=2,20$) puan ortalamasıyla görüş bildirmişlerdir.

İnternet bağımlılık ölçeği alt boyutları incelendiğinde; “Yoksunluk” ve “Sosyal izolasyon” boyutları için anne mesleği memur olan öğrencilerin en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. “Kontrol güçlüğü” boyutunda anne mesleği ev hanımı olan öğrencilerin en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olduğu, son olarak da “İşlevsellikte Bozulma” boyutunda anne mesleği işçi olan öğrencilerin en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin anne meslek durumuna göre internet bağımlılık puanları normal dağılım gösterdiğinden, parametrik testlerden “tek yönlü varyans analizi” yapılmış ve sonuçlar Tablo 20'de gösterilmiştir.

Tablo 20. Öğrencilerin Anne Meslek Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları

Boyutlar	Anne Mesleği	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Yoksunluk	Gruplar arası	2,31	2	0,33	0,32	0,94
	Grup içi	2631,82	2607	1,01		
	Toplam	2634,13	2609			
Kontrol Güçlüğü	Gruplar arası	3,75	2	0,53	1,62	0,73
	Grup içi	2240,17	2608	0,86		
	Toplam	2243,93	2610			
İşlevsellikte Bozulma	Gruplar arası	7,74	2	1,10	1,17	0,31
	Grup içi	2445,07	2606	0,94		
	Toplam	2452,82	2608			
Sosyal İzolasyon	Gruplar arası	11,16	2	1,59	1,72	0,10
	Grup içi	2413,11	2608	0,92		
	Toplam	2424,27	2610			
İnternet Bağımlılığı Ölçeği (Genel)	Gruplar arası	3,09	2	0,44	0,62	0,73
	Grup içi	1846,47	2605	0,71		
	Toplam	1849,56	2607			

Tablo 20 incelendiğinde, öğrencilerin internet bağımlılıklarına ilişkin durumları öğrencilerin anne mesleklerine göre, internet bağımlılık ölçeği geneli için $p < 0,05$ düzeyinde ($p = 0,73$) $p > 0,05$ olduğu için anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. İnternet bağımlılık ölçeği alt boyutları incelendiğinde de yine alt boyutların hepsinde $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Öğrencilerin anne meslekleri ile öğrencilerin internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılaşma tespit edilmemiştir.

Günüç (2009), yapmış olduğu çalışmada bireylerin babalarının mesleklerini ağırlıklı olarak esnaf oluştururken, anne mesleklerini çok yüksek oranla ev hanımı oluşturmaktadır. Bunun yanında, anne meslekleri ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken baba meslekleri “öğretmen-akademisyen-mühendis” ve “asker-polis” olan bireylerin bağımlılık düzeyleri daha yüksek bulunmuştur.

4.8. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın altıncı alt problemi, “öğrencilerin baba mesleklerine göre internet bağımlılık durumları farklılaşmakta mıdır?” ifadeleri ile belirtilmiştir.

Öğrencilerin baba mesleklerine göre internet bağımlılığı ile ilgili aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 21’de gösterilmiştir.

Tablo 21. Öğrencilerin Baba Meslek Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı İle İlgili Bulgular

Boyutlar	Baba Mesleği	N	\bar{X}	ss
Yoksunluk	Memur	652	2,64	1,01
	Emekli	510	2,56	0,96
	İşçi	619	2,52	1,02
	Esnaf	466	2,54	0,99
	Çiftçi	364	2,50	0,98
	Toplam	2611	2,18	0,83
Kontrol Güçlüğü	Memur	652	2,13	0,98
	Emekli	510	2,01	0,85
	İşçi	619	2,09	0,94
	Esnaf	466	2,06	0,90
	Çiftçi	364	2,10	0,89
	Toplam	2611	2,09	0,92
İşlevsellikte Bozulma	Memur	652	2,08	0,98
	Emekli	510	1,93	0,91
	İşçi	619	2,06	0,99
	Esnaf	466	2,02	0,96
	Çiftçi	364	2,03	0,93
	Toplam	2611	2,03	0,96
Sosyal İzolasyon	Memur	652	2,06	0,97
	Emekli	510	1,87	0,88
	İşçi	619	1,95	0,95
	Esnaf	466	1,97	0,99
	Çiftçi	364	1,95	0,98
	Toplam	2611	1,96	0,96
İnternet Bağımlılık Ölçeği (Genel)	Memur	652	2,27	0,27
	Emekli	510	2,14	0,78
	İşçi	619	2,19	0,84
	Esnaf	466	2,19	0,83
	Çiftçi	364	2,18	0,83
	Toplam	2611	2,20	0,84

Tablo 21’de öğrencilerin internet bağımlılığı ölçeği geneli ve tüm alt boyutlara ilişkin baba mesleklerine göre dağılımı verilmektedir. İnternet Bağımlılık Ölçeği

(Genel) için, baba mesleği “memur” olan öğrencilerin ($\bar{x}=2,27$) puan ortalaması ile en yüksek düzeyde bağımlılık gösterdiği görülmektedir. Baba mesleği memur olan öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi diğer mesleklerden daha yüksektir sonucuna ulaşılmıştır. Sırasıyla baba mesleği işçi ve esnaf olan öğrenciler ($\bar{x}=2,19$), baba mesleği çiftçi olan öğrenciler ($\bar{x}=2,18$) ve baba mesleği emekli olan öğrenciler ($\bar{x}=2,14$) puan ortalamasıyla görüş bildirmişlerdir. İnternet bağımlılık ölçeği alt boyutları incelendiğinde; ölçeğin tüm alt boyutları için baba mesleği memur olan öğrencilerin en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin baba meslek durumuna göre internet bağımlılık puanları normal dağılım gösterdiğinden, parametrik testlerden “tek yönlü varyans analizi” yapılmış ve sonuçlar Tablo 22’de gösterilmiştir.

Tablo 22. Öğrencilerin Baba Meslek Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları

Boyutlar	Baba Eğitim Düzeyi	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Yoksunluk	Gruplar arası	9,20	4	1,31	1,30	0,24
	Grup içi	2624,93	2605	1,00		
	Toplam	2634,13	2609			
Kontrol Güçlüğü	Gruplar arası	4,14	4	1,92	0,73	0,64
	Grup içi	2239,52	2606	0,93		
	Toplam	2243,93	2610			
İşlevsellikte Bozulma	Gruplar arası	13,49	4	1,92	2,05	0,45
	Grup içi	2439,32	2604	0,93		
	Toplam	2452,82	2608			
Sosyal İzolasyon	Gruplar arası	10,02	4	1,43	1,54	0,14
	Grup içi	2414,25	2606	0,92		
	Toplam	2424,27	2610			
İnternet Bağımlılığı Ölçeği (Genel)	Gruplar arası	5,40	4	0,77	1,08	0,36
	Grup içi	1844,15	2603	0,70		
	Toplam	1849,56	2607			

Tablo 22 İncelendiğinde, öğrencilerin internet bağımlılıklarına ilişkin durumları öğrencilerin baba mesleklerine göre, internet bağımlılık ölçeği geneli için $p<0,05$ düzeyinde ($p=0,36$) $p>0,05$ olduğu için anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. İnternet bağımlılık ölçeği alt boyutları incelendiğinde de alt boyutlarda $p<0,05$ düzeyinde

anlamli bir farklılaşma görülmemiştir. Öğrencilerin baba meslekleri ile öğrencilerin internet bağımlılığı arasında anlamli bir farklılaşma tespit edilmemiştir.

Tanrıverdi (2012), ortaöğretim öğrencilerinin, internet bağımlılık düzeyleri baba meslekleri değişkeni arasında anlamli bir farklılaşma tespit edilmemiştir. Bunun yanında internet bağımlılık düzeyleri ile büyük çoğunluğu ev hanımı olan anne meslekleri değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamli bir fark bulunamamıştır fakat pratik anlamlılık düzeyinde ilişkili olduğu görülmüştür. İnternet bağımlılığı ile anne-baba meslekleri arasında anlamli bir farklılaşma olmasında, çok büyük oranlarda babaların çalışıyor olması dolayısı ile bireyin anneleri ile daha fazla zaman geçirerek annelerinden aldıkları sosyal desteğin öneminin etkili olduğu söylenebilir.

4.9. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmamızın yedinci alt problemi, “Öğrencilerin aile aylık gelir durumuna göre internet bağımlılık durumları farklılaşmakta mıdır?” şeklinde belirtilmiştir.

Öğrencilerin aile aylık gelir durumuna göre internet bağımlılığı ile ilgili aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 23’te gösterilmiştir.

Tablo 23. Öğrencilerin Aile Aylık Gelir Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı İle İlgili Bulgular

Boyutlar	Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	ss
Yoksunluk	0-1500 TL	729	2,40	0,99
	1501-3000 TL	1045	2,63	0,97
	3001-4500 TL	488	2,60	0,96
	4501 ve üzeri TL	349	2,65	0,94
	Toplam	2611	2,56	1,00
Kontrol Güçlüğü	0-1500 TL	729	1,99	0,89
	1501-3000 TL	1045	2,10	0,91
	3001-4500 TL	488	2,15	0,92
	4501 ve üzeri TL	349	2,14	0,96
	Toplam	2611	2,09	0,92
İşlevsellikte Bozulma	0-1500 TL	729	1,99	0,96
	1501-3000 TL	1045	2,06	0,97
	3001-4500 TL	488	2,07	0,98
	4501 ve üzeri TL	349	2,14	0,97
	Toplam	2611	2,03	0,96

Tablo 23'un Devamı

Boyutlar	Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	ss
Sosyal İzolasyon	0-1500 TL	729	1,89	0,94
	1501-3000 TL	1045	1,95	0,93
	3001-4500 TL	488	2,08	1,01
	4501 ve üzeri TL	349	2,00	0,97
	Toplam	2611	1,96	0,96
İnternet Bağımlılık Ölçeği (Genel)	0-1500 TL	729	2,10	0,83
	1501-3000 TL	1045	2,23	0,83
	3001-4500 TL	488	2,08	0,84
	4501 ve üzeri TL	349	2,25	0,87
	Toplam	2611	2,20	0,84

Tablo 23'te öğrencilerin internet bağımlılığı ölçeği geneli ve tüm alt boyutlara ilişkin ailelerinin gelir durumuna göre dağılımı verilmektedir. İnternet Bağımlılık Ölçeği (Genel) için, gelir düzeyi 4501 ve üzeri TL olan öğrencilerin ($\bar{x}=2,25$) puan ortalaması ile en yüksek düzeyde bağımlılık gösterdiği görülmektedir. Sırasıyla gelir düzeyi 1501-3000 TL olan öğrenciler ($\bar{x}=2,23$), gelir düzeyi 0-1500 TL olan öğrenciler ($\bar{x}=2,10$), gelir düzeyi 3001-4500 TL olan öğrenciler ($\bar{x}=2,08$) puan ortalamasıyla görüş bildirmişlerdir. “Yoksunluk” boyutu için gelir düzeyi 4501 ve üzeri TL olan öğrencilerin ($\bar{x}=2,65$) puan ortalaması ile en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. “Kontrol güçlüğü” boyutu için gelir düzeyi 3001-4500 TL olan öğrencilerin ($\bar{x}=2,15$) puan ortalaması ile en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. “İşlevsellikte bozulma” boyutu için gelir düzeyi 4501 ve üzeri TL olan öğrencilerin ($\bar{x}=2,14$) puan ortalaması ile en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Son olarak da “Sosyal izolasyon” boyutu için gelir düzeyi 3001-4500 TL olan öğrencilerin ($\bar{x}=2,08$) puan ortalaması ile en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin aile aylık gelir durumuna göre internet bağımlılık puanları normal dağılım gösterdiğinden, parametrik testlerden “tek yönlü varyans analizi” yapılmış ve sonuçlar Tablo 24'te gösterilmiştir.

Tablo 24. Öğrencilerin Aile Aylık Gelir Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları

Boyutlar	Gelir Düzeyi	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Yoksunluk	Gruplar arası	32,91	3	3,65	3,65	0,06
	Grup içi	2601,21	2606	1,00		
	Toplam	2634,13	2609			
Kontrol Güçlüğü	Gruplar arası	15,66	3	1,74	2,03	0,48
	Grup içi	2228,27	2607	0,85		
	Toplam	2243,93	2610			
İşlevsellikte Bozulma	Gruplar arası	7,79	3	0,86	2,85	0,50
	Grup içi	2445,02	2605	0,94		
	Toplam	2452,82	2608			
Sosyal İzolasyon	Gruplar arası	23,72	3	2,63	2,85	0,08
	Grup içi	2400,54	2607	0,92		
	Toplam	2424,27	2610			
İnternet Bağımlılığı Ölçeği (Genel)	Gruplar arası	17,09	3	1,89	2,69	0,22
	Grup içi	1832,47	2604	0,70		
	Toplam	1849,56	2607			

Tablo 24 İncelendiğinde, öğrencilerin internet bağımlılıklarına ilişkin durumları öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre, internet bağımlılık ölçeği geneli için $p < 0,05$ düzeyinde ($p = 0,22$) $p > 0,05$ olduğu için anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir ve yine alt boyutlar incelendiğinde de alt boyutlarda $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi ile öğrencilerin internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılaşma tespit edilmemiştir.

İnternet bağımlılığı ile ailelerin gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmamasının sebebi olarak internetin her sosyo-ekonomik düzeyde bulunan bireyler için erişiminin ucuz ve rahat olması gösterilebilir. Elde edilen bu bulgu ailelerin gelir düzeyi değişkeni açısından literatürde yapılan çalışma verilerini destekler niteliktedir. Song (2003) ve Balta ve arkadaşları (2008)'nin yapmış oldukları araştırmaya göre internet bağımlılığı ile sosyoekonomik düzey arasında bir ilişkinin olmadığını ortaya koymuşlardır. Bakken ve arkadaşları (2009) da gelir düzeyi ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılaşma bulmamışlardır. Esen (2010), İnan (2010), Gençer (2011), Beşaltı (2016), Ceyhan (2016), Dalgacı (2016) da benzer şekilde bulgulara ulaşmışlardır. Literatürde elde edilen bulguların aksine çalışmalara da rastlamak

mümkündür. Yılmaz (2013) yapmış olduğu araştırmada yüksek ekonomik düzeyde bulunan öğrencilerin, orta ekonomik düzeyde bulunan öğrencilere göre daha çok internet bağımlısı olduğunu bulmuştur. şahin (2011)'e göre öğrencilerin aile gelir düzeyi arttıkça internet bağımlılığına olan yatkınlıklarının da arttığını belirtmiştir. Benzer şekilde Bayraktar (2001), Batıgün ve Kılıç (2011), Sevindik (2011) de ekonomik düzey ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönlü anlamlı bir farklılaşma tespit etmişlerdir. Kayri ve Günüş (2016)'ün araştırmasına göre de “sosyoekonomik düzeyi yüksek olan ailelerin çocukları internet bağımlısı olma ihtimali daha yüksektir” sonucuna ulaşmışlardır.

BÖLÜM V

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, verilerin analiz edilmesi sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak bazı sonuçlar belirtilmiş ve bu sonuçlara ilişkin olarak geliştirilen öneriler sunulmuştur.

5.1. Sonuçlar

Araştırmamızın bu bölümde yapılmış olan analizlerden elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

1. İlkokul, ortaokul ve lise son sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerini incelemek için yapılan kümeleme analizi sonucunda öğrencilerin % 15'i bağımlı grupta yer alırken, %39'u bağımlılık riski taşıyan grupta ve %46'sı da bağımlı olmayan grupta yer almıştır.
2. Öğrencilerin internet bağımlılık ölçeğinden aldıkları puanların ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($p<.05$). Bu farklılaşma erkek öğrencilerin lehine bulunmuştur. Erkeklerin almış oldukları puan ortalamaları kadınların puan ortalamalarına göre daha yüksektir.
3. Öğrencilerin internet bağımlılık ölçeğinin genelinden aldıkları puanlar ile öğrenim gördükleri okul türleri arasında anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir. ($p<.05$). Bu farklılaşma lise öğrencilerinin lehine bulunmuştur. Lise son sınıf öğrencilerin almış oldukları puan ortalamaları ilkokul ve ortaokul son sınıf öğrencilerinin almış oldukları puan ortalamalarından daha yüksektir.
4. Öğrencilerin anne ve babaları çoğunlukla lise mezunudur. İnternet bağımlılık ölçeği puan ortalamaları ile anne-baba öğrenim durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.
5. Öğrencilerin anneleri çok büyük oranda ev hanımı, babaları ise ağırlıklı olarak memurdur. Bunun yanında bireylerin anne-baba eğitim durumları ile internet bağımlılık ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

6. Öğrencilerin aile gelir düzeylerinin ağırlıklı olarak 1501-3000 TL aralığında olduğu görülmüş ve internet bağımlılık ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

5.2. Öneriler

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulabilir:

1. Öğrencilerin %39'unun risk grubunda yer alması göz önüne alındığında; öğrenciler, gerek bilişim derslerinde gerekse diğer ilgili derslerde internet bağımlılığı hakkında bilgilendirilmeli ve bu derslere internet bağımlılığı ile ilgili bazı içerikler eklenmelidir.
2. Cinsiyet ile internet bağımlılığı ölçeği puanları arasındaki ilişki dikkate alındığında, erkeklerin kadınlara göre daha yüksek puan ortalamalara sahip oldukları görülmüştür. Yapılan literatür taramasında da büyük oranda benzer sonuçlara ulaşılmış ve erkeklerin internete erişim konusunda rahat oldukları görülmüştür. Erkeklerin bağımlılık düzeylerini düşürmek için ebeveynlerin erkek öğrencileri daha fazla kontrol altında tutması ve takip etmesi gerekir.
3. İnternet bağımlılığının diğer madde bağımlılığı gibi önemli bir yere sahip olduğu, gelişen teknolojik imkânlar da göz önüne alındığında aileleri ve gençleri çeşitli kanallar aracılığı ile (konferanslar, seminerler vb.) bu durumdan haberdar etmek gerekir.
4. Okullarda internet bağımlılığı davranışı gösterdiği tespit edilen öğrenciler için farklı kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılarak bu öğrenciler için ortak çalışmalar yapılabilir.
5. İnternet bağımlılığı tanı ve tedavisi için İstanbul Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde açılmış olan "İnternet Bağımlılığı Polikliniği", diğer illerde ve hastanelerde de yaygınlaştırılarak; internet kullanımının kişinin kontrolü altına olması kolaylaştırılabilir.
6. Bu araştırma Malatya ili Yeşilyurt ilçesinde öğrenim görmekte olan ilkokul, ortaokul ve lise son sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiş olup daha geniş bir evren ve örneklem ile başka bölgelerde benzer karşılaştırmalı araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ağır, A. (2013). Web 2.0 ve Bilişim Teknolojileri Öğretimi. S. Şahin içinde, *Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Özel Öğretim Yöntemleri I-II* (s. 175). Ankara: Pegem Akademi.
- Akgül, M. (2009, Nisan 14). *İnternet Yaşamdır*. Ocak 26, 2016 tarihinde Bianet: <http://bianet.org/bianet/siyaset/113820-internet-yasamdir> adresinden alındı
- Akınoğlu, O. (2002). *Eğitim ve Sosyalleşme Açısından İnternet Kullanımı*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akpınar, Y. (2005). *Bilgisayar Destekli Eğitimde Uygulamalar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aksoy, F. (2016). *Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ile şema Mekanizmaları ve Başetme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı.
- Aksu, H., & İrgil, E. (2003). İnternetin Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin hayatındaki yeri. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 29(2), 19-23.
- Aksüt, M., & Batur, Z. (2007). İnternet perspektifinde ergenlerin sosyalleşme ve iletişim kurma süreci.
- Aktaş, Y. (2005). 3-18 Yaş Grubu Çocuk ve Gençlerin İnteraktif İletişim Araçlarını Kullanma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 59-66.
- Alaçam, H. (2012). *Denizli Bölgesi Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Görülme Sıklığı ve Yetişkin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu ile İlişkisi*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- Altın, F. (2006). *İnternet Kullanımının Gençlere Etkisi Kastamonu İli Örneği*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Altun, A. (2003, Nisan 29). *Yurdum İnterneti 10 Yaşında*. Nisan 1, 2016 tarihinde İnternet Arşivi: <http://www.internetarsivi.metu.edu.tr/10yil.php> adresinden alındı
- Andreou, E., & Svoli, H. (2013). The Association Between Internet User Characteristics and Dimensions of Internet Addiction among Greek Adolescents. *Int J Ment Health Addiction*, 139-148.
- APA. (1994). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. Washington: American Psychiatric Association.

- Araptarlı, N. (2014). *Sanal varoluş*. 2 14, 2015 tarihinde Doktor Sitesi.com: <http://www.doktorsitesi.com/makale/sanal-varolus- adresinden alındı>
- AREM. (2008). *İnternet ve*. Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etütler Merkezi.
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 55-67.
- Armstrong, L., Phillips, J. G., & Saling, L. L. (2000). Potential determinants of havier internet usage. *Int. J. Human-Computer Studies*, 537-550.
- Arnett, J. J. (1999). Adolescent Storm and Stress. *American Psychologist*, 317-326.
- Asam. (2011, 4 19). *Definition of Addiction*. 2 27, 2015 tarihinde ASAM (American Society of Addiction Medicine): <http://www.asam.org/for-the-public/definition-of-addiction adresinden alındı>
- Aslanbay, M. (2006). *A compulsive consumption: Internet use addictiontendency the case of Turkish high school students*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ata, B. (2015). Bilim ve Teknolojinin Sosyal Değişime Etkisi. B. Ata içinde, *Bilim, Teknoloji ve Sosyal Değişme* (s. 6). Ankara: Pegem Akademi.
- Ayaroğlu, N. S. (2002). *The Relationship Between Internet Use and Loneliness of University Students*. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Ayas, T., & Horzum, M. B. (2013). İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Aile İnternet Tutumu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 46-57.
- Aydın, M. (2014). *Eğitim Yönetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Aydoğan, F. (2010). İkinci Medya Çağı'nda Gözetim ile Kamusal Alan Paradoksunda İnternet. A. Filiz, & A. Ayşen içinde, *İkinci Medya Çağında İnternet* (s. 2-3). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Ayvacı, H. Ş. (2012). *Teknolojik Proje Tasarımı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Azher, M., Khan, R. B., Salim, M., Bilal, M., Hussain, A., & Hseeb, M. (2014). The Relationship between Internet Addiction and Anxiety among students of University of Sargodha. *International Journal of Humanities and Social Science*, 288-293.
- Bağımlılık ve Tedavisi Bilgi Merkezi*. (2015). 1 10, 2015 tarihinde www.bagimlilik.info.tr: http://www.bagimlilik.info.tr/internet_bagimlilik.html adresinden alındı

- Baker, E. Ö., & Topçu, Ç. (2013). Siber Zorbalık. M. Kalkan, & C. Kaygusuz içinde, *İnternet Bağımlılığı Sorunlar ve Çözümleri* (s. 51). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bakken, I. J., Wenzel, H. G., Gøtestam, K. G., Johansson, A., & Ören, A. (2009). Internet addiction among norwegian adults a stratified probability sample study. *Scandinavian Journal of Psychology*, 50(2), 121-127.
- Bal, H. Ç. (2012). *Bilgisayar ve İnternet Kullanımı*. Trabzon: Murathan Yayınevi.
- Balcı, Ş., & Gülnar, B. (2009). Üniversite Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığı ve İnternet Bağımlılarının Profili. *Seçuk İletişim*, 5-22.
- Balta, Ö. Ç., & Horzum, M. B. (2008). The factors that affect internet addiction of students in a web based learning environment. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 41(1), 187-205.
- Batıgün, A. D., & Hasta, D. (2010). İnternet Bağımlılığı: Yalnızlık ve kişiler arası ilişki tarzları açısından bir değerlendirme. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 213-219.
- Batıgün, A. D., & Kılıç, N. (2011). İnternet bağımlılığı ile kişilik özellikleri, sosyal destek, psikolojik belirtiler ve bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67), 1-10.
- Bayhan, V. (2011). Lise öğrencilerinde internet kullanma alışkanlığı ve internet bağımlılığı (Malatya Uygulaması). *Akademik Bilişim Konferansı 2011* (s. 917-924). Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Bayraktar, F. (2001). *İnternet Kullanımının Ergen Gelişimindeki Rolü*. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bayzan, Ş. (2013). İnternetin Bilinçli ve Güvenli Kullanımı. M. Kalkan, & C. Kaygusuz içinde, *İnternet Bağımlılığı Sorunlar ve Çözümler* (s. 273). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Beard, K. (2005). Internet addiction: a review of current assessment techniques and potential assessment questions. *Cyberpsychology and Behavior*, 7-14.
- Beard, K., & Wolf, E. (2001). Modification in the Proposed Diagnostic Criteria for Internet Addiction. *CyberPsychology & Behavior*, 377-383.
- Belsare, T. J., Gaffney, G. R., & Black, D. W. (1997). Compulsive computer use. *The American Journal Of Psychiatry*, 289.
- Beşaltı, M. (2016). *Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Kişisel Özelliklerinin Bazı Sosyo-Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı.
- Biçen, H., & Çavuş, N. (2010). The most preferred social network sites by students. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 2 , 5864-5869.

- Bozkur, B. (2013). *İlköğretim II. kademe öğrencilerinde internet bağımlılığının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bölükbaş, K. (2003). *İnternet Cafeler ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Diyarbakır Örneği*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bradley, B. P. (1990). Behavioural addictions: common features and treatment implications. *British Journal of Addiction*(85), 1417-1419.
- Brenner, V. (2000). *İnceleme*. Milwaukee, Wisconsin: Wisconsin School of Professional Psychology.
- Briggs, A., & Burke, P. (2002). A Social History of the Media from Gutenberg to the Internet. 307-308.
- Buckingham, D. (2007). *Schooling the Digital Generation: Popular Culture, New Media and the Future of Education*. London: The Institute of Education.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara : Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö., & Köklü, N. (2014). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Camgöz, N. (1998, Ocak). Siberuzay, sanal gerçeklik ve müze. *Bilim ve Teknik Dergisi*, 72-75.
- Campbell, W. G. (2003). Addiction: A Disease of Volition Caused by a Cognitive Impairment. *Can J Psychiatry*, 48(10), 669-674.
- Canbazoglu, T. (2003). *İnternet Teknolojileri İnternet Uygulamaları*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Cansever, B. A. (2010). *Ergenlerin Toplumsallaşmasında İnternet Kullanımının Aile ve Okul Bağlamında Yarattığı Sorunlar*. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cao, F., & Su, L. (2007). Internet addiction among Chinese adolescent: Prevalence and psychological features. *Child: Care, Health and Development*, 33(3), 275-281.
- Caplan, E. C. (2003). Preference for Online Social Interaction A Theory of Problematic Internet Use and Psychosocial Well-Being. *Communication Research*, 625-648.
- Carli, V., Durkee, T., Kaess, M., Brunner, R., Wasserman, C., Sarchiapone, M., . . . Wasserman, D. (2012). Prevalence of pathological internet use among adolescent in Europa: Demographic and social factors. *Society for the Study of Addiction*, 2210-2222.

- Carnagey, N. L., & Anderson, C. A. (2005). The Effects of Reward and Punishment in Violent Video Games on Aggressive Affect, Cognition, and Behavior. *Psychological Science*, 882-889.
- Cash, H. (2009, 28 9). *Teen Internet Addiction Is a Growing Problem*. 2 25, 2015 tarihinde Current Events: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=5&sid=3d2b051f-9289-4588-8ab9-d08be8fa23c5%40sessionmgr111&hid=108&bdata=Jmxhbmc9dHlmc210ZT11ZHMtbGl2ZQ%3d%3d#db=a9h&AN=44918308> adresinden alındı
- Cengizhan, C. (2005). Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımında yeni bir boyut: "internet bağımlılığı". *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*(22), 83-98.
- Ceyhan, E. (2008). Ergen Ruh Sağlığı Açısından Bir Risk Faktörü: İnternet Bağımlılığı. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15(2), 109-116.
- Ceyhan, E. (2016). *İnternet Bağımlılığının Bağlanma Stilleri ve Duygu Düzenlemeyle İlişkisi*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı.
- Ceyhan, E., Ceyhan, A. A., & Gürcan, A. (2007). The validity and reliability of the problematic internet usage scale. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 411-416.
- Chen, K., Tarn, J. M., & Han, B. T. (2004). Internet dependency: Its impact on online behavioral patterns in E- commerce. *Humen Systems Management* 23, 49-58.
- ChildnetInternational. (2006). *Internet Addiction*. London: Childnet International.
- Chou, C., & Hasiao, M. C. (2000). Internet addiction, usage, gratifications and pleasure experience: "The Taiwan College Students" case. *Comput Education*, 35(1), 65-80.
- Cicioğlu, M. (2014). *Öğrencilerin Problemlı İnternet Kullanımı ve Siber Zorbalık Davranışlarına İlişkin Görüşleri*. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Cüceloğlu, D. (1994). *İnsan ve davranışı Psikolojinin Temel Kavramları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çağlar, İ., & Kılıç, S. (2012). *Genel İletişim*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Çalışgan, H. (2013). *İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Siber Zorbalık*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Çam, H. H. (2014). *Adölesanlarda İnternet Bağımlılığı Prevalansı İle Psikopatolojik Semptomlar ve Obezite Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Çam, H. H. (2014). *Adölesanlarda İnternet Bağımlılığı Prevalansı İle Psikopatolojik Semptomlar Ve Obezite Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ.
- Çavuş, H., & Gökdaş, İ. (2006). Eğitim Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin İnternette Yararlanma Nedenleri ve Kazanımları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 56-78.
- Çelebi, A. (1999, Ocak-Şubat). *Bilgisayarın ve İnternetin Yarattığı Sağlık Sorunları*. 2 8, 2015 tarihinde İstanbul Tabip Odası: <http://www.istabip.org.tr/index.php/yayinlar/hekim-forumu/141-99/2050-hekim-forumu-ocak-ubat-1999.html> adresinden alındı
- Çetin, E. (2009). Sosyal iletişim ağları ve gençlik: Facebook örneği. *Uluslararası Davraz Kongresi*. Isparta.
- Çetinkaya, M. (2013). *İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının İncelenmesi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çoban, A. (2016). *Bilişim Teknolojileri Sosyal Yapı ve Eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çoklar, A. N., Odabaşı, H. F., & Kabakçı, I. (2007). Yeni Dünya: İnternet-ailelerin yeni dünyadaki sorumlulukları nelerdir? 8. *Aybastı-Kabataş Kurultayı* (s. 1-9). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve Lisrel Uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çolak, M. (2014). *Çocuklarda bilgisayar ve internet bağımlılığı*. 2 14, 2015 tarihinde doktorsitesi.com: <http://www.doktorsitesi.com/makale/cocuklarda-bilgisayar-ve-internet-bagimlilik- adresinden alındı>
- Dalgacı, F. N. (2016). *Lise Öğrencilerinde Yeme Tutumları ve İnternet Bağımlılığının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı Klinik Psikolojisi Bilim Dalı.
- Davis, R. A. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological Internet use. *Computers in Human Behavior*, 187-195.
- Demetrovics, Z., Szeredi, B., & Rozsa, S. (2008). The Three-factors model of internet addiction: The Development of problematic internet use questionnaire. *Behavior Research Methods*, 563-574.

- Demir, S. (2012). İnternet Teknolojisi. İ. H. Sugözü içinde, *Temel Bilgi Teknolojileri* (s. 356). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2006). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme-Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Derin, S. (2013). *Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Öznel İyi Oluş*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dikme, E. (2014). *Meslek Lisesi Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının Çeşitli Değişkenler Bağlamında İncelenmesi*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dikmen, C. H., & Demirer, V. (2016). İnternet. S. Şahin içinde, *Eğitimde Bilişim Teknolojileri I-II* (s. 151). Ankara: Pegem Akademi.
- Dinç, M. (2010). *İnternet Bağımlılığı*. İstanbul: Ferfir Eğitim ve Yayıncılık.
- Dinç, M. (2012). *Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı*. (A. Durmuş, & H. I. Durmuş, Dü) İstanbul: Türkiye Yeşilay Cemiyeti.
- DiNicola, M. D. (2004). *Pathological internet use among college students: The prelevance of pathological internet use and its correlates*. Athens: A Dissertation Presented to The Faculty of The College of Education Ohio University.
- Doğan, A. (2013). *İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Doğan, H., Işıklar, A., & Eroğlu, S. E. (2008). Ergenlerin Problemleri İnternet Kullanımının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *KKEFD*, 106-124.
- Doğrusever, C. (2015). *Ön Ergenlerin internet bağımlılığının yalnızlık, sosyal beceriler ve bazı sosyo-demografik dğişkenler açısından incelenmesi*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doruk, D. (2007). *Öğrenme İsteksizliğinin İnternet Kullanımıyla İlişkilendirilmesi*. İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Döner, C. (2011). *İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Durualp, E., & Çiçekçioğlu, P. (2013). Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Yalnızlık Düzeylerinin İnternet Bağımlılığı ve Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29-46.

- Duymaz, T. (2013). *Arama Motoru Nedir – Nasıl Çalışır?* Nisan 1, 2016 tarihinde semsector: <http://semsector.com/arama-motoru-nedir-nasil-calisir/> adresinden alındı
- Eftekin, P. (2015). *Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Egger, O., & Rauterberg, M. (1996). *Internet Behaviour and Addiction*. Zurich: Work and Organisational Psychology Unit Swiss Federal Institute of Technology.
- Einjden, R. J., Meerkerk, G.-J., Vermulst, A. A., Spijkerman, R., & Engels, R. C. (2008). Online communication, compulsive internet use, and psychosocial well-being among adolescent: A longitudinal study. *Developmental Psychology*, 44(3), 655-665.
- Ekici, A. (2009). Aziz Antonius'un Baştan Çıkarılması: Bir Kötü Alışkanlık Olarak İnternet.
- Elizabeth, H., & Tee, M. Y. (2007). Excessive internet use: The role of personality, loneliness and social support networks in internet addiction. *Australian Journal of Emerging Technologies and Society*, 5(1), 34-47.
- Ergin, A. (2014). *Eğitimde Etkili İletişim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eroğlu, A. (2014). *İnternet Bağımlılığı İle İlişkili Değişkenlerin İncelenmesi*. İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ersoy, H. (2013). Eğitimde Bilgisayar Uygulamaları. E. Cabı içinde, *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* (s. 128-129). Ankara: Pegem Akademi.
- Esen, E. (2010). *Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-Sosyal Değişkenlerin İncelenmesi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Eskin, M. (2001). Ergenlikte yalnızlık, başatme yöntemleri ve yalnızlığın intihat davranışı ile ilişkisi. *Klinik Psikiyatri*, 5-11.
- Flores, P. J. (2004). *Addiction as an Attachment Disorder*. Northvale/New Jersey: Jason Aronson Press;.
- Gates, B. (1999). *Önümüzdeki Yol*. (E. Davutoğlu, & A. Erdal, Çev.) Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Gencer, H. (2017). *Ortaokul Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Siber Zorbalık Davranışları ile İlişkili Değişkenlerin İncelenmesi*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı.

- Gençer, S. L. (2011). *Ortaöğretim Öğretmen Adaylarının İnternet Bağımlılık Durumlarının İnternet Kullanım Profilleri ve Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Goldberg, I. (1996). Internet Addiction Support Group. *The Psychology of Cyberspace*.
- Goldberg, I. (1999). *Goldberg's Message*. Nisan 2, 2016 tarihinde Cognitive, linguistic and psychological sciences: <http://www.brown.edu/Departments/CLPS/> adresinden alındı
- Gökçearsan, Ş., & Günbatar, M. S. (2012). Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2(2), 10-24.
- Göker, G., Demir, M., & Doğan, A. (2010). Ağ toplumunda sosyalleşme ve paylaşım: Facebook üzerine ampirik bir araştırma. *E-Journal of New World Sciences Academy Humanities*, 5(2), 246-250.
- Griffiths, M. (1995). Technological addictions. *Clinical Psychology Forum*, 14-19.
- Griffiths, M. (1999). İnternet Addiction. *The Psychologist*, 12(5), 246-250.
- Griffiths, M. (2000). Does Internet and Computer Addiction Exist? Some Case Study Evidence. *CyberPsychology & Behaviour*, 211-218.
- Griffiths, M. (2009). Online computer gaming: Advice for parents and teachers. *Education and Health*, 3-6.
- Griffiths, M. D. (1999). Internet addiction: Fact or fiction? *The Psychologist: Bulletin of the British Psychological Society*, 246-250.
- Gross, E. F. (2004). Adolescent Internet use: What we expect, what teens report. *Applied Developmental Psychology*, 633-649.
- Gülbahar, Y. (2012). *e-öğrenme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Güneri, Ö. Ş., & Tanıdır, C. (2011). Bir Grup Lise Öğrencisinde İnternet Bağımlılığı Değerlendirilmesi: Kesitsel Bir Çalışma. *Psikiyatri ve Nörobiyoloji Bilimleri Dergisi*.
- Günüç, S. (2009). *İnternet bağımlılığı ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı demografik değişkenler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Günüç, S. (2009). *İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi Ve Bazı Demografik Değişkenler İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Günüç, S., & Kayri, M. (2009). The Adapdation of Internet Addiction Scale into Turkish: The Study of Validity and Reliability. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 157-175.
- Gürcan, N. (2010). *Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanımları ile Uyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Gürüz, D., & Eğinli, A. T. (2016). *İletişim Becerileri Anlamak-Anlatmak-Anlaşmak*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Güven, B. (2016). İletişim Kavramı ve İletişim Sürecinin Temel Öğeleri. B. Güven içinde, *Etkili İletişim* (s. 2-3). Ankara: Pegem Akademi.
- Güvenir, H. A. (2005, Aralık). İnternetin Tarihi ve Türkiye. *Dergi Bilkent*(4), 8-12.
- Gwinnell, E., & Adamec, C. (2006). *The Encyclopedia Addictions and Addictive Behaviors*. Newyork: Facts on File Library of Health and Living.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis (6th eddition)*. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Hawii, N. S. (2012). Internet Addiction among Adolescents in Lebanon. *Computers in Human Behavior*, 1044-1053.
- Henderson, E. C. (2000). *Understanding Addiction*. University Press of Missisipi.
- İçel, K. (2015). *Kitle İletişim Hukuku*. İstanbul: Beta.
- İnan, A. (2010). *İlköğretim II. kademe ve ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Internet Society*. (2016). 03 10, 2016 tarihinde <http://www.internetsociety.org/history/brief.shtml>. adresinden alındı
- İşık, U. (2007). *Medya bağımlılığı teorisi doğrultusunda internet kullanımının etkileri ve internet bağımlılığı*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İşleyen, F. (2013). *Lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerinin kişisel ve ailesel faktörlerle ilişkisinin incelenmesi*. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İşsever, N. K. (2016). *İnternet Bağımlılığının Üniversite Öğrencilerinde Yaygınlığının İncelenmesi*. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı.
- Ivory, J. D. (2012). *VIRTUAL LIVES A Reference Handbook*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO, LLC Contemporary World Issues.

- Jang, K. S., Hwang, S. Y., & Choi, J. Y. (2008). Internet Addiction and Psychiatric Symptoms among Korean Adolescents. *The Journal of School Health*, 78(3).
- Janoschka, A. (2004). *Web Advertising*. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Jelenhick, L. A., Becker, T., & Moreno, M. A. (2012). *Assessing the Psychometric Properties of the Internet Addiction Test (IAT) in US College Student*. Nisan 2, 2016 tarihinde Deepdyve: <https://www.deepdyve.com/lp/elsevier/assessing-the-psychometric-properties-of-the-internet-addiction-test-nMrpuBM1mB> adresinden alındı
- Johansson, A., & Götestam, G. K. (2004). Internet addiction: Characteristics of a questionnaire an prevalence in Norwegian Youth (12-18 years). *Scandinavian Journal of Psychology*, 45, 223-229.
- Jucker, A. H. (2003). Mass media communication at the beginning of the twenty-first century: Dimensions of change. *Journal of Historical Pragmatics*, 4(1), 129-148.
- Kabaca, T. (2012). Bilgisayar Destekli Öğretim ile İlgili Kavramlar. A. Benzer, & H. Aksaya içinde, *Bilgisayar Okuryazarlığı I-II* (s. 322). Ankara: Pegem Akademi.
- Kalaycı, Ş. (2006). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. içinde Ankara: Asil Yayıncılık.
- Kalkan, M., & Kaygusuz, C. (2013). Önsöz. *İnternet Bağımlılığı Sorunlar ve Çözümler* (s. 3-4). içinde Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kalkan, M., & Kaygusuz, C. (2013b). *İnternet Bağımlılığı Sorunlar ve Çözümler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kaltiala-Heino, R., Lintonen, T., & Rimpela, A. (2004). Internetaddiction? Potentially problematic use of the internet in a population of 12-18 year-old adolescents. *Addiction Research and Theory*, 12(1), 89-96.
- Karabulut, S. (2013). *Arama Motoru Nedir ve Çeşitleri*. Nisan 1, 2016 tarihinde blogspot: <http://karabulut38.blogspot.com.tr/2013/10/arama-motoru-nedir-ve-cesitleri.html> adresinden alındı
- Karaca, M. (2007). *Sosyolojik bir olgu olarak internet gençliği: Elazığ örneği, Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.
- Karahan, M. (2001). *İnternet Eğitime Giriş*. Malatya: Kubbe Yayıncılık.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.

- Kaşıkcı, D. N. (2014). *Çocukların, Ebeveynlerin Ve Öğretmenlerin; Çocuklar İçin İnternet Kullanımı, İnternetin Riskleri ve Güvenliği Hakkında Görüşleri ve Deneyimleri*. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Kaya, A. (2010). *Kişilerarası ilişkiler ve etkili iletişim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kaya, A. (2011). *Öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerini kullanım durumları ve internet bağımlılığı düzeyleri*. İzmir: Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Kaypakoğlu, S. (2008). *Kişilerarası İletişim Cinsiyet Farklılıkları Güç ve Çatışma*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Kayri, M., & Günüş, S. (2009). İnternet bağımlılık ölçeğinin türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(1), 157-175.
- Kayri, M., & Günüş, S. (2009). İnternet bağımlılık ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakülte Dergisi*, 42(1), 157-165.
- Kazdal, Y. M. (2014). *İnternet Bağımlılığı*. 2 14, 2015 tarihinde doktorsitesi.com: <http://www.doktorsitesi.com/makale/internet-bagimlilik- adresinden alındı>
- Kelleci, M., Güler, N., Sezer, H., & Gölbaşı, Z. (2009). Lise Öğrencilerinde İnternet Kullanma Süresinin Cinsiyet ve Psikiyatrik Belirtiler ile İlişkisi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(3), 223-230.
- Keser, H. (2005). *İnsan-Bilgisayar Etkileşimi ve Sağlığa Etkisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ko, C.-H., Yen, J.-Y., Chen, C.-C., Chen, S.-H., & Yen, C.-F. (2005). Proposed diagnostic criteria of internet addiction for adolescent. *J Nerv Ment Dis*, 193, 728-733.
- Koch, W. H., & Pratarelli, M. E. (2004). Effects of intro/extraversiyon and sex on social internet use. *North American Journal of Psychology*, 6(3), 371-382.
- Kraut, R., Petterson, M., Lundmark, V., Kiesler, S., Mukopadhyay, T., & Scherlis, W. (1998). A Social Technology That Reduces Social Involvement and Psychological Well-Being? *American Psychologist*, 1017-1031.
- Kubey, R. W., Lavin, M. J., & Barrows, J. R. (2001). Internet use and collegiate academic performance decrements: Early findings. *International Communication Association*, 366-382.
- Kurtaran, T. G. (2008). *İnternet Bağımlılığını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi*. Mersin: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Larkin, M., Wood, R. T., & Griffiths, M. D. (2006). Towards Addiction as Relationship. *Addiction Research and Theory*, 14(3), 207-215.
- Leiner, B. M., Cerf, V. G., Clark, D. D., Kleinrock, L., Lynch, D. C., Postel, J., . . . Wolff, S. (2016). *Internet Society*. Mart 31, 2016 tarihinde <http://www.internetsociety.org/internet/what-internet/history-internet/brief-history-internet#Timeline> adresinden alındı
- Leung, L. (2004). Net- Generation attributes and seductive properties of the internet as predictors of online activities and internet addiction. *CyberPsychology*, 7(3), 333-348.
- Leung, L., & Lee, P. S. (2011). The influences of information literacy internet addiction and parenting styles on internet risks. *New Media and Society*, 1-21.
- Li, S. M., & Chung, T. M. (2006). Internet Function and Internet Addictive Behavior. *Computers in Human Behavior*, 1067-1071.
- Liberatore, K. A., Rosario, K., Marti, L. C.-D., & Martinez, K. (2011). Prevalence of Internet Addiction in Latino Adolescent with Psychiatric Diagnosis. *Cyberpsychology*, 1-4.
- Marks, I. (1990). Behavioural (non-chemical) addictions. *British Journal of Addiction*, 1389-1394.
- MEB. (2010). Madde Bağımlılığı İle Mücadele Öğretmen El Kitabı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Melek, K. (2015). Sosyal İlgisi. B. E. Tekinalp, & Ş. I. Terzi içinde, *Eğitimde Pozitif Psikoloji Uygulamaları* (s. 290-293). Ankara: Pegem Akademi.
- Moody, E. J. (2001). Internet Use and Its Relationship to Loneliness. *Cyber Psychology & Behavior*, 393-401.
- Mora, N. (2011). *Medya Çalışmaları Medya Pedagojisi ve Küresel İletişim*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Morahan-Martin, J., & Schumacher, P. (2000). Incidence and correlates of pathological internet use among college students. *Computers in Human Behavior*(16), 13-29.
- Morrison, J. (2016). *DSM-5'i Kolaylaştıran Klinisyenler İçin Tanı Rehberi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Muslu, G. K., & Bolışık, B. (2009). Çocuk ve Gençlerde İnternet Kullanımı. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 445-850.
- Net Addiction*. (2015). 11, 2015 tarihinde <http://netaddiction.com/faqs/> adresinden alındı

- Netherland, J. (2012). *Critical Perspectives on Addiction*. HowardHouse, WagonLane, Bingley BD16 1WA, UK: Emerald Group Publishing Limited.
- Newhagen, J. E., & Rafaeli, S. (1996). Why communication researchers should study the internet: A dialouge. *Journal of Communication*, 4-16.
- Nichols, N. A., & Nicki, R. (2004). Development of a Psychometrically Sound Internet Addiction Scale: A Preliminary Step. *Psychology of Addictive Behaviors*, 381-384.
- Niemz, K., Griffiths, M., & Banyard, P. (2005). Prevalence of pathological internet use among university students and correlations with self esteem, the General Health Questionnaire (GHQ), and disinhibition. *CyberPsychology and Bahavior*, 8(6), 562-570.
- Odabaşı, H. F., Kabakçı, I., & Çoklar, A. N. (2007). *İnternet, çocuk ve aile*. Ankara: Nobal Yayın Dağıtım.
- Odabaşıoğlu, G., Öztürk, Ö., Genç, Y., & Pektaş, Ö. (2007). On Olguluk Bir Seri Ğle Ğnternet Bağımlılığı Klinik Görünümleri. *Bağımlılık Dergisi*, 46-51.
- Orzack, H. (1999). Computer Addiction: Is It Real or Virtual? *Harvard Mental Health Letter*.
- Ögel, K. (2012). *Neden İnternet ve Bilgisayar Bağımlılığı*. 2 6, 2015 tarihinde www.internetbagimliliği.info: http://www.internetbagimliliği.info/neden_internet_bagimliliği.asp adresinden alındı
- Ögel, K. (2014). *İnternet Bağımlılığı İnternetin psikolojisini anlamak ve bağımlılıkla başa çıkmak*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Ögel, K., & Cömert, I. T. (2009). İnternet ve Bilgisayar Bağımlılığının Yaygınlığı ve Farklı Etkenlerle İlişkisi. *Türkiye Klinikleri J Foren Med*, 6(1), 9-16.
- Özcan, N. K., & Buzlu, S. (2005). Problemlı internet kullanımını belirlemede yardımcı bir araç: "internette bilişsel durum ölçeğı"nin üniversit öğrencilerinde geçerlik ve güvenilirliğı. *Bağımlılık Dergisi*, 6(1), 19-26.
- Özçağlayan, M. (1998). *Yeni İletişim Teknolojileri ve Değişim*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Özdamar, K. (2010). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. Ankara: Nisan Kitabevi.
- Özdemir, G. (2016). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Depresyon Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi.

- Özdemir, S. (2005). *WEB ortamında bireysel ve işbirlikli problem temelli öğrenmenin eleştirel düşünme becerisi, akademik başarı ve internet kullanımına yönelik tutuma etkileri*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özer, Ş. (2013). *Problemlili İnternet Kullanımının Benlik Saygısı ve Öznel İyi Oluş ile Açıklanabilirliği*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özhan, G., Bay, Y., İşgüzar, M., & Kardeş, G. (2010). *Madde Bağımlılığı ile Mücadele Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Öztürk, E., & Özmen, S. K. (2011). Öğretmen adaylarının problemlili internet kullanım davranışlarının kişilik tipi, utangaçlık ve demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(4), 1785-1808.
- Padwa, H., & Cunningham, J. (2010). *Addiction A Reference Encyclopedia*. Santa Barbara, California: BC-CLIO, LLC.
- Paska, L. M., & Yan, Z. (2011). Internet Addiction in Adolescence and Emerging Adulthood: A Comparison between the United States and China. H. O. Price (Dü.) içinde, *İnternet Addiction* (s. 1-28). New York: Nova Science Publishers.
- Peker, A. (2013). *İnsani Değerler Yönelimli Psiko-Eğitim Programının Problemlili İnternet Kullanımı ve Siber Zorbalık Üzerindeki Etkisi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Pınar, Z. (2014). *İnternet bağımlılığı*. 2 14, 2015 tarihinde doktorsitesi.com: <http://www.doktorsitesi.com/makale/internet-bagimlilik--101985> adresinden alındı
- Pontes, H. M., Griffiths, M. D., & Patrao, I. M. (2014). Internet Addiction and Loneliness Among Children and Adolescents in the Education Setting: An Empirical Pilot Study. *Revista de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport*, 91-98.
- Pratarelli, M. E., Browne, L., & Johnson, K. (1999). The bits and bytes of computer/Internet addiction: A factor analytic approach. *Behavior Research Methods, Instruments, & Computers*, 31(2), 305-314.
- Price, H. (2011). *Psychology of Emotions, Motivations and Actions İnternet Addiction*. New York: Nova Science Publishers, Inc.
- Ravid, R. (1994). *Practical Statistics for Educators*. New York: University Press of America Inc.

- Saatçi, A. (2005, Kasım 9). Bilgi teknolojisindeki gelişme ve yarattığı bilgi devriminin ulaştığı boyutlar. *Gelişen Bilgi Teknolojisi ile Güvenlik Politikası ve Stratejileri Arasında Etkileşim ve Yönlendirme Sempozyumu*, (s. 122-152). İstanbul.
- Saatçioğlu, H. (2016). *İnternet Bağımlılığı Tanısı Alan Ergenlerin Sosyal Bilişsel Becerilerinin Değerlendirilmesi*. İzmir: Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı.
- Sanders, C. E., Alan, T. M., Diego, M., & Kaplan, M. (2000). Depresyon ve Ergenlerde Sosyal İzolasyon İnternet Kullanımı İlişkisi. *Questia Gale*, 35(138), 237-242.
- Selimoğlu, E. (2006, 06 10). *İletişim Becerileri ve Yönetici Asistanlığında İletişimin Önemi*. İnsan Kaynakları: www.insankaynaklari.com adresinden alınmıştır
- Sevindik, F. (2011). *Fırat Üniversitesi Öğrencilerinde Problemlerli İnternet Kullanımı ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarının Belirlenmesi*. Malatya: İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Shaffer, H. (1999). On the Nature and Meaning of Addiction. *National Forum*, 79(4), 9-14.
- Shaffer, H. J., Hall, M. N., & Bilt, J. V. (2000). "Computer Addiction": A Critical Consideration. *American Journal of Orthopsychiatry*, 162-168.
- Shapira, N. A., Goldsmith, T. D., Keck, P. E., Khosla, U. M., & McElroy, S. L. (2000). Psychiatric features of individuals with problematic internet use. *Journal of Affective Disorders*(57), 267-272.
- Shaw, M., & Black, D. W. (2008). Internet Addiction Definition, Assessment, Epidemiology and Clinical Management. *CNS Drug*, 353-365.
- Simkova, B., & Cincera, J. (2004). Internet addiction disorder and chatting in the Czech Republic. *CyberPsychology and Behavior*, 7(5), 536-539.
- Sırakaya, M. (2011). *Öğretmen Adaylarının Problemlerli İnternet Kullanımı Ve İnternet Öz-Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Smahel, D., Helsper, E., Green, L., Kalmus, V., Blinka, L., & Olafsson, K. (2012). *Excessive Internet Use among European Children*. 2 11, 2016 tarihinde www.eukidsonline.net adresinden alındı
- Small, G., & Vorgan, G. (2009). *E-Beyin: Modern Beynin Evrimi*. (M. Duygun, Çev.) İstanbul: Omega Yayınları.
- Sorubak. (2010, Şubat 27). *İnternetin hayatımızdaki yeri ve önemi*. Mart 12, 2016 tarihinde <http://www.sorubak.com/blog/internetin-hayatimizdaki-yeri-ve-onemi.html> adresinden alındı

- Soydan, Z. M. (2015). *Üniversite Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ile Depresyon ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki*. İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sözer, Y. (2014). *İnternet çağında sanal yalnızlık*. 2 14, 2015 tarihinde doktorsitesi.com: <http://www.doktorsitesi.com/makale/internet-caginda-sanal-yalnizlik> adresinden alındı
- Stewart, W. (2000, Ocak 7). *İnternet History*. Nisan 1, 2016 tarihinde living internet: http://www.livinginternet.com/i/ii_summary.htm adresinden alındı
- Supçin, E. (2012, Kasım 4). *FTP Nedir? Ne işe yarar? FTP komutları nelerdir?* Nisan 1, 2016 tarihinde eminesupçin: <http://www.emresupcin.com/ftp-nedir-ne-ise-yarar-ftp-komutlari-nelerdir/> adresinden alındı
- Şahin, M. (2007). *Madde Bağımlılığı Konusunda Türkiye'de Yapılmış Olan Lisansüstü Tezler Üzerine Bir Değerlendirme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Şahin, M. (2011). *İlköğretim Okulu Öğrencilerindeki İnternet Bağımlılığı*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2015). *Using Multivariate Statistics* (s. 81). içinde Boston: Pearson.
- Taçaıldız, Ö. (2010). *Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yordanması*. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tahiroglu, A. Y., Çelik, G. G., Uzel, M., Özcan, N., & Avcı, A. (2008). İnternet Use Among Turkish Adolescents. *CyberPsychology and Behavior*, 11(5), 537-543.
- Tahiroğlu, A. Y., Çelik, G. G., Uzel, M., Özcan, N., & Avcı, A. (2008). Internet use among Turkish adolescents. *CyberPsychology and Behavior*, 11(5), 537-543.
- Tanrıverdi, S. (2012). *Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ile Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Tanyeri, T. (2009, Haziran 6). *Hiper Metin ve Hiper Ortam*. Şubat 2, 2016 tarihinde blogspot: <http://mustafatoy.blogspot.com.tr/2009/06/hiper-metin-ve-hiper-ortam.html> adresinden alındı
- Tarcan, A. (2005). Dünden Bugüne İnternet Üzerine Felsefi Yaklaşımlar. A. Tarcan içinde, *İnternet ve Toplum* (s. 3). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tarhan, N., & Nurmedov, S. (2013). *Bağımlılık*. İstanbul: Timaş Yayınları.

- Taşpınar, M., & Gümüş, Ç. (2005). Ülkemizde İnternet Kafelerin Ortam ve Kullanıcı Profilleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 80-93.
- TBMM. (2012). *Bilgi toplumu olma yolunda bilişim sektöründeki gelişmeler ile İnternet kullanımının başta çocuklar, gençler aile yapısı üzerinde olmak üzere sosyal etkilerinin araştırılması amacıyla kurulan meclis araştırması komisyonu raporu*. Ankara: TBMM.
- Tekinarslan, E. (2012). Eğitimde İnternet Kullanımı. Ö. Demirel, & E. Altun içinde, *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* (s. 169). Ankara: Pegem Akademi.
- Teleperformance. (2015). Aralık 3, 2015 tarihinde <http://www.teleperformance.com.tr/2015-guncel-sosyal-medya-istatistikleri-Blog-72> adresinden alındı
- Toraman, M. (2013). *İnternet Bağımlılığı ve Sosyal Ağ Kullanım Düzeylerinin Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Başarıları ile İlişkinin İncelenmesi*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tsai, H. F., Cheng, S. H., Yeh, T. L., Shih, C.-C., Chen, K. C., Yang, Y. C., & Yang, Y. K. (2009). *Assessing the psychometric properties of the internet addiction test (IAT) in USA*. 1 23, 2016 tarihinde Psychiatry Research: <https://www.deepdyve.com/lp/elsevier/the-risk-factors-of-internet-addiction-a-survey-of-university-freshmen-AH73PedpS3> adresinden alındı
- TÜİK. (2015, Ağustos 18). *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2015*. Şubat 22, 2016 tarihinde TÜİK: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18660> adresinden alındı
- TÜİK. (2016, Ağustos 18). *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2016*. Türkiye İstatistik Kurumu: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21779> adresinden alınmıştır
- Türkçebilgi. (2004). *E-posta Nedir?* Şubat 2, 2016 tarihinde Türkçe Bilgi: <http://www.turkcebilgi.com/e-posta> adresinden alındı
- Türkoğlu, S. (2013). *Ergenlerin Problemlili İnternet Kullanımları ile Siber Zorbalık Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İstanbul: Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bilim Dalı.
- Usta, A. (2016). *Üstün Zekalı ve Yetenekli Öğrencilerde İnternet Bağımlılığının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Ana Bilim Dalı Özel Eğitim Bilim Dalı.
- Uzun, Ö. (2011). *İnternet Bağımlılığı*. Nisan 2, 2016 tarihinde Gündem Psikiyatri: <http://gundempsiyatri.com/internetbagimlilik.htm> adresinden alındı

- Uzunoglu, E., Onat, F., Alikılıç, Ö. A., & Çakır, S. Y. (2009). *İnternet Çağında Kurumsal İletişim*. İstanbul: Say Yayınları.
- Üneri, Ö. Ş., & Tanıdır, C. (2011). Bir Grup Lise Öğrencisinde İnternet Bağımlılığı Değerlendirmesi: Kesitsel Bir Çalışma. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 265-272.
- Ünsal, E. (2016). *Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. İstanbul: Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Vikipedi. (2014, Temmuz 8). *Paket anahtarlama*. Ocak 31, 2016 tarihinde https://tr.wikipedia.org/wiki/Paket_anahtarlama adresinden alındı
- Vikipedi. (2016, Ocak 8). Ocak 31, 2016 tarihinde <https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0leti%C5%9Fim> adresinden alındı
- Vikipedi. (2016, Mart 23). *World Wide Web*. Nisan 1, 2016 tarihinde Wikipedia: https://tr.wikipedia.org/wiki/World_Wide_Web adresinden alındı
- Vural, Z. A., & Bat, M. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi'ne yönelik bir araştırma. *Journal of Yaşar University*, 20(5), 3348-3382.
- Waldo, A. D. (2014). Correlates of Internet Addiction Among Adolescents. *Psychology*, 1999-2008.
- Wang, H., Zhou, X., Lu, C., Wu, J., Deng, X., & Hong, L. (2011). Problematic internet use in high school students in Guangdong Province, China. *Open-Access*, 6(5), 1-8.
- Watson, J. C. (2005). Internet Addiction Diagnosis and Assessment: Implications for Counselors. *Journal of Professional Counseling: Practise, Theory, & Research*, 17-30.
- West, R. (2001). Theories of Addiction. *Addiction*(96), 3-13.
- Whang, L. S.-M., Lee, S., & Chang, G. (2003). Internet over-users' psychological profiles: A behavior sampling analysis on internet addiction. *CyberPsychology and Behavior*, 6(2), 143-150.
- Widyanto, L., & Griffiths, M. (2006). 'Internet Addiction': A Critical Review. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 31-51.
- Winekol. (2015). Nisan 1, 2016 tarihinde Winekol: <https://winekol.com/urunler/online-konferans/> adresinden alındı
- Worldmeters. (2016, Mart 15). *Worldmeters*. Mart 15, 2016 tarihinde <http://www.worldometers.info/tr/> adresinden alındı

- Wu, Y. T., & Tsai, C. C. (2006). University Students' Internet Attitudes and Internet Self-Efficacy: A Study at Three Universities in Taiwan. *CyberPsychology and Behavior*, 9(4), 441-450.
- Yakın, M. (2006). Bilgi İletişim Teknolojileri ve Medya. B. A. Vural içinde, *Bilgi İletişim Teknolojileri ve Yansımaları* (s. 18-19). Ankara: Nobel.
- Yalçın, C. (2003). Sosyolojik bir bakış açısıyla internet. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 77-89.
- Yalçın, N. (2006). *İnterneti doğru kullanıyor muyuz? İnternet bağımlısı mıyız? Çocuklarımız ve gençlerimiz risk altında mı?* Ankara: Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi.
- Yalın, H. İ. (2008). *İnternet Temelli Eğitim*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yalın, H. İ. (2015). *Öğretim Teknolojileri*. Ankara: Nobel.
- Yang, S. C., & Tung, C.-J. (2007). Comparison of internet addicts and non-addicts in taiwanese high school. *Computer in Human Behaviour*(23), 79-96.
- Yen, J.-Y., Yen, C.-F., Chen, C.-C., Chen, S.-H., & Ko, C.-H. (2007). Family factor of internet addiction and substance use experience in Taiwanese Adolescents. *Cyber Psychology and Behavior*, 10(3), 323-329.
- Yıldız, İ. (2010). *Lise Öğrencilerinde Problemler İnternet Kullanımı İle Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Arasındaki İlişki*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Yılmaz, E. (2013). *Lise 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yılmaz, E. (2013). *Lise 9. ve 10. Sınıf Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeyleri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Yılmaz, S. (2006). *İnternet ve internet kafelerin ilk ve ortaöğretim öğrencilerine etkileri, yayımlanmamış yüksek lisans tezi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.
- Young, K. S. (1996). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology and Behavior*, 237-244.
- Young, K. S. (1999). *İnternet Addiction: Symptoms, Evaluation, And Treatment. Innovations in Clinical Practice*.

- Young, K. S. (2004). Internet Addiction A New Clinical Phenomenon and Its Consequences. *AMERICAN BEHAVIORAL SCIENTIST*, 402-415.
- Young, K. S. (2009). Assessment and Treatment of Internet Addiction. *The Praeger International Collection on Addictions* (s. Vol4,part3 217-235). içinde Greenwood Publishing Group.
- Young, K. S. (2009). Internet Addiction: Diagnosis and Treatment Considerations. *J Contemp Psychother*, 241-246.
- Young, K. S. (2015). *Parenting in the Digital Age: Strategies and Prevention*. 1 11, 2015 tarihinde Net Addiction: <http://netaddiction.com/childrenonline/> adresinden alındı
- Young, K. S., & de Abreu, C. N. (2011). *Internet addiction: A handbook and guide to evaluation and treatment*. (K. Young, & C. Nabuco de Abreu, Dü) New Jersey: John Wiley & Sons, Incorporation.
- Young, K. S., & Rodgers, R. C. (1998). The Relationship Between Depression and Internet Addiction. *CyberPsychology and Behavior*, 1(1), 25-28.
- Young, M. L. (1999). *Internet: The complete reference*. New York: The McGraw-Hill.
- Yu, L., & Shek, D. T. (2013). Internet addiction in Hong Kong adolescents: A three-year longitudinal study. *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology*, 26(3), 10-17.
- Yücelten, E. (2016). *Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Akıllı Telefon Bağımlılığının Bağlanma Stilleri ile İlişkisinin İncelenmesi*. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı.
- Yüksel, H. (2014). İletişimin Tanımı ve Temel Bileşenleri. U. Demiray içinde, *Etkili İletişim* (s. 4-7). Ankara: Pegem Akademi.
- Yükseltürk, E., & Top, E. (2016). Web 2.0 Teknolojilerinin Öğretmen Eğitimde Kullanımı. K. Çağıltay, & Y. Göktaş içinde, *Öğretim Teknolojilerinin Temelleri* (s. 555-556). Ankara: Pegem Akademi.
- Zorbaz, O. (2013). *Lise Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımının Sosyal Kaygı ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EKLER

EK 1. İnternet Bağımlılık Ölçeği Kullanım İzni

Yeni | Yanıtla | Sil | Arşivle | Gereksiz | Süpür | Taşı | Kategoriler | Geri al

Hacettepe2010_OLCEK2...
78 KB

İndir OneDrive - Kişisel konumuna kaydet

Kullanabilirsiniz

İyi çalışmalar

Yrd. Doç. Dr. Selim GÜNÜCÜ
Siber Psikoloji ve Teknoloji Entegrasyonu
Bilgisayar ve Eğitim Teknolojileri Eğitimi
Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Assistant Professor Selim GÜNÜCÜ
Cyber Psychology and Technology Integration
Department of Computer Education and Instructional Technologies
Yuzuncu Yil University, Turkey

From: mustafa çınar <mustafacinargs@hotmail.com>
Sent: Friday, October 7, 2016 12:24 PM
To: selimgunuc@hotmail.com
Subject:

Merhaba hocam. Ben Malatya İnönü Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalında yüksek lisans yapmaktayım. Tez çalışmamda, tarafınızca hazırlanmış olan "İnternet Bağımlılığı Ölçeği" ni kullanmak için izninizi istiyorum. Şimdiden teşekkür ederim.

EK 2. Anket Uygulama İzin Onayı

T.C.
MALATYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 61316475-44-E.11468614
Konu : Anket Uygulama İzin Onayı
(Mustafa ÇINAR)

17.10.2016

VALİLİK MAKAMINA

İnönü Üniversitesi Rektörlüğünün 26/08/2016 tarih ve 50235129-100-E.9264 sayılı yazılarında, Üniversitenin Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı,Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Mustafa ÇINAR'ın yürütmekte olduğu "İlkokul, Ortaokul ve Lise son sınıf öğrencilerinin İnternet bağımlılık düzeylerinin İncelenmesi " konulu Anket çalışmasını ilköğretim ve ortaöğretim de öğrenim gören öğrencilere uygulamayı talep etmekte olup, Anket-Tez Araştırma ve Değerlendirme Komisyonu 14/10/2016 tarihinde yapılan toplantıda anket uygulamasının ilimiz Yeşilyurt ilçesindeki ilkokul, ortaokul ve liselerde uygulanması uygun görülmüş olup, Müdürlüğümüzce de uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Fatih ERDİM
Millî Eğitim Şube Müdürü

OLUR
17.10.2016

Ali TATLI
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Evrak Tarih ve Sayısı: 25/10/2016-E.35317

T.C.

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 50235129-100

Konu : Uygulama İzni (Mustafa ÇINAR)

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Malatya Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün, Enstitünüz Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Mustafa ÇINAR'ın, "İlkokul, Ortaokul ve Lise Son Sınıf Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında kullanılmak üzere, Malatya ili Yeşilyurt ilçesindeki ilkokul, ortaokul ve liselerin son sınıflarında öğrenim gören öğrencilere anket uygulama talebinin uygun görüldüğüne ilişkin 18.10.2016 tarih ve E.11508450 sayılı yazısı ve olur örneği yazımız ekinde gönderilmiştir. Gereğini bilgilerinize rica ederim.

e-İmzalıdır

Prof.Dr. Nusret AKPOLAT
Rektör Yardımcısı

Ek:Yazı ve eki

EK 3. İnternet Bağımlılık Ölçeği

İNTERNET BAĞIMLILIK ÖLÇEĞİ					
Aşağıdaki her bir maddeyi okuyarak, bu madde sizin için her zaman doğru ise “ Tamamen Katılıyorum ”, genelde doğru ise “ Katılıyorum ”, emin değilseniz “ Kararsızım ”, genelde doğru değilse “ Katılmıyorum ”, hiçbir zaman doğru değilse “ Kesinlikle Katılmıyorum ” şeklinde işaretleme yapmanız rica olunur.	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Yoksunluk					
1. İnternet <u>kullanmadığım</u> zaman kendimi gergin/huzursuz hissedirim.					
2. İnternet kullanmak isteyip de kullanmadığım zaman sinirli/öfkeli olurum.					
3. İnternet bağlantısı koparsa ya da yavaşlarsa sinirlenirim/öfkelenirim.					
4. İnternet kullandığım zamanlarda hiç olmadığım kadar mutlu/huzurlu olurum.					
5. Kendimi endişeli ya da sıkıntılı hissettiğim zamanlarda internet kullanmak beni rahatlatır.					
6. Birileri beni internetin başından kaldırırsa sinirlenirim.					
7. Sorunlarımdan kaçmak için internet kullanmaya yönelirim.					
8. İnternete, planladığım zamanda giremezsem sinirlenirim.					
9. Çevremde birileri varken, yalnız kalıp, internete girmeyi isterim.					
10. İnterneti kullanmadığım zamanlarda internete girmek için sabırsızlanırım.					
11. Gittiğim yerlerde internet bağlantısı ararım.					
Kontrol güçlüğü					
12. İnternet kullanmamı sınırlamakta ya da kontrol etmekte güçlük çekerim.					
13. Sabah uyandığımda ilk aklıma gelen internete girmek olur.					
14. İnternette her defasında, bir öncekinden daha uzun süre kalmak isterim.					
15. İnternette planladığımdan daha uzun süre kalırım.					
16. İnternet kullanmadığım zamanlarda bile interneti düşünürüm.					
17. İnternette iken acıktığımı, susduğumu hissetmem ya da farkına varmam.					
18. İnternette daha fazla zaman geçirmek için başka planlarımı iptal ederim.					
19. İstedğim zaman internetin başından kalkamam.					
20. Ailem beni çağırsa dahi internetin başından kalkamam.					
21. İnternet kullanabilmek için uykumdan ödün veririm.					
İşlevsellikte bozulma					
22. İnternet kullanmamdan dolayı ailem ile sorunlar yaşarım.					
23. Arkadaşlarım beni çağırsa dahi internetin başından kalkamam.					
24. İnternet kullanmamdan dolayı başka etkinliklere (spor, sinema, kitap okuma vb.) ilgin azalır.					
25. İnternet kullanmamdan dolayı ev/iş/okul sorumluluklarımı yerine getiremem ya da ihmal ederim.					
26. Çevremdekiler internette harcadığım zamandan dolayı şikayet eder.					
27. İnternet kullanmamdan dolayı ailem ile daha az zaman geçiririm.					
28. İnternet kullanmamdan dolayı arkadaşlarım ile daha az zaman geçiririm.					
Sosyal izolasyon					
29. İnternet kullanmamdan dolayı arkadaşlarım ile sorunlar yaşarım.					
30. İnternet ortamında edindiğim arkadaşlıkları gerçek yaşamdaki arkadaşlarıma tercih ederim.					
31. Gerçek yaşamdaki arkadaşlarımla dışarıda görüşmek yerine internette görüşmeyi tercih ederim.					
32. Arkadaşlarımı internetten edinirim.					
33. İnternet benim en iyi arkadaşımdır.					
34. İnternetsiz bir yaşam bana anlamsız/boş gelir.					
35. İnternet kullanmamdan dolayı yüz yüze iletişimde zorluk yaşarım.					